

EU-handboken

Hur mycket bestämmer EU över Sverige? Vem har ansvar för mina ämnen inom EU? Var sitter den verkliga makten i unionen? Dessa och många fler frågor får du svar på i denna handbok. Sedan första **EU-handboken** publicerades har mycket hänt inom EU och den tredje utgåvan har varit efterlängtd.

Författaren **Sigrid Melchior** bor i Bryssel och har bevakat EU i över tio år. Som journalist vet hon knepen för att få fram nyheter, och var man kan få ett citat och inte. Konkreta tips varvas med grundläggande och fördjupande kunskaper om EU och alla dess institutioner. Den är en omistlig hjälp i den journalistiska vardagen.

EU-handboken är ett samarbete mellan Tidningen Journalisten och EU-kommissionens svenska representation.

”EU-handboken från Journalisten är den enda handbok man behöver för att kunna bevaka EU, å andra sidan är den också helt oumbärlig.”

(Journalisten Johar Bendjelloul, då programledare i Sveriges Radio, nu på Dagens Nyheter, om den första EU-handboken)

ISBN 978-91-519-5697-8

EU-HANDBOKEN

EU handboken

SIGRID MELCHIOR

EU-handboken

EU-handboken

Författare: Sigrid Melchior

ISBN 978-91-519-5697-8

© Tidningen Journalisten AB och EU-kommissionens svenska representation

Produktion: Tidningen Journalisten AB

Projektledare: Helena Giertta, Tidningen Journalisten AB

Formgivning och layout: Anders Gustafson, Editor Publishing AB

Bilder och illustrationer: Tor Johnsson (sid 6, 7), Istockphoto (9, 36, 42, 43, 103),

EU-parlamentet (18, 19, 40, 81, 90, 97, 98, 109, 111), Drago Prvulovic/TT (25), Mats Jerndahl,

Mentaform (26), Google (33), Sören Andersson (70), Helena Giertta (71), privat (72, 73),

Mattias Ahlm/Sveriges Radio (125).

Tryck: Ljungbergs tryckeri, Klippan, 2020

Att mångfaldiga innehållet i denna text, helt eller delvis, utan medgivande är förbjudet enligt lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Förbudet gäller varje form av mångfaldigande.

Detta är den tredje upplagan av EU-handboken. Faktauppgifter i boken är genomgående uppdaterade.

SIGRID MELCHIOR

EU
handboken

INNEHÅLL

Introduktion

Helena Gierтта

Katarina Areskoug Mascarenhas

EU-fakta

1) Det här är EU

Hur mycket bestämmer EU?

Vad bestäms på EU-nivån?

Rättslig grund

EU:s fördrag

EU-nivån blir allt viktigare i den svenska politiken

Från sex länder till 28 - och sedan 27

Brexit

Så mycket pengar kontrollerar EU

Jordbruksstödet

Regionalstödet

Allt annat

Hur används EU-stödet i Sverige?

EU:s inkomster

Hur mycket betalar de olika länderna?

Att rapportera om EU:s budgetförhandlingar

EU-avgiften i den svenska debatten

EU:s utveckling

2) Dessa måste du måste ha koll på

Kommissionen, parlamentet och ministerrådet

Tre perspektiv på EU

De tre stora finns alltid med på ett hörn

Kommittéer, expertgrupper, arbetsgrupper, utskott...

EU-kommissionen

Mer EU

Tjänstemannakultur

Källor i EU-kommissionen

EU-kommissionens talespersoner

6	Midday briefing	38
6	Kommissionärernas personliga pressisar	38
7	Tjänstemännen och medier	39
	EU-parlamentet	40
8	Källor i EU-parlamentet	43
	Rapportören	43
10	De svenska EU-parlamentarikerna	44
10	EU-parlamentets presstjänst	45
11	Ministerrådet	45
12	Europeiska rådet	47
15	Källor i ministerrådet	47
	Ministrarna	47
15	Svenska EU-representationen	48
16	Andra EU-länder	48
17	Ministerrådets presstjänst	49
19	Ordförandelandet	49
20	EU-valbevakning	50
20	Två olika EU-val	50
22	Val till EU-parlamentet	51
22	Vilka EU-frågor är aktuella?	53
22	Vad tycker EU-parlamentskandidaterna?	54
23	Vem vill de samarbeta med?	54
23	Vilka är deras toppkandidater?	56
24		
26		
	3) Det första steget	58
	<i>EU-kommissionen lägger fram ett lagförslag</i>	
	Från politiska visioner till ett konkret lagförslag	58
	Vallöften och politiska prioriteringar	62
	Tal till unionen	60
	EU-kommissionens arbetsprogram	60
	EU-kommissionen fattar beslut	61
	Lobbypåverkan på EU-kommissionen	62
	Europeiska paraplyorganisationer	62
	EU-institutionernas lobbyregister	63
	Granska lobbying	63
	Expertgrupper – institutionaliserad lobbying	64
	Öppna samråd – EU-kommissionens idéer på	

remiss	65	EU-kommissionen granskar medlemsstaterna	101
Medborgarinitiativ	66	Klagomål – EU-parlamentets utskott för framställningar	102
Order från Europeiska rådet	67	EU-domstolen dömer	103
Önsknings från EU-parlamentet	68		
Kommuner och landsting i EU	69		
Enkät: Journalister om att jobba med EU	70		
4) Lagen klubbas	74	6) Vem granskar EU-institutionerna?	106
<i>Beslut i EU-parlamentet och ministerrådet</i>		EU-parlamentet granskar EU-kommissionen	106
Den vanliga lagstiftningsprocessen	74	Godkänner och avsätter hela EU-kommissionen	106
Undantag från den vanliga lagstiftningsprocessen	74	Ställer frågor till EU-kommissionen	107
Den vanliga lagstiftningsprocessen – i teorin	75	Granskar och godkänner budgeten	107
...och i praktiken	76	EU-parlamentets mjuka makt	108
Nationella parlament kan säga stopp	78	Den europeiska ombudsmannen	109
EU-parlamentets beredning	78	Bedrägeri byrå Olaf	110
Utskott	78	Vem är egentligen EU?	111
Partigrupper	80		
Debatter och omröstningar i plenum	83	7) Andra EU-institutioner och källor	112
Hur har EU-parlamentarikerna röstat?	84	EU:s utrikestjänst	112
Hur mycket jobbar ledamöterna	84	Europeiska centralbanken	112
Lobbying i EU-parlamentet	87	Regionkommittén och Ekonomiska och Sociala kommittén	113
Ministerrådets beredning	88	EU-byråer	114
Arbetsgrupper	88	Tankesmedjor	115
Coreper	89	EU-medier	116
Ministerrådet	89		
Toppmöten	91	8) Verktyg	118
Eurogruppen och Eurotoppmöten	91	Statistik	118
Svenska regeringen och riksdagens EU-nämnd	92	Opinionsundersökningar	119
”EU tvingar oss...”	93	Vilka EU-lagar finns det inom mitt bevakningsområde?	120
Vilka länder bestämmer i ministerrådet?	95	Tillgång till handlingar i EU-institutionerna	121
Delegerad lagstiftning	96	Ljud, bild och film i de tre huvudsakliga EU-institutionerna	122
EU:s lagstiftningsprocess – från ax till limpa	98	EU-begrepp på svenska	123
		Ackreditering	123
		EU på nätet	124
		Enkät: Att jobba med EU	125
5) EU-lagen kommer hem	100		
Förordningar och direktiv	100	Bilagor	126
Riksdagsomröstningar om direktiv	100		

Uppfriskande granskningar

När detta skrivs pågår coronapandemin över hela världen. Särskilt Europa är hårt drabbat. I inledningen av krisen, då flera länder stängde, fungerade EU och samordningen dåligt. Efter några veckor återtog organisationen en del av initiativet.

En pandemi handlar om hälsan och är en nationell angelägenhet, men samtidigt en händelse som påverkar det mesta som EU står för i form av samverkan inom Europa och den fria rörligheten.

Medierna bevakar Europa och EU som aldrig förr. Vi kommer aldrig att glömma bilderna på de döende patienterna i Italien, det nedstängda Paris, de ensamma joggarna i Europas storstäder. Och vi kommer i många år att påverkas av de ekonomiska effekterna som väntar.

Den massiva bevakningen visar också att vår kunskap om hur EU fungerar blir allt bättre. En makthavare kommer inte undan lika lätt med svepande hänvisningar om att ”EU har bestämt att ...”

Det är uppfriskande att se de många granskningar som görs.

Ändå är jag helt säker på att denna uppdaterade EU-handbok kommer att göra stor nytta för oss journalister, och för andra som vill veta mer.

Författaren och journalisten Sigrid Melchior gör precis som i tidigare handböcker: ger tips om var och hur du kan hitta de intressanta nyheterna och vem som kan sitta inne med de bästa citaten. Sigrid Melchior har bevakat EU i många år och är bosatt i Bryssel.

Jag hoppas du får stor glädje av nya EU-handboken.

Helena Giertha

Chefredaktör och VD på Tidningen Journalisten AB

Vi behöver en bredare EU-bevakning

EU-samarbetet påverkar oss faktiskt varje dag – från kvalitetskrav på din frukostmat, som du tar ut från ditt EU-energimärkta kylskåp, till kvaliteten på luften du andas in på vägen till jobbet och ditt företags export till Europa (tullfritt och enhetliga regelverk) eller till andra länder (EU:s handelsavtal). En tredjedel av alla nya svenska lagar och runt 60 procent av besluten på kommunal nivå har sitt ursprung i EU-samarbetet. Två tredjedelar av den svenska exporten går till EU:s medlemsländer. Men EU handlar också om gemensamma värderingar: mänskliga rättigheter, demokratiska principer och respekt för rättsstaten.

Värderingar som EU exporterar till resten av världen genom att ställa krav på dessa områden i sina handelsavtal och sin biståndspolitik.

Sverige har varit EU-medlem i mer än 25 år, men vi känner att många i Sverige – vare sig det handlar om näringslivet, politiken, civilsamhället eller allmänheten – inte alltid har tillgång till den EU-information som de skulle behöva. Vi hoppas därför att många journalister vill engagera sig att bidra till en bredare och mer omfattande bevakning av EU-samarbetet. EU är en viktig nivå av vår svenska demokrati som behöver genomlysas på samma sätt som den nationella, regionala eller lokala nivån. Som ett hjälpmedel för alla journalister som vill bevaka EU-institutionernas arbete och rapportera om aktuella frågor, har vi producerat denna EU-handbok i samarbete med tidningen Journalisten. Handboken är en uppdatering av tidigare versioner. Vi på EU-kommissionens kontor i Sverige har bidragit med finansiering och kontrollerat fakta. Innehållet är dock redaktionellt fristående från oss.

Jag hoppas att denna bok blir ett flitigt använt verktyg för alla som vill fördjupa sin EU-kunskap och bredda EU-bevakningen.

Katarina Areskoug Mascarenhas

Chef för EU-kommissionens representation i Sverige

1 Belgien

Huvudstad: Bryssel
Medlem sedan: 1958
Folkmängd: 11,5 miljoner

2 Bulgarien

Huvudstad: Sofia
Medlem sedan: 2007
Folkmängd: 7 miljoner

3 Cypern

Huvudstad: Nicosia
Medlem sedan: 2004
Folkmängd: 876 000

4 Danmark

Huvudstad: Köpenhamn
Medlem sedan: 1973
Folkmängd: 5,8 miljoner

5 Estland

Huvudstad: Tallinn
Medlem sedan: 2004
Folkmängd: 1,3 miljoner

6 Finland

Huvudstad: Helsingfors
Medlem sedan: 1995
Folkmängd: 5,5 miljoner

7 Frankrike

Huvudstad: Paris
Medlem sedan: 1958
Folkmängd: 67 miljoner

8 Grekland

Huvudstad: Aten
Medlem sedan: 1981
Folkmängd: 10,7 miljoner

9 Irland

Huvudstad: Dublin
Medlem sedan: 1973
Folkmängd: 4,9 miljoner

10 Italien

Huvudstad: Rom
Medlem sedan: 1958
Folkmängd: 60,4 miljoner

11 Kroatien

Huvudstad: Zagreb
Medlem sedan: 2013
Folkmängd: 4,1 miljoner

12 Lettland

Huvudstad: Riga
Medlem sedan: 2004
Folkmängd: 1,9 miljoner

13 Litauen

Huvudstad: Vilnius
Medlem sedan: 2004
Folkmängd: 2,8 miljoner

14 Luxemburg

Huvudstad: Luxemburg
Medlem sedan: 1958
Folkmängd: 614 000

15 Malta

Huvudstad: Valletta
Medlem sedan: 2004
Folkmängd: 494 000

16 Nederländerna

Huvudstad: Amsterdam
Medlem sedan: 1958
Folkmängd: 17,3 miljoner

17 Polen

Huvudstad: Warszawa
Medlem sedan: 2004
Folkmängd: 38 miljoner

18 Portugal

Huvudstad: Lissabon
Medlem sedan: 1986
Folkmängd: 10,3 miljoner

19 Rumänien

Huvudstad: Bukarest
Medlem sedan: 2007
Folkmängd: 19,4 miljoner

20 Slovakien

Huvudstad: Bratislava
Medlem sedan: 2004
Folkmängd: 5,5 miljoner

21 Slovenien

Huvudstad: Ljubljana
Medlem sedan: 2004
Folkmängd: 2,1 miljoner

22 Spanien

Huvudstad: Madrid
Medlem sedan: 1986
Folkmängd: 46,9 miljoner

23 Sverige

Huvudstad: Stockholm
Medlem sedan: 1995
Folkmängd: 10,2 miljoner

24 Tjeckien

Huvudstad: Prag
Medlem sedan: 2004
Folkmängd: 10,6 miljoner

25 Tyskland

Huvudstad: Berlin
Medlem sedan: 1958
Folkmängd: 83 miljoner

26 Ungern

Huvudstad: Budapest
Medlem sedan: 2004
Folkmängd: 9,8 miljoner

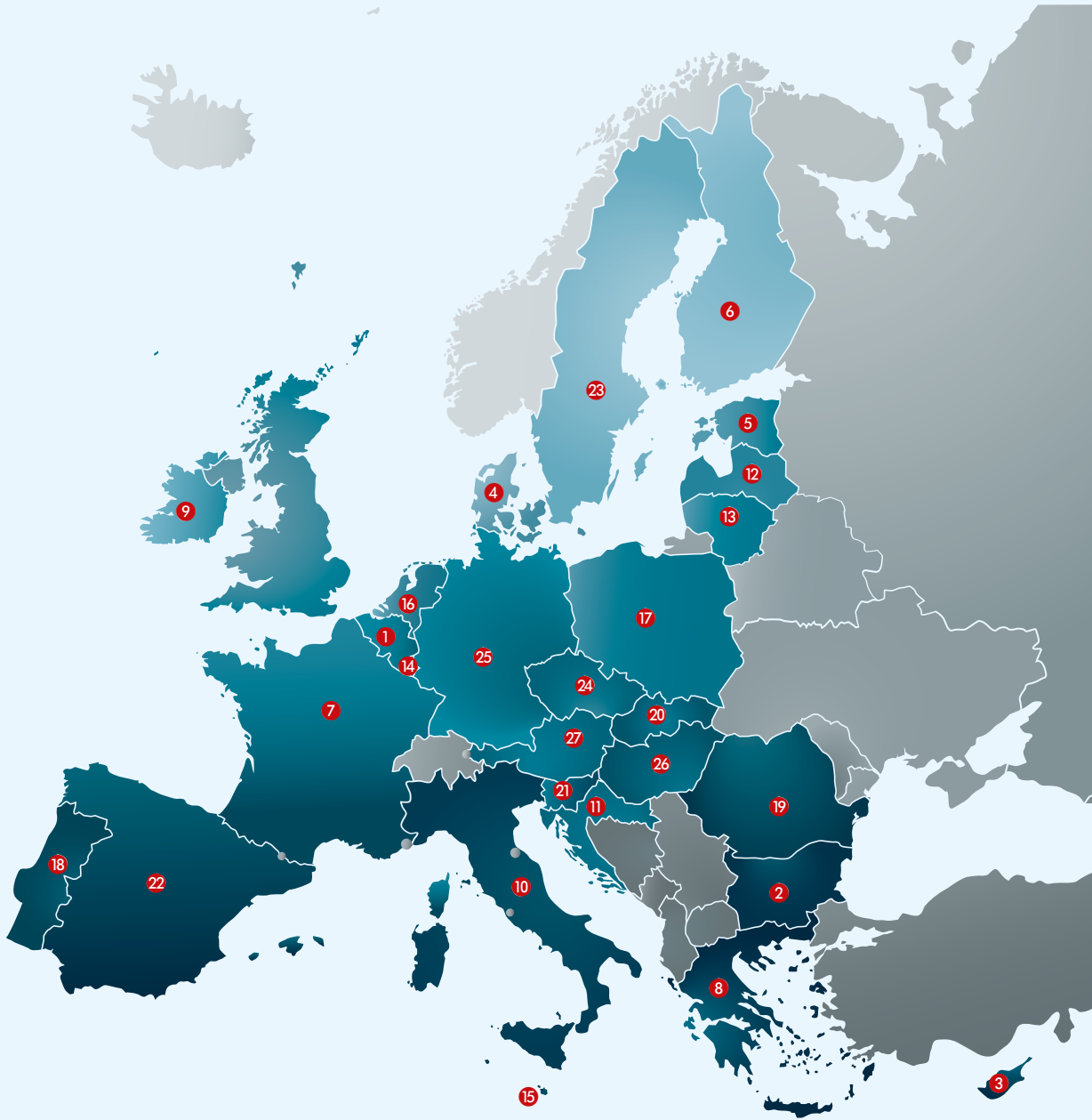
27 Österrike

Huvudstad: Wien
Medlem sedan: 1995
Folkmängd: 8,9 miljoner

Dessa länder har euro som valuta:

Belgien, Cypern, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Portugal, Slovakien, Slovenien, Spanien, Tyskland, Österrike

Hur vi rapporterar EU-nyheter styrs av våra föreställningar om EU. Ofta tänker vi på EU-politik som om det vore någonting utanför den vanliga, svenska politiken. Men så är det inte. De flesta förslag, beslut, utspel, debatter och omröstningar som sker i EU-institutionerna borde betraktas som inrikespolitik, eftersom de ofta leder till svenska lagar och regler.

Inte heller fattar ”EU” helt sonika beslut som Sverige måste lyda, vilket braskande löpsedlar ibland gör gällande. Bland dem som fattar beslut i EU:s lagstiftande organ finns alltid folkvalda svenskar. EU är helt enkelt en nivå i det svenska politiska systemet, precis som kommuner och regioner.

Eftersom så stor del av politiken påverkas, direkt eller indirekt, av EU-beslut bör alla journalister ha ett hum om hur man hittar bakgrundsinformation och källor i EU-institutionerna och hur man nyhetsvärderar vad som sker i EU.

Politiska beslutsnivåer i Sverige

EU-nivå	→ EU-parlamentet och ministerrådet
Nationell nivå	→ riksdagen
Regional nivå	→ regionfullmäktige
Lokal nivå	→ kommunfullmäktige

Hur mycket bestämmer EU?

Hur stor del av den nationella politiken beslutas på EU-nivå? Det mest ambitiösa försöket att besvara frågan är en studie från 2012 där statsvetenskapliga forskare från flera europeiska universitet räknat på hur stor andel av de lagar som fattats i nio europeiska länder som hade sitt ursprung i EU.

Andelen varierade mellan 14 procent (Frankrike) och 26 procent (Österrike). Det innefattade bindande EU-lagar (förordningar), ramlagar från EU (direktiv) och nationella lagar som kommit till som reaktion på ett EU-beslut.

Sverige var inte med i studien, men andra undersökningar (som nu har några år på nacken) säger att 20–30 pro-

cent av nyinstiftade svenska lagar har sitt ursprung i EU-beslut. Dagens Nyheter räknade 2019 hur stor andel svenska lagar som var en direkt följd av redan fattade EU-beslut, och kom fram till att det i genomsnitt var 37 procent under de senaste fem åren.

Lokalreportrar bör vara medvetna om att EU inte bara påverkar rikspolitiken, utan också lokalpolitiken. Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, har undersökt hur många av punkterna på en typisk dagordning i kommun- och regionfullmäktige som, direkt eller indirekt, påverkats av EU-regler. Svaret blev ungefär hälften. SKR:s definition av EU-påverkan är bredare än den som användes i undersökningarna som nämndes ovan. Den inkluderade exempelvis sådant som regionbeslut att köpa röntgenapparater, vilket påverkas av EU-regler om offentlig upphandling. Eller kommunbeslut om arbetsmarknads- eller infrastrukturprojekt som medfinansieras av pengar ur EU-budgeten.

Vad bestäms på EU-nivå?

En stor del av våra svenska lagar som stiftas i riksdagen, har alltså sitt ursprung i Bryssel. Men denna andel är ojämnt fördelad. Inom vissa politikområden beslutas allt på EU-nivå, inom andra områden nästan ingenting.

Inom vissa sektorer har medlemsländerna lämnat över all makt till EU-nivå. Det gäller tullar, konkurrensregler på den inre marknaden, handelspolitiken och vissa internationella avtal. Här är det bara EU som får stifta nya lagar och ingå avtal.

Det är exempelvis EU-kommissionen som förhandlar med länder utanför unionen om frihandelsavtal, inte den svenska regeringen eller någon annan av EU-ländernas regeringar. EU-ländernas regeringar enas först om en gemensam linje, ett förhandlingsmandat, och kommissionen förhandlar utifrån mandatet. Det här gäller till exempel brexitförhandlingarna. De sker mellan den brittiska regeringen och EU-kommissionen.

Det figurerar många siffror om EU-påverkan på nationell lagstiftning. Just 80 procent är en siffra som många politiker slänger sig med i debatten (här Sara Skyttedal, dåvarande KDU-ordförande, nuvarande EU-parlamentariker för KD). Uppgiften kommer från ett anförande av före detta kommissionsordföranden Jacques Delors. Det hölls 1988 och han förutspådde då att inom tio år skulle 80 procent av all ekonomisk lagstiftning komma från EU. Historien skulle visa att han hade fel.

Det är också EU-kommissionen, och inte det svenska konkurrensverket, som kan stoppa planerade företagsfusioner om man misstänker att affären kan göra företaget alltför dominerande på den europeiska marknaden. Det gäller även när det rör sig om två helt svenska företag. Detta var fallet när Volvo ville köpa Scania i slutet av 90-talet: EU-kommissionen stoppade affären, med hänvisning till att sammanlagningen skulle skapa snedvriden konkurrens på lastbilsmarknaden.

De länder som ingår i eurosamarbetet har också lämnat över penningpolitiken till EU – den styrs från den Europeiska centralbanken i Frankfurt.

I andra änden av spektrumet finns de frågor där EU inte har någon egentlig makt: välfärdspolitik, utbildning och kultur. Här får EU bara samordna, stötta eller komplettera de åtgärder som medlemsländerna gör.

Inte sällan röstar EU-parlamentet om resolutioner kring frågor om aborträtt, prostitution eller om skolan i alla europeiska länder borde undervisa barnen om EU:s historia. Men inget av detta beslutas på EU-nivå – parlamentarikernas inställning får ses som ren opinionsbildning. Som kan ha sitt intresse, men som inte har ett direkt inflytande på den svenska politiken.

Inom de flesta politikområden delar EU och dess medlemsländer på makten över lagstiftningen. Det gäller miljö, jordbruk, fiske, transport, konsumentfrågor och mycket annat. Om sådant får Sverige bara lagstifta om inte EU redan har gjort det, medan EU-lag alltid har företräde över svensk lag. Skulle en lag senare klubbas på EU-nivå, knuffar den ut de svenska bestämmelserna.

Rättslig grund

Ofta vet man som journalist inte på rak arm vilka befogenheter EU har att besluta inom det område man intresserar sig för. Det kan vara en poäng att gå direkt till källan. I EUF-fördragets (Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) artiklar 2–6 – om ”unionens befogenhetsområden” – räknas de politikområden upp som får bestämmas på EU-nivån och de som inte får det.

För att ta ett exempel: Även om alla EU-kommissionärer skulle hålla med om att samkönade äktenskap borde vara lagliga i hela EU,

Vad får EU bestämma?

Här har EU ensamrätt att fatta beslut.

- ▶ tullunionen
- ▶ konkurrensregler på den inre marknaden
- ▶ fiskekvoter
- ▶ den gemensamma handelspolitiken
- ▶ penningpolitiken för euroländerna.

Här har medlemsländerna ensamrätt att fatta beslut. EU får bara samordna, stötta eller komplettera åtgärder i EU-länderna.

- ▶ folkhälsa
- ▶ industri
- ▶ kultur
- ▶ turism
- ▶ utbildning
- ▶ ungdomsfrågor
- ▶ idrott
- ▶ civilskydd
- ▶ administrativt samarbete.

Här får både EU och medlemsländerna fatta beslut. Men ett EU-beslut får inte begränsa medlemsländernas beslutsfattande.

- ▶ forskning och teknisk utveckling
- ▶ rymden
- ▶ utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd.

Här får både EU och medlemsländerna fatta beslut. EU-rätten har företräde. Medlemsländerna får bara lagstifta om inte EU har gjort det redan.

- ▶ inre marknaden
- ▶ de socialpolitiska delar som omfattas av fördraget (Se artikel 151-161 i EUF-fördraget. Det gäller samordning av sysselsättningspolitiken, med hänsyn till nationell praxis, särskilt avtal på arbetsmarknaden)
 - ▶ "ekonomisk, social och territoriell sammanhållning" (regional utjämningspolitik)
 - ▶ jordbruk och fiske (med undantag för fiskekvoter)
 - ▶ miljö
 - ▶ konsumentskydd
 - ▶ transport
 - ▶ transeuropeiska nät (EU-infrastruktur såsom transportnät, energinät och telenät)
 - ▶ energi
 - ▶ "området med frihet, säkerhet och rättvisa" (asyl- och flyktingpolitik, polisiärt och straffrättsligt samarbete, samt Schengensamarbetet)
 - ▶ gemensamma säkerhetsangelägenheter vad gäller de folkhälso-politiska delar som omfattas av fördraget. (Se artikel 168 i EUF-fördraget. Det gäller exempelvis säkerhetsstandarder för läkemedel).

Här samordnar EU ländernas politik.

- ▶ ekonomisk politik
- ▶ sysselsättningspolitik
- ▶ utrikespolitik.

1

Rättslig grund

Artikel 50.1 i FEUF har fastställts som den tillämpliga rättsliga grunden för detta initiativ eftersom det ändrar ett befintligt direktiv som grundar sig på den artikeln.

2

Artikel 50 (f.d. artikel 44 FEG)

1. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén utfärda direktiv för att förverkliga etableringsfriheten på ett visst verksamhetsområde.

När EU-kommissionen föreslår en ny EU-lag måste den alltid hänvisa till den rättsliga grunden, alltså visa att EU faktiskt får lagstifta i frågan och vilken procedur som gäller för lagstiftningen.

Ovan ett lagförslag om att tvinga stora multinationella företag att offentliggöra hur mycket bolagsskatt de betalar i varje EU-land.

EU-kommissionen anser att lagen handlar om redovisning (bild 1), och att den därför ska antas med det ordinarie beslutsfattandet (bild 2). Det betyder att EU-parlamentet och ministerrådet bestämmer tillsammans och att ministerrådet beslutar med kvalificerad majoritet. Ibland blir det bråk om vilken rättslig grund som ska gälla. I det här fallet var det flera EU-regeringar, bland annat Sveriges (bild 3), som ansåg att lagförslaget handlar om skatter. Och skattelagar (bild 4) antas med enhällighet i ministerrådet och utan inblandning från EU-parlamentet.

Frågan om rättslig grund kan låta som en teknikalitet. Men i EU-förhandlingar är den i själva verket skarp politisk ammunition. Till exempel gjorde EU:s skatteparadis Luxemburg, Malta, Cypern och Irland inte helt oväntat bedömningen att den rättsliga grunden borde vara artikel 115 (som ger dem vetorätt att stoppa lagen). Medan EU-kommissionen och de länder som förespråkar lagen, ansåg att artikel 50 (inga vetor) var juridiskt korrekt.

4

Artikel 115 (f.d. artikel 94 FEG)

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 114 ska rådet enhälligt i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén utfärda direktiv om tillnärmning av sådana lagar och andra författningar i medlemsstaterna som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion.

har EU inte rätt att lägga sig i medlemsländernas lagstiftning. Äkten- skapsregler faller utanför det som EU-kommissionen har rätt att lägga lagförslag om.

EU-kommissionen föreslår bara lagstiftning inom de politikområ- den som EU får syssla med, och detta regleras i EU:s fördrag. När kommissionen föreslår en ny EU-lag måste den alltid hänvisa till en eller flera fördragsartiklar som utgör den rättsliga grunden för EU:s rätt att fatta beslut inom just detta område.

EU:s fördrag

Hur EU ska styras och vad EU-institutionerna får besluta om anges i fördrag, alltså avtal mellan EU-länderna. Fördragen förhandlas fram mellan medlemsländerna, och varje enskilt land kan då motsätta sig dem och kräva ändringar eller lägga in veto mot dem.

EU styrs framför allt av de två grundfördragen: EU-fördraget (Maastrichtfördraget som trädde i kraft 1993) och EUF-fördraget (Romfördraget från 1958). Det finns också ändringsfördrag, som alltså ändrar i grundfördragen. Lissabonfördraget som trädde i kraft 2009 är ett ändringsfördrag.

EU-nivån blir allt viktigare i den svenska politiken

Sedan det europeiska samarbetet påbörjades och fram till i dag har riktningen alltid varit densamma: EU-samarbetet har fördjupats. Det visar alla undersökningar om EU:s roll för den nationella lagstift- ningen.

TVå faktorer bidrar till detta. Dels förs ständigt nya politikområ- den upp på EU:s bord. EU får alltså makt över allt fler områden. Dels fattas besluten inom EU allt oftare enligt en överstatlig modell. I den överstatliga modellen tillämpas majoritetsbeslut i ministerrådet och EU-parlamentet har en hel del beslutsmakt. I den mellanstatliga modellen har varje EU-land en röst och varje land har också vetorätt. EU agerar alltså mer och mer som en enhet och mindre som en sam- ling länder.

Hitills har EU-länderna i varje nytt fördrag bestämt sig för att överge en bit av sin nationella suveränitet i utbyte mot närmare sam- arbete på EU-nivå. Det har legat i de enskilda ländernas intresse. Att

”EU:s makt ökar” beror alltså på att de länder som är med i EU vill ha det så – något varje journalist bör ha i åtanke när nationella regeringar klagat på EU-beslut i medierna. EU har bara den makt som Sverige och de andra länderna har överlåtit.

Stora kriser i Europa brukar leda till att EU-samarbetet tar ett skutt framåt mot en allt djupare integrering. Efter finanskrisen och den efterföljande eurokrisen gavs EU-kommissionen exempelvis i uppdrag att granska ländernas statsbudgetar, något som före krisen skulle ansetts vara ett oacceptabelt ingrepp i den nationella självständigheten. Flyktingkrisen 2015 ledde till lagförslag om att fördela asylsökande mellan EU-länderna, vilket innebär att en stor portion politisk makt överförs från nationalstaten till Bryssel.

Och den djupa lågkonjunktur som följt på coronakrisen har lett till att ett gammalt förslag om euroobligationer (att euroländerna gemensamt ska kunna låna pengar) aktualiserats. I förlängningen skulle det kunna leda till en mer samordnad finanspolitik.

Från sex länder till 28 – och sedan 27

Parallellt med fördjupningen av EU-samarbetet blir också fler länder medlemmar i klubben.

Det som skulle bli EU startade av sex västeuropeiska länder: Västtyskland, Frankrike, Italien, Belgien, Nederländerna och Luxemburg. På 70-talet anslöt Danmark, Irland och Storbritannien – lockade av det täta ekonomiska samarbetet som började ta form.

Efter att Spanien, Portugal och Grekland gick från diktatur till demokrati kunde de, på 80-talet, gå med i Europasamarbetet. Och efter murens fall 1989 anslöt sig de rika västeuropeiska länder som var alliansfria. Sverige, Finland och Österrike gick med i EU 1995.

För länderna i forna östblocket dröjde det ytterligare tio år innan de ställt om sina ekonomier och hunnit ikapp väst. 2004 kunde Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien, Slovakien, Slovenien och Ungern gå med i EU, liksom Cypern och Malta. Tre år senare var det Bulgarien och Rumäniens tur, och 2013 gick Kroatien med.

I dag består EU av 27 medlemsländer. I framtiden kan EU bestå av 30 eller 35 länder. Turkiet, Albanien, Nordmakedonien, Serbien, Montenegro, Bosnien-Hercegovina och Kosovo är så kall-

lade kandidatländer. Bosnien-Hercegovina och Kosovo är så kallade potentiella kandidatländer. Alla de här länderna genomför reformer och utvärderas kontinuerligt av EU-kommissionen, med sikte på att så småningom få gå med i EU.

Brexit

I EU:s historia har bara ett enda land lämnat unionen: Storbritannien. Brexit skedde den 31 januari 2020.

Ända sedan Storbritannien gick med i EU 1973 har landet haft ett klivet förhållande till EU, mer än övriga EU-länder. Generellt har stödet för EU-medlemskapet varit lägre i Storbritannien än i andra EU-länder och färre uppger i opinionsundersökningar att de känner sig som både briter och européer.

Inom politiken har EU-frågan länge splittrat det konservativa partiet. Under 2000-talet växte partiets EU-kritiska falang stark. I ett försök att få bort EU-frågan lovade premiärminister David Cameron inför valet 2015 att utlysa en folkomröstning om fortsatt EU-medlemskap ifall han blev omvald, vilket han blev.

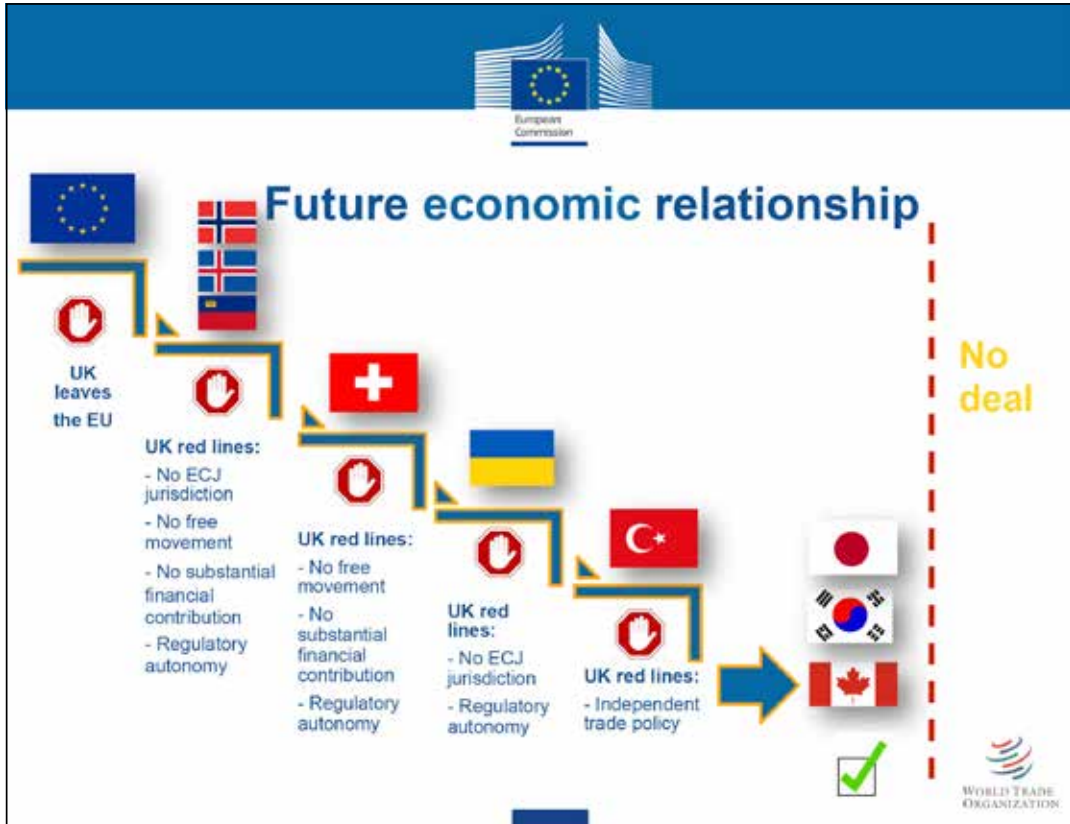
Folkomröstningen hölls den 23 juni 2016. 52 procent röstade för att Storbritannien skulle lämna EU, 48 procent för att stanna. Men bakom siffrorna döljer sig stora åldersmässiga och geografiska skillnader. En majoritet av unga röstade för att stanna i EU, medan de äldre röstade för att lämna. I England och Wales röstade en majoritet för brexit, i Skottland och Nordirland för att stanna i EU. De här skillnaderna har skapat stora politiska och sociala slitningar sedan brexitomröstningen.

Nio månader efter folkomröstningen lämnade Storbritannien in en formell ansökan om att lämna EU. Det satte igång nedräkningen: två år till brexit. Utträdesdatumet fick dock skjutas upp eftersom det brittiska parlamentet inte godkände utträdesavtalet.

Förhandlingarna mellan EU och Storbritannien påbörjades i juni 2017 och resulterade i november 2018 i ett utträdesavtal. Den knepigaste frågan handlade om gränsen mellan Nordirland (del av Storbritannien) och EU-landet Irland. Vid den gränsen behöver varor som fraktas mellan länderna kontrolleras, samtidigt som en "hård gräns" riskerar att väcka den slumrande nordirländska konflikten till liv.

Albanien och Nordmakedonien har fått grönt ljus för att påbörja de konkreta medlemskapsförhandlingarna med EU. Egentligen leder ordet förhandling tanken fel. Det handlar nämligen inte om en process där två parter ger och tar och kanske möts på mitten. Utan i stället är det landet som vill gå med i EU som steg för steg anpassar sin lagstiftning efter EU:s befintliga lagar. Hur lång tid den här EU-anpassningen tar beror på. För Kroatien tog det tio år från ansökan till EU-medlemskap.

Den här powerpointbilden har EU:s brexitförhandlare Michel Barnier gång på gång lagt fram i förhandlingsrummet. Enligt Barnier innebär den brittiska regeringens egna premisser för brexit – ”red lines” – att den framtida relationen mellan EU och Storbritannien kommer att ungefär motsvara de handelsavtal som EU har med Sydkorea och Kanada. Norge, Island och Liechtenstein deltar i EU:s inre marknad, Schweiz är med i Schengensamarbetet och Turkiet deltar i EU:s tullunion. Alla de länderna skulle ha ett närmare samarbete med EU än vad Storbritannien skulle ha i framtiden, enligt den här modellen.

Det utträdesavtal som EU och Storbritannien enades om innehöll en nödlösning (”backstop” på engelska): Om man inte lyckas lösa problemet med gränsen i ett framtida handelsavtal, så skulle Storbritannien förbli i en tullunion med EU.

Utträdesavtalet ogillades av det brittiska parlamentet – både av dem som fortfarande hoppats att Storbritannien skulle stanna kvar

i EU ("remainers") och av "brexitörer" som tyckte att nödlösningen knöt Storbritannien för nära EU.

Efter ett nyval, där Theresa May ersattes av Boris Johnson, och en omförhandling av utträdesavtalet, antogs avtalet till slut i det brittiska parlamentet, i december 2019. Den nya lösningen på gränsproblemet innebär att den framtida tullgränsen går mellan Nordirland och Storbritannien. I praktiken fortsätter alltså Nordirland att delta i EU:s tullunion.

Storbritannien kunde därmed lämna EU den 31 januari 2020, tre och ett halvt år efter folkomröstningen.

Under en övergångsperiod som sträcker sig till 31 december 2020 – Storbritannien följer fortfarande EU-lagar men har inte någon politisk representation i EU-institutionerna – ska EU och Storbritannien komma överens om ett framtida partnerskap i form av ett politiskt och ekonomiskt avtal. Om parterna inte enats om en deal i slutet av 2020 kan övergångsperioden förlängas upp till två år.

Hur nära ska EU och Storbritannien vara varandra framöver? Det är den frågan som ska besvaras den närmsta tiden. Det är inte så enkelt som att ett land antingen är med i EU eller inte, utan det är en skala med olika nära samarbeten.

De länder som ibland kallas för "EU:s kärna" – grundarländerna – deltar i så gott som alla EU-samarbeten, bland annat den gemensamma valutan och passunionen Schengen. Andra EU-länder, som Sverige och Danmark, deltar i vissa men inte alla samarbeten.

Norge är inte med i EU, men deltar på EU:s inre marknad och accepterar därmed en hel radda EU-lagar och -regler, om allt från livsmedelssäkerhet till arbetsrätt, utan att själva vara med och utforma dessa regler.

Så mycket pengar kontrollerar EU

EU:s årsbudget är nästan 166 miljarder euro år 2019 (ungefär 1 700 miljarder kronor). Årsbudgeten måste hålla sig inom de ramar som slagits fast i EU:s sjuårsbudget, det "finansiella ramverket" (Multiannual Financial Framework, "MFF:en" på svensk EU-jargong). Den nuvarande långtidsbudgeten gäller mellan 2014 och 2020 och uppgår till 1 083 miljarder euro (ungefär 10 200 miljarder kronor).

Det är fransmannen Michel Barnier som företräder EU i förhandlingarna med Storbritannien, både för att få på plats utträdesavtalet och i förhandlingarna om kommande partnerskapsavtal.

De största utgiftsposterna är EU:s jordbrukspolitik och sammanhållningspolitik (regionalpolitik), som tillsammans utgör tre fjärdedelar av hela EU-budgeten.

Inom de flesta områden är EU:s budget bara ett komplement till nationella satsningar. Länderna finansierar själva skola, sjukvård, socialpolitik, försvar och mycket annat som EU inte bidrar till alls.

Inom ett fåtal områden är det helt annorlunda. När man skäller på det enormt dyra jordbruksstödet måste man veta att allt stöd till bönderna ligger på EU-nivå. Skulle EU-länderna välja att slopa EU:s direktstöd skulle vissa länder införa motsvarande stöd på nationell nivå, medan andra länder skulle få se delar av sin jordbrukssektor försvinna.

Jordbruksstödet

De största utgiftsposterna är EU:s jordbrukspolitik och sammanhållningspolitik (regionalpolitik), som tillsammans utgör tre fjärdedelar av hela EU-budgeten. Det är inom dessa områden EU verkligen ägnar sig åt fördelningspolitik. Pengarna pytsas ut till medlemsländerna från Bryssel och spenderas sedan av regionala och nationella politiker i unionens alla landsändar.

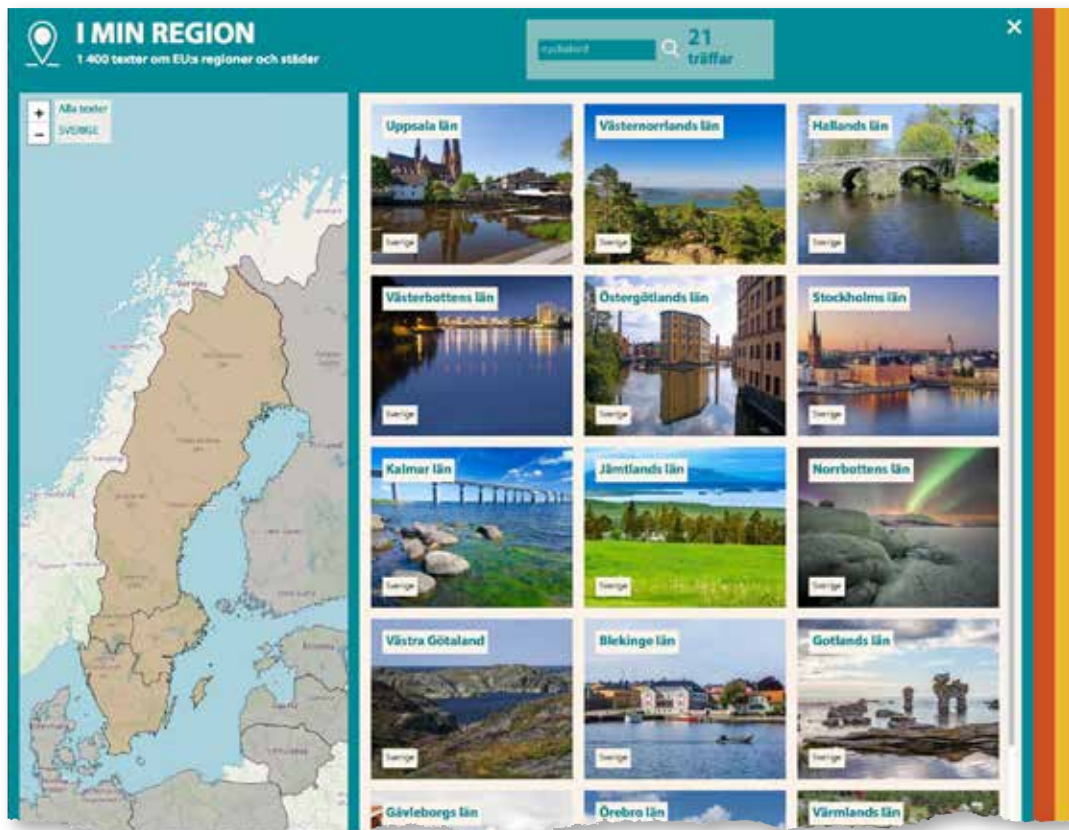
Den gemensamma jordbrukspolitiken motsvarar ungefär 40 procent av EU:s totala budget. För 30 år sedan var andelen över 70 procent. Också jordbruksstödet utformning har ändrats. Tidigare baserades bidragen på hur mycket varje bonde eller gård producerade, vilket ledde till överproduktion av jordbruksvaror.

På 80-talet talades det ofta om Europas mjölksjöar, vinfloder och smörberg – enorma mängder matvaror som inte kunde absorberas av marknaden, utan fick lagras och ibland till slut dumpas.

Numera delas jordbruksstödet ut efter det antal hektar en jordbrukare har, vilket har lett till att stora markägare får mycket EU-stöd.

Regionalstödet

Den andra stora utgiften i EU:s budget är sammanhållningspolitiken, i vardagstal regionalstöden. De ska bidra till ekonomisk utjämning mellan EU:s över 200 regioner. Sammanhållningspolitiken skapades i slutet av 80-talet, samtidigt som EU:s inre marknad höll på att färdigställas. Den sågs som ett komplement till den inre marknaden. Eller som en kompensation. I EU tjänar nämligen de modernaste ekonomierna mest pengar på den gemensamma marknaden. Sammanhållningspolitiken går ut på att de mindre utvecklade områdena

ska hinna ikapp. Metoden är att starta en myriad projekt och program som samfinansieras av EU och det enskilda landet. De mesta pengarna i den här potten är öronmärkta till de fattigaste, glesast befolkade eller mest avlägsna regionerna. Här används pengarna bland annat till infrastrukturprojekt som att förbättra väg- och tågnätet. För att EU:s inre marknad ska fungera, med dess fria rörlighet av varor, kapital och tjänster, måste även de mest avlägsna regionerna i de minst utvecklade medlemsländerna kunna vara med på banan, är tanken.

Men även regioner i rika EU-länder, till exempel Sverige, får ta del av regionalstöden. De kan använda EU-pengarna till att utveckla turismen eller starta olika arbetsmarknadsprojekt.

Den reklamdoftande sajten "Det här gör EU för mig" lanserades inför EU-parlamentsvalet 2019. Här kan man söka på regioner eller landsändar och hitta exempel på projekt som finansieras genom EU-budgeten.

Länk till...

* ...Tillväxtverket och ESF-rådet. I deras databaser, som båda heter Projektbanken, finns samtliga godkända bidrag. Här ser du vad projektet omfattar, hur mycket pengar det fått och vilka kommuner som berörs: www.tillvaxtverket.se och www.esf.se

Länk till...

* ...Tillväxtverkets, Jordbruksverkets och ESF-rådet gemensamma webbplats med information om de europeiska struktur- och investeringsfonderna: www.eufonder.se

Länk till...

* ...Det här gör EU för mig: what-europe-does-for-me.eu/sv

Allt annat...

En fjärdedel av EU-budgeten går till allt möjligt annat: forskningsstöd, utveckling av transportnät som spänner över Europa, bistånd till fattiga länder utanför EU...

Hur används EU-stödet i Sverige?

I Sverige kanaliseras EU:s regionpengar genom den regionala utvecklingsfonden och socialfonden. *Tillväxtverket** fördelar pengarna från regionala utvecklingsfonden, *ESF-rådet** fördelar pengarna från socialfonden och den mycket mindre integrationsfonden. Under varje programperiod söker och får tusentals svenska projekt pengar.

De som fattar beslut om vilka projekt som ska få pengar är så kallade regionala strukturfondspartnerskap, som består av representanter från kommuner, regioner, länsstyrelser, föreningar och olika organisationer.

*Jordbruksverket** är ansvarig myndighet för jordbruksstödet och för EU-stöd till fiskeribranschen. Verkets hemsida har en bra sökmotor där man kan titta på vilka som fått olika stöd. Gå till E-tjänster, Stöd, och Sök mottagare av stöd.

Ett bra ställe att börja leta är på EU-parlamentets sajt *Det här gör EU för mig**. Klicka dig fram till just din region och kolla på vilka projekt och satsningar som får regionalstöd från EU.

EU:s inkomster

EU får framför allt sina inkomster från EU-ländernas medlemsavgifter (omkring 70 procent kommer därifrån). Importtullar på varor från länder utanför EU och en liten EU-andel (cirka 0,3 procent) av den moms som tas ut i varje EU-land, utgör 20 procent av EU-budgeten. Dessa tre inkomstkällor får tillsammans inte överstiga 1,23 procent av EU-ländernas totala bruttonationalinkomst, BNI.

Övriga inkomstkällor, även om det handlar om kaffepengar i sammanhanget, är den inkomstskatt som anställda i EU-institutionerna betalar, avgifter från länder utanför unionen som deltar i vissa EU-program, samt böter från företag som har brutit mot EU:s konkurrensregler (till exempel karteller).

Hur mycket betalar de olika länderna?

Ländernas EU-avgift beräknas som en viss andel av landets BNI. Den anpassas varje år för att budgetens utgifter och inkomster ska vara i balans.

Avgiften betalas in varje månad till EU-kommissionen. I Sverige betalar ansvariga myndigheter (Skatteverket, Kammarkollegiet, Tullverket och Jordbruksverket) in pengarna till Riksgälden, som för över pengarna till EU-kommissionens konto hos Riksgälden.

Rika EU-länder är nettobetalare, alltså betalar mer till den gemensamma kassan än vad de får ut. Sverige betalar cirka 30 miljarder kronor om året. Ungefär 10–15 miljarder kronor kommer tillbaka i form av olika bidrag och stödprogram.

Spanien och Irland är exempel på länder som tidigare var stora nettomottagare av EU-stöd men som nu får en mindre del av EU-kakan, efter att mindre bemedlade länder från främst det gamla Östeuropa blivit EU-medlemmar.

Att rapportera om EU:s budgetförhandlingar

Det är notoriskt svårt att rapportera om EU-förhandlingarna om långtidsbudgeten. Alla EU-regeringar använder sig av sin favoritsiffra för att ge tyngd åt sin åsikt. Som brukar vara att landet betalar för mycket och får tillbaka för lite.

Beroende på vilka år ur budgeten man jämför, enskilda år eller hela perioden, vilken valuta, löpande eller fasta priser, åtaganden eller utbetalningar, vilka specifika budgetposter och mycket annat, kan komma fram till ganska olika saker. När man intervjuar politiker bör man ha detta i bakhuvudet. Det gäller också svenska källor.

Mitt under brinnande förhandlingar bör du som journalist inte publicera svenska regeringens siffror utan att först ha jämfört dem med kommissionens – det kan vara så att siffrorna är russin plockade ur budgetkakan.

Under EU:s budgetförhandlingar är den enda något så när neutrala parten EU-kommissionen. Neutral i den mån att kommissionens siffror är de som fak-

Hur ska EU-budgeten finansieras? Ska EU ta upp mer pengar centralt, vid sidan av EU-ländernas bidrag? En nymodighet i förslaget till långtidsbudget 2021–2027 är en avgift på icke-återvunnen plast som ska gå in i EU-budgeten. (Nerikes Allehanda)

(Aftonbladet)

De debattörer som använder detta argument, alltså att man kan hålla inne medlemsavgiften för att försöka påverka sakpolitiken, vet antingen inte hur EU fungerar eller struntar i det.

tiskt gäller, inte att kommissionens budgetförslag skulle vara det enda rätta.

EU-avgiften i den svenska debatten

Ibland används EU-avgiften som slagträ i debatten om sakfrågor som rör EU. Dåvarande Moderatledaren Anna Kinberg Batra krävde i november 2015 sänkt EU-avgift som kompensation för att Sverige tar emot så många flyktingar. Om detta skulle genomföras skulle man alltså riva upp långtidsbudgeten – en kompromiss mellan EU-länderna som förhandlats fram i en lång och komplicerad process där varje land har veto.

Att Sverige skulle få igenom sina krav utan att andra länder skulle vakna till liv och ställa egna krav på sänkt avgift av andra skäl, är föga troligt. Lika otroligt som att de andra EU-länderna skulle vilja börja om de krångliga förhandlingarna på grund av ett plötsligt utspel från ett enskilt medlemsland. Anna Kinberg Batras utspel är ett exempel på ett debattinlägg som mer syftar till att visa den svenska publiken att man står upp för svenska intressen, snarare än ett allvarligt menat förslag.

På liknande sätt har andra debattörer föreslagit att Sverige ska stoppa de månatliga EU-inbetalningarna för att på så sätt pressa andra EU-länder att ta emot fler flyktingar, eller för att förmå Rumänien att inte diskriminera sin romska befolkning så att de slipper komma till Sverige och tigga.

Att inte betala in sin EU-avgift är inte ens möjligt. Det skulle leda till att EU-kommissionen gör vad den alltid gör när ett EU-land inte följer de gemensamt överenskomna lagarna: öppnar ett överträdelseförfarande mot landet (se kapitel 5). Under tiden skulle räntan på den obetalda räkningen ticka på. I sista hand skulle kommissionen dra landet inför EU-domstolen, som skulle kunna utdöma dryga böter. Inget EU-land har någonsin hållit inne någon betalning, inte ens Storbritannien under åren före brexitomröstningen då landet övervägde att lämna EU.

De debattörer som använder argumentet att man kan hålla inne medlemsavgiften för att försöka påverka sakpolitiken, vet antingen inte hur EU fungerar eller struntar i det för viljan att framstå som någon som är beredd till krafttag, trots att de vet att det inte leder till någonting.

← Tweeta

 diego velazquez
@diego_vel

Luxembourg, the biggest net contributor per capita, advocates for a bigger #MFF and urges other net contributors to stop seeing the EU in a purely transactional way. "This is not a grocery story", @Xavier_Bettel said when entering #EUCO. via @Wort_LU

Oversätt tweets

Netherlands largest net contributor EU this century

16/12/2016 14:00

Finlands nettobidrag till EU minskade till 275 miljoner euro

Foto: SPT

Finlands nettobidrag till EU minskade från 294 miljoner euro år 2016 till 275 miljoner euro år 2017. Bild: SPT

Finlands nettobidrag till EU minskade från 294 miljoner euro år 2016 till 275 miljoner euro år 2017. I fjol var nettobidraget per invånare 50 euro.

Finland har varit nettobetalare i EU sedan 2001. Sett till nettobidraget per invånare är Finland näst minst av de nettobetalande EU-länderna. I Irland var fjolårets nettobidrag per invånare 36 euro. I befolkande till invånantalet var EU:s största nettobetalare år 2017 Sverige (139 euro per invånare). Tyskland (129 euro per invånare) och Danmark (122 euro per invånare).

Måndag, 4. juli 2016 10:19:14

Danskerne er EUs 'guldkalv': Betaler mest af alle

En danskere betalte 1040 kr for at være medlem af EU i 2016. En svensker betalte ca. 1125 kr. Og englænder betalte 910 kr.

Skat over Danmarks bidrag til EU i 2016:

	Mio. kr.
I alt = 7.84 kr.	2,7
Toldafgiften, if 4 07.01.01	2,4
Bidrag på momsgrundlag, if 4 07.01.11, 10	2,9
Bidrag på BNI-grundlag, if 4 07.01.13, 20	23,3
I alt	32,3

Danmarks bidrag til finansieringen af EU's udgifter i 2020 er beregnet til ca. 22,6 mia. kr. Det endelige danske EU-bidrag i 2020 vil afhænge af en række faktorer, herunder det vedtagne EU-budget for 2020, ændringsbudgettet i løbet af 2020, ændringer i BNI- og momsansat ændringer i Danmarks nettobidraget mv.

Skat over Danmarks bidrag til EU i 2020:

	Mio. kr.
I alt = 7,67 kr.	2,6
Toldafgiften, if 4 07.01.01	2,4
Bidrag på momsgrundlag, if 4 07.01.11, 10	17,8
Bidrag på BNI-grundlag, if 4 07.01.13, 20	22,4
I alt	22,6

Kilde: de regionale finansministerer med, de danske minister 22.6 millioner kr EU. skattebetalt på Finansministeriet

SPIEGEL Wirtschaft

Studie zu Haushalt und Finanzhilfen

Deutschland ist größter Transferzahler der EU

Deutschland trägt am meisten zur Umverteilung innerhalb der EU bei. Das geht nach SPIEGEL-Informationen aus einer neuen Studie hervor. Größter Profiteur ist demnach Griechenland.

Von Christian Reinermann
06.12.2016, 16:28 Uhr

Det är många medier som skriver att just deras länder betalar mest till EU. Anledningen är att det finns många olika sätt att räkna på. Ovan: En journalist från luxemburgska Wort på Twitter, nederländska CBS, finska Österbottens Tidning om att Sverige betalar mest, danska Ekstra Bladet och sist tyska Der Spiegel.

EU:s utveckling – breddning och fördjupning

1945

- Andra världskriget tar slut.

1951

- Avtalet om kol- och stålgemenskapen skrivs under och börjar gälla året därpå. Grundarländerna är Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna, Belgien och Luxemburg.

1949

- Nato bildas.
- Europarådet bildas.

1957

EUROPEISKA EKONOMISKA GEMENSKAPEN, EEG

- Tullunion och gemensam marknad för industri- och jordbruksprodukter. Frihandel mellan de sex länderna, gemensamma tullar och handelspolitik gentemot omvärlden, samt en gemensam politik inom jordbruks- och transportsektorn.
- Här skapas också de institutioner som sedan skulle bli en del av EG och sedermera EU: ministerrådet, kommissionen, domstolen och den parlamentariska församlingen (senare parlamentet).
- Samma år skrivs också avtalet om Euratom under (samarbete på kärnkraftsområdet).

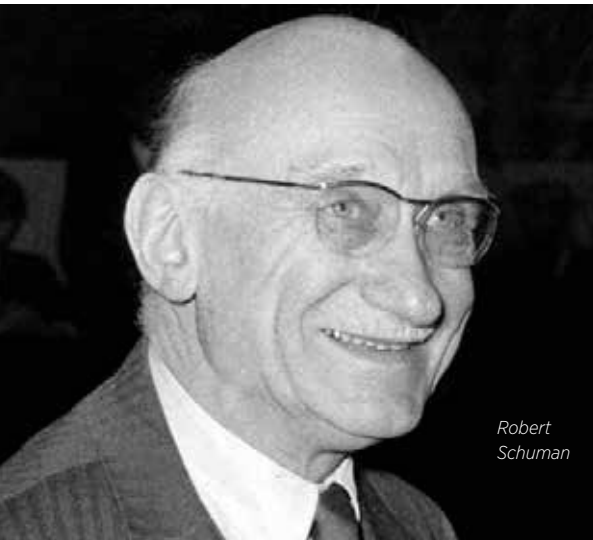
1950

SCHUMAN-DEKLARATIONEN

- I ett berömt tal föreslår Frankrikes utrikesminister Robert Schuman att överlåta kontrollen av den franska och tyska kol- och stålproduktionen på en överstatlig myndighet (Höga myndigheten, som senare blev kommissionen). Samarbetet ska vara öppet för övriga europeiska länder och har det uttalade målet att på sikt skapa en politisk union.

1960

- Sverige, Danmark, Norge, Österrike, Portugal, Storbritannien och Schweiz grundar den europeiska frihandelsorganisationen EFTA, som en reaktion på frihandelsavtalet mellan EEG-länderna.

Robert Schuman

1979

- Första direkta valet till EU-parlamentet. Tidigare bestod den parlamentariska församlingen av delegationer från de nationella parlamenten.
- I fallet Cassis de Dijon slår domstolen fast principen om ömsesidigt erkännande – att en produkt som tillverkas och säljs legalt i en medlemsstat inte får förbjudas i en annan.

1964

- I fallet Costa v ENEL slår domstolen fast principen att gemenskapsrätten står över nationell rätt.

1965

- De tre europeiska gemenskaperna (kol- och stålgemenskapen, Euratom och EEG) slås ihop till en enda organisation med gemensamma institutioner.

1972

- EEG och EFTA ingår fri-handelsavtal med varandra.

1981

- Grekland blir EG-medlem.

1963

- I fallet Van Gend en Loos slår domstolen fast principen att gemenskapsrätten inte bara innebär förpliktelser mellan medlemsstaterna, utan också rättigheter för privatpersoner i länderna. Principen kallas för direkt effekt och innebär att medborgare kan åberopa EU-lag inför nationella myndigheter och domstolar.

1968

- Tullunionen mellan de sex EEG-länderna är nu komplett.

1973

- Storbritannien, Irland och Danmark blir medlemmar i EG-samarbetet (EEG, Euratom och kol- och stålgemenskapen).
- Första oljekrisen. Oktoberkriget (Jom kippurkriget) börjar.

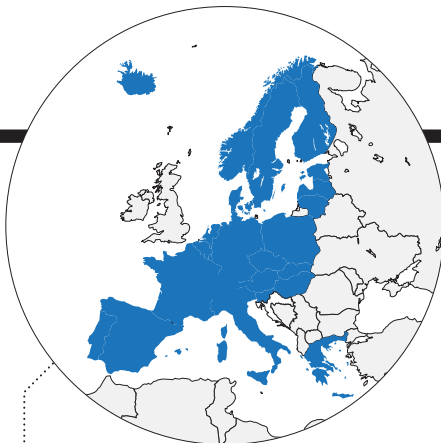

Schengenavtalet skrivs under. Fem EG-länder – Västtyskland, Frankrike, Belgien, Luxemburg och Nederländerna – beslutar att stegvis avskaffa passkontrollen vid de inre gränserna. De fem andra EG-länderna Storbritannien, Irland, Grekland, Italien och Danmark står utanför.

1985

SCHENGENAVTALET

- Fri rörlighet inom Schengenområdet.
- Polis- och rättssamarbete.
- Harmonisering av regler för inresa och vistelse från länder utanför området.

I dag består Schengensamarbetet av 22 EU-länder samt Norge, Island, Liechtenstein och Schweiz. Bland EU-länderna står Bulgarien, Cypern, Irland, Kroatien och Rumänien utanför Schengensamarbetet.

1986

ENHETSAKTEN

- EG:s befogenheter utökas till forskning och utveckling, miljö, regionalpolitik och socialpolitik.
- Fler politikområden beslutas om med kvalificerad majoritet i ministerrådet.
- Europeiska rådets roll institutionaliseras.

1986

- Spanien och Portugal blir EG-medlemmar.

1989

- Berlinmurens fall.

1990

- Tyskland återförenas.

Maastrichtfördraget skrivs under. Började gälla 1993.

1992

MAASTRICHTFÖRDRAGET

- Skapar EU.
- EU får delade befogenheter med medlemsländerna inom: industripolitik, europeiska transportnät, konsumentskydd, utbildning, yrkesutbildning, kultur och folkhälsa.
- EU-parlamentet får mer makt i lagstiftningsprocessen. Inom vissa områden får parlamentet lika mycket lagstiftningsrätt som ministerrådet.
- EU-parlamentet får stor makt i budgetkontrollen och veto över kommissionens tillsättning.
- Fler beslut fattas med majoritetsomröstning i ministerrådet, färre med enhällighet.
- Skapar den europeiska ombudsmannen, som EU-medborgare kan vända sig till med klagomål på EU-institutionerna.
- Skapar den ekonomiska och monetära unionen. EMU ska genomföras i flera etapper, där den sista etappen är införandet av en gemensam valuta.

1995:

- Sverige, Finland och Österrike blir EU-medlemmar.
- Norge röstar nej.
- Bestämmelserna i Schengenavtalet 1985 och Schengenkonventionen 1990 börjar gälla.

1997

AMSTERDAMFÖRDRAGET

- Asylpolitik, visum, migration slutar beslutas mellanstatligt.
- EU-parlamentet har medbestämmande inom allt fler områden - från ett tiotal till ytterligare ett tjugotal politikområden.
- Ifall ett EU-land bryter mot unionens grundläggande principer kan det förlora rösträtten i ministerrådet.
- Stabilitets- och tillväxtpakten. Gräns för budgetunderskott och statsskuld för länderna som deltar i valutasamarbetet.

1999

- Kurserna fixeras mellan de olika valutorna och euron skapas.
- EU-kommissionen ledd av Jacques Santer avgår och det blir en institutionell kris.
- Nato bombar Serbien.

2000

- 14 EU-länder inför sanktioner mot Österrike sedan främlingsfientliga FPÖ tagit plats i regeringen.

2007

LISSABONFÖRDRAGET

- Majoritetsomröstning i ministerrådet blir norm och enhällighet undantag. Bland annat gäller majoritetsomröstning för rättsligt och polisiärt samarbete, utbildning och ekonomisk politik. Enhällighet gäller fortfarande för försvar, socialpolitik, skatter och fördragsändringar.
- Nya EU-poster och EU-instrument skapas: ständig ordförande i Europeiska rådet, EU:s utrikeschef och diplomattjänst, medborgarinitiativ.
- Den europeiska stadgan om de grundläggande rättigheterna fördragsfästs och blir juridiskt bindande för EU.
- EU-parlamentet får medbestämmande i ytterligare ett 50-tal politikområden. EU-parlamentet är därmed jämbördig lagstiftare med ministerrådet på de allra flesta områden.

Lissabonfördraget skrivs under 2007, i allt väsentligt samma text som den europeiska konstitutionen. Fördragets bestämmelser börjar gälla 2009.

2001

NICEFÖRDRAGET

- Strömformar EU:s institutionella system för att fungera effektivt efter östutvidgningen 2004.
- Minskar antalet EU-kommissionärer och ändrar röstreglerna i ministerrådet.
- Fler områden röstas med kvalificerad majoritet. Skatter, välfärd, kultur, hälsa och utbildning förblir områden där varje land har veto.
- EU-parlamentet får medbestämmande på fler områden.

*Nicefördraget skrivs under.
Börjar gälla 2003.*

2004

- EU går från 15 till 25 länder. Åtta länder i det forna östblocket – Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien, Slovakien, Slovenien och Ungern – samt Cypern och Malta blir EU-medlemmar.
- Den europeiska konstitutionen skrivs under.

2007

- Rumänien och Bulgarien blir EU-medlemmar.
- Slovenien antar euron som valuta.

2005

- I folkomröstningar röstar fransmän och holländare ner konstitutionen. Förslaget skrotas och hela EU-samarbetet ifrågasätts.

2009

- Lissabonfördraget börjar gälla.
- Slovakien antar euron.

2008

- Malta och Cypern antar euron.

2010

- Utrikes-tjänsten (EEAS) grundas.

2012 FINANSPAKTEN

- Fördraget om stabilitet, samordning och styrning (finanspakten) skrivs under av alla EU-länder utom Storbritannien och Tjeckien. Avtalet innebär en ökad finanspolitisk styrning genom automatiska sanktioner mot euroländer som bryter mot underskottsreglerna i stabilitets- och tillväxtpakten.

2012

- Den permanenta krisfonden ESM (europeiska stabilitetsmekanismen) skapas. Fonden lånar ut pengar till banker och euroländer, som också finansierar fonden.

2013

- Kroatien blir EU:s 28:e medlemsland.

2016

- I en folkomröstning röstar Storbritannien för att lämna EU. Röstsiffrorna blev 52 mot 48 procent.

2017

- I mars aktiverar den brittiska regeringen fördragets artikel 50. Det blir startskottet för skilsmässoförhandlingarna. Utträdesavtalet mellan EU och Storbritannien röstas igenom i det brittiska parlamentet i december 2019.

2020

- Den 31 januari 2020 lämnade Storbritannien EU. Därefter påbörjades förhandlingarna om den framtida politiska och ekonomiska relationen mellan Storbritannien och EU.

Källor: The European Union explained – How the European Union works, EU-kommissionen, DG Comm, 2013, Histoire de la construction européenne, Marie-Thérèse Bitsch, Editions complexe: 2004, Traités européens, Jean-Claude Zarka, Lextenso éditions: 2015, Wikipedia.

Grafik: Mentaform

De tre EU-institutionerna

Kommissionen, parlamentet och ministerrådet

De flesta EU-lagar stiftas så här: Det börjar med att EU-kommissionen lägger fram ett lagförslag. EU:s båda lagstiftare (ministerrådet, där medlemsländerna finns representerade, och det folkvalda EU-parlamentet) ändrar sedan i förslaget, förhandlar med varandra och kommer överens om en slutgiltig lagtext som de antar.

När det kommer till lagstiftning kan EU-parlamentet och ministerrådet liknas vid en tvåkammardag. Det direktvalda EU-parlamentet kan liknas vid en andra kammare/representanthus, medan ministerrådet kan ses som en indirekt vald första kammare/senat. EU-kommissionen kan på samma sätt liknas vid EU:s regering, som föreslår lagar och som sedan genomför vad EU:s lagstiftare beslutat.

När lagstiftarna har antagit samma text blir den lag och "kommer hem" till Sverige.

Tre perspektiv på EU

De tre institutionerna representerar olika dimensioner av EU-samarbetet: EU, länderna, folket.

- ▶ EU-kommissionen talar för hela EU, såväl EU som organisation, som grupper som representerar intressen som löper tvärs igenom EU.
- ▶ Ministerrådet representerar medlemsländerna.
- ▶ EU-parlamentet representerar det europeiska folket.

Till EU-kommissionen vänder man sig för att förstå tanken bakom ett förslag och hitta den bakgrundsinformation som ställer förslaget i perspektiv. Till rådskansliet/ländernas regeringar vänder man sig för

Källorna i de tre EU-institutionerna

EU-kommissionen

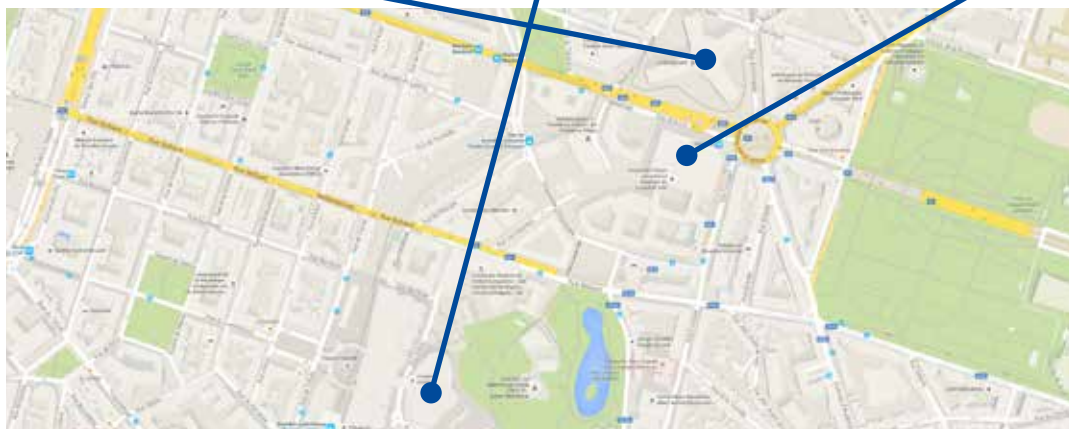
- ▶ Kommissionärerna och deras pressekreterare (communication advisor)
- ▶ Kommissionens talespersoner
- ▶ Tjänstemännen på generaldirektoraten
- ▶ EU-kommissionens Sverigekontor

EU-parlamentet

- ▶ Rapportörer och skuggrapportörer
- ▶ Svenska ledamöter i utskottet
- ▶ EU-parlamentets pressekreterare
- ▶ EU-parlamentets Sverigekontor

Ministerrådet

- ▶ Svenska ministrar
- ▶ Tjänstemän på svenska EU-representationen och regeringskansliet
- ▶ Andra länders ministrar och EU-representationer
- ▶ Ministerrådets pressekreterare
- ▶ Ordförandelandet

att förstå de olika nationernas intressen i frågan. Och slutligen vänder man sig till EU-parlamentet för att förstå vad socialdemokrater, kristdemokrater, respektive miljöpartister tycker. Vilken EU-fråga man än sysslar med, finns det en poäng med att prata med alla tre institutionerna, för att få med alla dessa perspektiv.

De tre stora finns alltid med på ett hörn

De tre institutionerna har olika roller i lagstiftningsprocessens olika skeden. Som journalist måste man veta vem som har den formella makten i varje fråga och vid varje tillfälle, för att korrekt kunna nyhetsvärdera och för att ställa den som faktiskt bestämmer till svars och ingen annan. Läs mer om det i följande kapitel.

EU-fakta

Exempel på olika grupperingar som har liknande namn.

- ▶ "Transport and tourism committee" är EU-parlamentets transportutskott.
- ▶ "European transport board" är en lobbygrupp som representerar transport- och logistikfirmor.
- ▶ "Working party on land transport" är en arbetsgrupp i ministerrådet, som består av de nationella tjänstemän som förbereder transportministrarnas beslut.
- ▶ "Committee on road transports" är en granskningskommitté, som består av nationella tjänstemän, som övervakar (och ibland stoppar) EU-kommissionens beslut.
- ▶ "Working group on motor vehicles" är en expertgrupp som EU-kommissionens generaldirektorat för den inre marknaden rådfrågar när kommissionen förbereder lagstiftning som rör motorfordon. Här finns nationella tjänstemän och representanter för bilföretag, industrifackförbund och miljöorganisationer.

Men oavsett vilka de formella reglerna är, bör man veta att de tre huvudsakliga EU-institutionerna alltid finns med på något hörn i allt beslutsfattande och alltså har information och åsikter om vad som händer i varje enskild fråga som rör lagstiftning. Trots att det formellt bara är kommissionen som får föreslå lagar, väger den alltid in vad EU-länderna och EU-parlamentet tycker redan när den utformar sitt förslag. Annars har det ju ingen chans att bli antaget.

När ett lagförslag debatteras i EU-parlamentet eller ministerrådet finns alltid en representant från EU-kommissionen med i rummet för att svara på frågor och förklara hur kommissionen har tänkt. Och när ministerrådet och parlamentet förhandlar med varandra, finns representanter från kommissionen med för att jämka mellan dem och på så sätt driva lagstiftningsprocessen framåt på ett smidigt sätt.

Som journalist bör man alltså ha koll på alla tre institutionernas ståndpunkter i den fråga man rapporterar om. Och skriver man om något som rör den ena lagstiftaren – exempelvis en omröstning i EU-parlamentet eller en uppgörelse mellan länderna i ministerrådet – bör man också ha med ett stycke om vad den andra lagstiftaren står i frågan. Annars blir det svårt för läsaren att tolka informationen.

Tänk också på att när "EU" har beslutat någonting har den svenska regeringen alltid varit med och fattat beslutet i ministerrådet, och svenska EU-parlamentariker har varit med och fattat beslutet för EU-parlamentets räkning. Det finns alltså alltid flera svenska folkvalda politiker som kan och bör förklara EU-beslut. Att lite vagt säga att "det är EU:s fel" i en kritisk artikel är journalistisk lättja: Det går att ställa namngivna, svenska beslutsfattare till svars för varje beslut som fattats i Bryssel.

Kommittéer, expertgrupper, arbetsgrupper, utskott...

Det viktigaste att ha koll på, och förmedla i en nyhetstext, är vilken roll de tre huvudsakliga institutionerna – EU-kommissionen, ministerrådet och EU-parlamentet – spelar. Ibland framgår det inte tydligt i artiklar – journalisten kanske bara refererar till en undergrupp i någon av institutionerna, eller väljer att hänvisa till "EU" kort och gott. Ibland blandas också EU-institutionerna ihop eftersom journalisten inte har koll på vilka undergrupper som hör till vilka institu-

tioner. Då blir läsaren lämnad i sticket och den kunniga läsaren blir irriterad.

Vanligast är att blanda ihop utskotten i EU-parlamentet, arbetsgrupper i ministerrådet, fristående EU-byråer, de expertgrupper som EU-kommissionen rådfrågar (som består av lobbyister och nationella tjänstemän), samt de kommitologikommittéer som består av representanter från medlemsländernas regeringar och som granskar EU-kommissionens delegerade beslutsfattande. Läs mer om de här olika grupperna i kapitel 3 och 4.

Alla dessa grupper kan ha namn som innehåller ord som expertgrupp, arbetsgrupp, expertpanel, myndighet, utskott, kommitté, råd och så vidare. Det räcker alltså inte att skriva gruppens namn för att läsaren ska begripa var gruppen hör och vad den har för funktion. Skriv aldrig ”EU-utskott”, ”EU-kommitté” eller ”EU:s arbetsgrupp”, eftersom det inte säger någonting – man måste veta om det är en/ett utskott/kommitté/arbetsgrupp under EU-kommissionen, ministerrådet eller EU-parlamentet.

EU-kommissionen

Kommissionen består av en kommissionär från varje medlemsland, som gemensamt fattar beslut. Till kommissionen hör också olika generaldirektorat, som kan jämföras med svenska regeringsdepartement och som sammanlagt sysselsätter drygt 30 000 tjänstemän.

Mer EU

EU-kommissionen företräder hela EU och aldrig ett enskilt medlemsland. Till exempel företräder migrationskommissionär Ylva Johansson hela EU i migrationsfrågor. Hon företräder inte Sverige, utan ska lyssna lika mycket på exempelvis Ungerns regering som den svenska, när hon försöker hamra ut ett gemensamt europeiskt asylsystem.

Eftersom kommissionärerna nomineras av sina hemmaregeringar, och eftersom de olika länderna har olika politiska majoritet, är EU-kommissionen partipolitiskt blandad på ett sätt som nationella regeringar inte brukar vara. Kommissionärerna är alltså både (före detta) höger- och vänsterpolitiker. Men de ska lägga av sig sina gamla, partipolitiska kappor när de blir EU-kommissionärer, precis som de

Kommissionens högkvarter Berlaymont. Här har kommissionsordföranden och de andra kommissionärerna sina kontor. Kommissionen består av ett 30-tal generaldirektorat.

inte ska tänka på sig själva som svenskar eller polacker. Sedan 2019 leds EU-kommissionen av tyskan Ursula von der Leyen och domineras av tidigare högerpolitiker som motsvarar kristdemokrater och moderater i svensk politik.

EU-kommissionen genomsyras av en särskild ideologi som kan sammanfattas: ”Ju mer EU desto bättre”. Kommissionens existensberättigande är att identifiera problem som lämpligen löses på EU-nivå och föreslå gemensamma EU-lösningar. Kommissionen kallas ”EU:s motor” som driver EU-samarbetet framåt.

EU-kommissionen företräder det ”europiska intresset”, i motsats till nationella intressen. Men det finns ju många intressegrupper som kan stå emot varandra inom EU: arbetsgivare, arbetstagare, bönder, industrier, miljöorganisationer. För att få reda på vad dessa intressenter vill, bjuder kommissionen in europeiska branschorganisationer

och lyssnar mycket på vad de har att säga. Det är vad vi kallar lobbyister. Ur ett svenskt perspektiv ses lobbying ofta som något moraliskt tveksamt, men det är en naturlig del av EU-arbetet.

Tjänstemannakultur

EU-kommissionen är det bästa stället för att få all bakgrundsinformation inför ett EU-beslut. Det är lätt att få ”neutral” (i meningen icke-partipolitisk och icke-nationell) bakgrundsinformation i form av statistik, opinionsundersökningar, jämförande studier från de olika EU-länderna, konsekvensanalyser och juridisk grundinformation.

Men kommissionen präglas av en kontinental tjänstemannakultur. Mycket av det vi i Sverige ser som offentliga handlingar kallas i kommissionen ”arbetsdokument” och är inte offentliga. Man ser sig som opolitisk och inte någon som ska – eller får – ha åsikter.

Tjänstemännen får därför inte prata med medier, utan alla offentliga kommentarer går via särskilda talespersoner. Också de är ovilliga att yttra något annat än den officiella linjen, som man ju ändå kan läsa sig till. Kommissionen är därför det sämsta stället för att få ett spännande pratminus till artikeln.

Kommissionskulturen gäller också för de EU-institutioner som lyder under kommissionen eller har sitt ursprung i kommissionen, såsom utrikestjänsten EEAS och antikorrupsionsbyrån Olaf.

EU-kommissionen tar ofta med olika aktörer i processen för att förankra sina lagförslag. Detta kan man utnyttja för att få tillgång till information från den hemlighetsfulla kommissionen. Som journalist kan man ställa sig frågan: vilka länder, organisationer, företag kan ha mest att vinna eller förlora på just det här lagförslaget från EU-kommissionen? Sedan kan man försöka komma i kontakt med representanter för dessa intressenter som varit med på EU-kommissionens konsultationer under arbetet med lagtexten. Det är inte omöjligt att de kan tänka sig att läcka mötesanteckningar om de är tillräckligt upprörda.

Källor i EU-kommissionen

EU-kommissionens talespersoner

I den politiska EU-kommissionen är det bara kommissionärerna själva och kommissionens talespersoner som får uttala sig om the

Tjänstemännen får inte prata med medier, utan alla offentliga kommentarer går via särskilda talespersoner. Också de är ovilliga att yttra något annat än den officiella linjen, som man ju ändå kan läsa sig till. Kommissionen är därför det sämsta stället för att få ett spännande pratminus till artikeln.

Länk till...

* ...EU-kommissionens talespersoner och deras assistenter: ec.europa.eu/info/contact/press-services/press-contacts/press-contacts-spokespersons-service_sv

Länk till...

* ...EU-kommissionens representationskontor i huvudstäder: https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/contact/representations-member-states_sv

Länk till...

* ...EU:s webb-tv EbS: <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/eb/s/both/>

record. Det finns ett tiotal talespersoner som delar upp ämnesområdena sinsemellan. Googla på ”spokesperson” och ”European Commission” så får du upp en lista med kontaktuppgifter till *talespersonerna och deras assistenter**.

Om du kan nöja dig med bakgrundsinformation, ring hellre presssekreterarna (”press officer”).

När något stort händer är talespersonen för det aktuella området fullkomligt nedringd, eftersom alla jagar pratminus från en och samma person. Om du kan nöja dig med bakgrundsinformation så ring hellre pressekreterarna och assistenterna, på samma länk som i marginalen. Bäst chans att få snabbt svar är att både ringa och mejla frågorna, vara tydlig med vilket klockslag du senast behöver svar, och sedan ringa upp och påminna.

EU-kommissionen har *representationskontor** i alla EU-ländernas huvudstäder. Chefen för de här kontoren får också uttala sig on the record.

Midday briefing

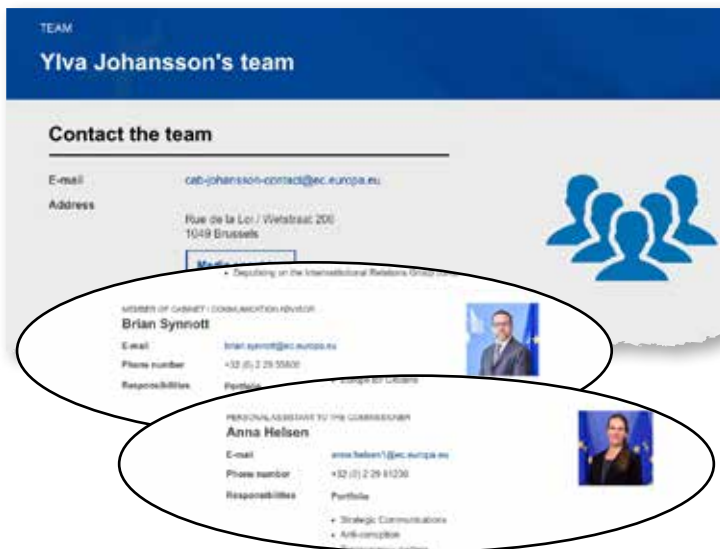
Varje dag klockan tolv hålls en direktsänd presskonferens från EU-kommissionen, Midday briefing. De flesta talespersonerna deltar där och svarar direkt på alla typer av frågor. Se den på EU:s *webb-tv EbS** (Europe by Satellite).

När EU-kommissionen lägger fram ett lagförslag eller har fattat något beslut håller den ansvarige kommissionären presskonferens, ofta i anslutning till Midday briefing. Efteråt brukar det hållas en ”teknisk briefing” med de verkliga experterna, de ansvariga tjänstemännen. De tekniska briefingarna sänds inte på nätet utan kan bara bevittnas på plats i Bryssel.

Kommissionärens personliga pressisar

Varje EU-kommissionär har en egen pressekreterare som kallas för kommunikationsrådgivare (”communication advisor”). Han eller hon har koll på kommissionärens planering, reser tillsammans med kommissionären, deltar i möten och är den som tar hand om intervjuförfrågningar. De ska egentligen inte uttala sig ”on the record” å kommissionens vägnar, men flera av dem gör det ändå.

De personliga pressekreterarna finns inte listade på ett och samma ställe på kommissionens hemsida så som talespersonerna gör. I stället får man leta fram kontaktuppgifter på kommissionärernas egna hemsidor. Googla kommissionärens namn och "cabinet" eller "team". Någonstans i listan över medarbetare i kommissionärens kansli hittar du den personliga pressekreteraren.

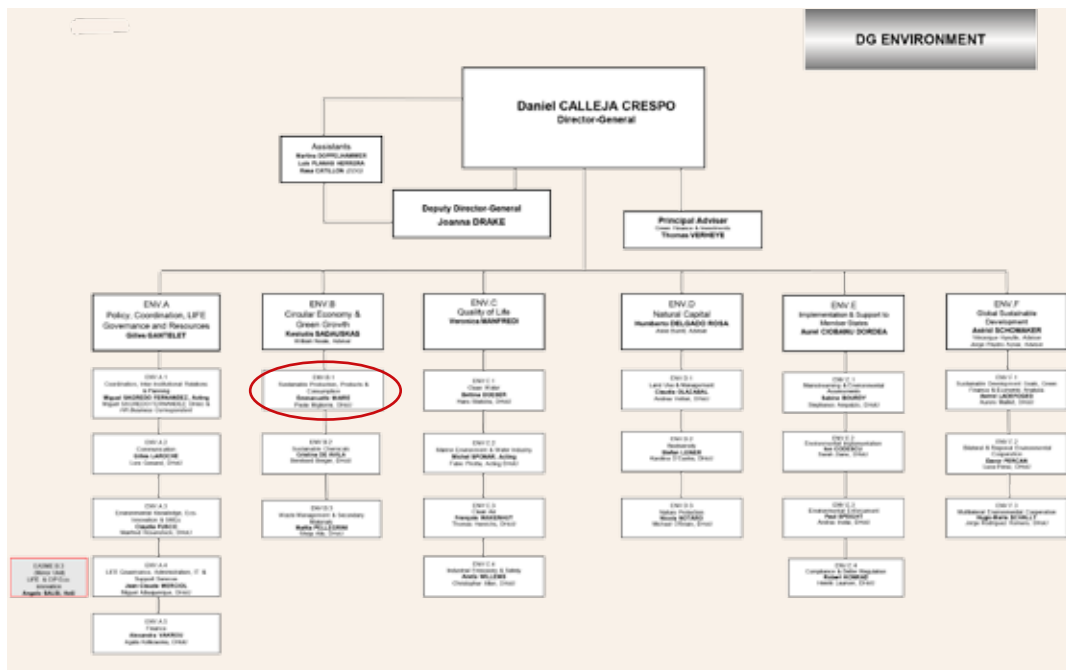
Tjänstemännen och medier

Bara den högsta tjänstemannen för varje generaldirektorat, generaldirektören, får uttala sig on the record. Generaldirektoraten är uppdelade i direktorat, som i sin tur är uppdelade i mindre enheter. De verkliga experterna brukar vara enhetscheferna.

EU-frågor kan vara komplexa. När det gäller att verkligen förstå en fråga i grunden är det oftast bäst att prata direkt med tjänstemännen i generaldirektoraten. När man frågar talespersonerna om tekniska frågor tar de frågorna vidare till tjänstemännen och kommer tillbaka med ett något urvattnat svar. Har man sedan följdfrågor upprepas processen. Det kan ta lång tid och det blir lätt lite viskleken över det hela. Tjänstemännen har ingen skyldighet att svara på journalisters frågor, och de kan straffas om det kommer fram att de har gjort det. Det gäller alltså att jobba upp ett förtroende och aldrig bränna sina broar genom att citera dem.

Börja med att leta upp organisationsschemat på generaldirektoratets hemsida. Där finns namnet på generaldirektörerna, direktörerna och enhetscheferna och där kan du hitta det direktorat och den enhet

I listan över migrationskommissionär Ylva Johanssons medarbetare hittar vi dels hennes pressekreterare, dels hennes assistent som sköter svenska presskontakter.

Organisationsschema på kommissionens generaldirektoratet för miljö. Inringad är enhetschefen för den avdelning som arbetar med plast. Sidan finns inte på svenska.

som arbetar med frågan du är intresserad av. Därefter söker du deras telefonnummer i EU-institutionernas adressbok på nätet, *Who is who**.

Mejladresser konstrueras så här: fornamn.efternamn@ec.europa.eu.

Ett annat tips för att hitta rätt tjänsteman är att fråga EU-lobbyister. Om du till exempel letar efter namn och kontaktuppgifter till den eller de kommissionstjänstemän som arbetat fram EU:s nya lag om engångsplaster, kan du exempelvis ringa miljölobbyen EEB och fråga deras plastexpert vem han eller hon pratar med i kommissionen. (Läs mer om lobbyister som källor i kapitel 3).

Länk till...

* ...EU-institutionernas adressbok, "Who is who": <https://op.europa.eu/en/web/who-is-who>

EU-parlamentet

EU-parlamentet (formellt Europaparlamentet) med dess 705 parlamentariker är den enda direktvalda EU-institutionen och kan sägas representera folket i Europa. Parlamentet tar detta på enormt allvar och försöker tänja på reglerna i fördragen till det yttersta, för att utöka

Så här olika svar kan man få på samma förfråga om bakgrundsintervju med kommissions-tjänstemän. Det är alltså alltid värt att fråga.

sitt mandat. EU-parlamentet gör sig gärna till hela EU:s röst när det antar icke-bindande resolutioner om händelser i andra delar av världen, delar ut människorättspris och sätter upp utredande utskott som ska gräva i olika skandaler.

I EU-parlamentet är det framför allt politikens höger/vänsterdimension som styr, snarare än de enskilda EU-ländernas nationella intressen. Ledamöterna röstar i första hand efter sin partigruppstillhörighet, även om det ibland förekommer att alla ledamöter från ett land röstar likadant i någon fråga av särskilt intresse för just det landet.

Som journalist kan man låta EU-parlamentet göra en del av ens jobb. Institutionen har bland annat i uppdrag att granska de andra institutionernas budgetar – där kan man hitta stoff för avslöjanden. I EU-parlamentet finns ledamöter som gått till val på att kämpa för mer öppenhet inom EU, andra som är EU-kritiska och vill avslöja korrup-tion och mygel i EU:s institutioner och allra helst inom EU-kommissionen. Den vägen kan man få tips och ta del av läckta dokument. Och

EU-parlamentet har tekniskt sett tre säten. I Bryssel sköts det mesta jobbet, bland annat utskottsmöten och möten med partigrupperna...

i de slutna lagstiftningsförhandlingarna mellan EU-parlamentet och ministerrådet (se kapitel 4) har man störst chans att ta reda på vad som händer genom att prata med de EU-parlamentariker som deltar.

EU-parlamentet är en färgstark och öppen institution. För journalister är det en stor fördel. Det finns alltid någonting som händer och någon som vill prata. Alla utskottsmöten är offentliga, till skillnad från i svenska riksdagen. Och ledamöternas telefonnummer och mejladresser finns på deras hemsidor. Det är bara att ringa.

Men det gäller också att ha i bakhuvudet att EU-parlamentariker (formellt Europaparlamentariker), precis som andra politiker, gärna vill tycka till om allt möjligt som tillhör hans eller hennes käpphästar. Det kan innefatta frågor som parlamentet inte har något mandat att besluta om. Artikelrubriker om att "EU vill" något kan vara missvisande om de bygger på att en politiker i EU-parlamentet haft en åsikt i frågan. En svala gör ingen sommar och en EU-parlamentariker gör inget "EU".

Källor i EU-parlamentet

De bästa källorna är såklart *EU-parlamentarikerna** själva. På deras hemsidor finns kontaktuppgifter. Kontakta dem och deras assistenter direkt.

Rapportören

För varje rapport (formellt betänkande) som EU-parlamentet behandlar – vare sig det rör sig om EU-budgeten, ett lagförslag från EU-kommissionen, en eget-initiativ-rapport eller något annat – utses ett ansvarigt utskott och en ansvarig ledamot. Han eller hon kallas rapportör (formellt föredragande) och är den verkliga nyckelpersonen. Rapportören föreslår ändringar, förhandlar med representanter från andra politiska grupper i utskottet, lägger fram betänkandet och försvarar det i plenum. Det är också rapportören som är huvudförhandlare för EU-parlamentets räkning när parlamentet och ministerrådet ska komma överens.

...och i franska Strasbourg hålls plenarsessionerna, en vecka i månaden.

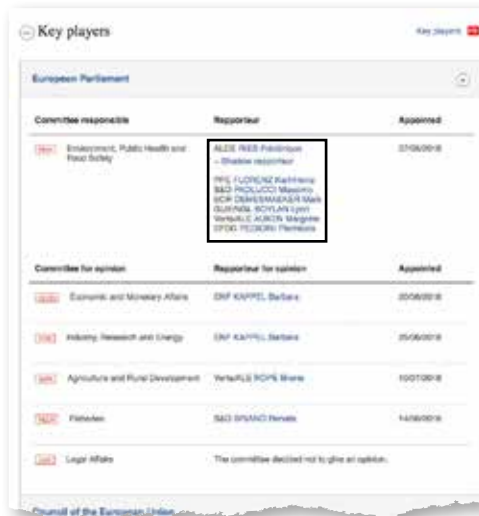
I Luxemburg finns mycket av administrationen och översättningen.

Länk till...

* ...EU-parlamentarikerna: <https://www.europarl.europa.eu/meps/sv/home>

Länk till...

* ...EU-parlamentets lagdatabas Oeil ("Ögat"): <https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/home/home.do>

Committee responsible	Rapporteur	Appointed
Environment, Public Health and Food Safety	ALDE PRES Françoise GASTEL Preside rapporteur THE EUROPEAN Parliament S&D PROLUCCO Massimo S&D DEBILDEMANDEUR Mark S&D GIEBEL ROHLAND Lynn S&D GIEBEL ALBERT Margarete S&D HEDERIGER Thomas	27/06/2018
Committee for opinion	Rapporteur for opinion	Appointed
Economic and Monetary Affairs	S&D KAPPEL Barbara	20/06/2018
Industry, Research and Energy	S&D KAPPEL Barbara	20/06/2018
Agriculture and Rural Development	Verts/ALE POPE Marek	19/07/2018
Finance	S&D SPINARD Thomas	14/06/2018
Legal Affairs	The committee decided not to give an opinion.	

Vilka är det bästa argumenten från höger, vänster, liberalt, nationalistiskt och grönt håll i en viss fråga som debatteras i EU-parlamentet? På bilden ser du en lista över de EU-parlamentariker som var rapportörer och skuggrapportörer för EU:s engångsplastdirektiv. Detta och mycket annan matnyttig information finns i EU-parlamentets lagstiftningsdatabas "Oeil" (Ögat).

För att ta reda på vem som är rapportör för den fråga som du skriver om är det alltid enklast att ringa till pressekreteraren i det utskott där frågan behandlas. Du kan också söka i EU-parlamentets lagdatabas *Oeil** ("Ögat"). Där finns alla uppgifter om var och när beslut ska fattas, och vilka de huvudsakliga aktörerna är.

För i princip alla lagförslag brukar också de flesta av de andra partigrupperna utse skuggrapportörer, som "skuggar" rapportörens arbete och som kommer med egna förslag till ändringar. Genom att intervjua såväl rapportören som skuggrapportörerna, låter man de bästa argumenten från höger och vänster komma fram, precis som man i svenska politiska debatter låter finansministern möta oppositionens finanspolitiska talespersoner.

De svenska EU-parlamentarikerna

Sverige har 21 EU-parlamentariker. Dessa är så klart intressanta att prata med för journalister. Men tänk på att parlamentets arbete drivs mer av ideologi än nationalitet. I de stora partigrupperna följer ledamöterna nästan alltid partigruppsspiskan. Ofta har inte heller hemmapartiet någon egen ståndpunkt i frågan eftersom EU ses som ett relativt perifert intresse av de flesta nationella politiker. Därför brukar det vara viktigare att ta reda på var hela partigruppen i EU-parlamentet står i frågan.

De frågor som EU-parlamentet sysslar med är också mer tekniska och detaljerade än vad vi är vana vid från den svenska riksdagen. De EU-parlamentariker som inte sitter i det ansvariga utskottet kommer antagligen inte ha så mycket koll på frågan, utan rakt av följa partigruppens ståndpunkt när det så småningom blir dags för hela huset att rösta.

De frågor som EU-parlamentet sysslar med är också mer tekniska och detaljerade än vad vi är vana vid från den svenska riksdagen. De EU-parlamentariker som inte sitter i det ansvariga utskottet kommer antagligen inte ha så mycket koll på frågan, utan rakt av följa partigruppens ståndpunkt när det så småningom blir dags för hela huset att rösta.

Ta därför reda på om det sitter någon svensk i det ansvariga utskottet. Ring utskottets pressperson, titta på de svenska ledamöternas hemsidor eller på utskottets hemsida. Om det inte finns någon svensk ledamot i utskottet är det ofta bättre att prata med en parlaments-

ledamot från ett annat land som sitter i utskottet och kan frågan, än med en svensk ledamot som arbetar med helt andra frågor.

EU-parlamentets presstjänst

Varje utskott har en eller två *pressekreterare** knutna till sig. De är anställda direkt av EU-parlamentet, och ska inte förväxlas med de pressekreterare som hör till enskilda EU-parlamentariker, partigrupper eller nationella partier. Parlamentets eget pressfolk ger den mest neutrala informationen. De vet allt om vilka lagförslag som just nu behandlas, var i processen man befinner sig, vilket nästa steg är, vilka nyckelpersonerna är och all annan nödvändig information om proceduren.

Pressekreterarna har också ansvar för ett visst språk. Det finns alltså en pressekreterare i EU-parlamentet som särskilt svarar på frågor från svenska journalister.

Precis som EU-kommissionen har också EU-parlamentet ett kontor i Stockholm och i de andra huvudstäderna. Du kan också vända dig till deras *pressekreterare**.

Om du i stället vill prata med *partigrupperna** kan du höra av dig direkt till deras pressfolk. De finns inte listade på ett och samma ställe på EU-parlamentets hemsida. I stället får du välja partigrupp på EU-parlamentets förstasida, och därefter leta upp pressfolket på respektive partigrups hemsida.

Ministerrådet

Ministerrådet består av regeringsrepresentanter från EU-länderna. Jordbruksministrarna fattar beslut om jordbrukspolitiken, finansministrarna om finanspolitiken, utrikesministrarna om gemensamma utrikesfrågor och så vidare.

Det finns tio sådana här ministerråd. De som fattar beslut om sådant som tillhör EU:s kärnfrågor träffas ofta: EU-ministrarna, utrikesministrarna, jordbruksministrarna och finansministrarna sammanträlar i Bryssel varje månad, medan kulturministrarna bara ses någon gång i halvåret.

Ministerrådet är en rent mellanstatlig institution utan egen agenda. Den representerar ingenting annat än ländernas regeringar. Minis-

Länk till...

* ...EU-parlamentets pressekreterare:
<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/contacts>

Länk till...

* ...pressekreterare på EU-parlamentets kontor i Stockholm: www.europaparlamentet.se

Länk till...

* ...Europaparlamentets partigrupper:
<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/organisation/political-groups>

Möten i ministerrådet under en vanlig dag: EU-ländernas utbildningsministrar, EU-ambassadörer och tjänstemän. Under coronakrisen träffas ministrarna på videokonferenser i stället för i ministerrådets högkvarter Justus Lipsius i Bryssel.

terrådet består inte heller av en bestämd grupp människor som har sina kontor i ett visst hus, till skillnad från EU-kommissionen och EU-parlamentet. Ministerrådet träffas i byggnaden Justus Lipsius, mitt emot EU-kommissionens högkvarter. Den fungerar närmast som ett kontorshotell där det ständigt pågår olika möten mellan nationella representanter i olika konstellationer.

Varje EU-land har en ”ständig EU-representation” i Bryssel, som fungerar ungefär som en ambassad i EU. De är som regeringskanslier i miniatyr, där

varje regeringsdepartement finns representerat. Tjänstemän och diplomater från ländernas EU-representationer förhandlar fram de tekniska bitarna av ett lagförslag så att bara storpolitiken finns kvar för ministrarna att förhandla om.

De viktigaste källorna i ministerrådet finns i EU-ländernas huvudstäder samt på deras EU-representationer i Bryssel. All information från ministerrådet är nationellt vinklad och journalister tenderar att rapportera ”sin regerings” linje, ofta ganska okritiskt. För att få en något så när neutral bild av ett skeende måste man jämkä ihop hur olika länder beskriver saken.

Ministerrådet är en sluten institution – för att vara en lagstiftande församling oacceptabelt sluten. Som journalist får man aldrig se de verkligt intressanta förhandlingarna. Man kan inte göra en egen bedömning av vilken linje och krav som ett land har drivit i förhandlingarna eller vilka eftergifter landet gjort. Det enda man kan luta sig mot är de olika regeringarnas utsagor. Det gör det ännu viktigare att prata med så många länders representanter som möjligt.

Om det är lätt eller svårt att få källor och information beror helt och hållet på landets kultur vad gäller öppenhet eller sekretess. Överlag kan man säga att hela ministerrådet präglas av en diplomatisk kultur med en överdriven respekt gentemot de andra länderna. ”Vi vill inte gärna recensera andra länder”, är ett svar man som journalist

ofta får när man frågar en svensk ministerrådsrepresentant om vilka EU-länder som satt sig på tvären eller haft avvikande åsikter i diskussionerna.

Europeiska rådet

Europeiska rådet är EU-ländernas högsta beslutsfattare, alltså presidenterna och premiärministrarna. De träffas tillsammans med EU-kommissionens ordförande och den ständige ordföranden för Europeiska rådet. En sådan sammankomst kallas EU-toppmöte.

EU-toppmöten blir alltid stora nyheter. Det har alltid nyhetsvärde att premiärministrarna och presidenterna sitter i samma rum. Eftersom så många journalister är där, skriver de om toppmötet vare sig det fattats några viktiga beslut eller inte.

På EU-toppmötena kan man lösa upp knutar mellan länderna som uppstått i ministerrådet; regeringscheferna kan kohandla på ett helt annat sätt än vad fackministrarna har mandat att göra. EU-toppmötena mynnar också ut i nya budgetsatsningar eller laginitiativ, som EU-kommissionen sedan får i uppdrag att utforma. Läs därför mycket noggrant slutsatserna från toppmötet.

Toppmötena avslutas med att varje land håller presskonferens för sig. Passa på att byta citat eller ljudfiler med kollegor från andra länder.

Källor i ministerrådet

Ministrarna

Inför varje ministermöte har den svenska EU-representationen en briefing om vilka frågor som kommer att behandlas, och när mötet är klart håller den svenska ministern presskonferens. Parallellt med detta ger ministrarna från de andra EU-länderna presskonferenser för "sina" journalister.

Läge alltså att lita på sin gamla skolfranska eller kanske sitt utbytesår i Prag eller Sevilla, för att gå på andra länders presskonferenser och lyssna på deras infallsvinklar och slutsatser om hur mötet gått – inte minst för att utröna om den svenska regeringen inför hemmedierna försöker tona ner en fråga eller blåsa upp en fråga som gått spårlöst förbi de andra ländernas representanter.

Överlag kan man säga att hela ministerrådet präglas av en diplomatkultur med en överdriven respekt mot de andra länderna.

Ministerrådets möten och handlingar är helt slutna. Rådsmötena filmas visserligen, men när det bränner till stängs kameran av. Allt av verkligt intresse sker bakom lyckta dörrar. Vi journalister kan alltså inte själva bedöma vilka länder som driver vilken linje och vad kompromissen innebär – vem som är vinnare och vem som är förlorare.

Det enda sättet att komma runt problemet är att ha så många källor som möjligt, från så många länder som möjligt. Ring till de andra EU-ländernas representationer. Arbeta upp så många utländska kontakter som möjligt. Fråga kollegor från andra länder vad deras politiker säger.

Detta är såklart svårt om man inte är på plats i Bryssel. Det minsta man kan göra är att ha en kritisk distans till den svenska regeringens version av vad som har beslutats i ministerrådet.

Svenska EU-representationen

På den *svenska EU-representationen**, eller ”reppen” som den kallas i Bryssel, jobbar ungefär 80 diplomater och tjänstemän. Det är de här personerna som förhandlar direkt i ministerrådets många arbetsgrupper, och alltså förbereder de beslut som ministrarna sedan klubbar. Ibland kommer också tjänstemän från departement och myndigheter i Sverige ner till Bryssel för olika möten.

Ring till reppens presstjänst och be om namn och nummer till den Brysselbaserade tjänsteman som arbetar med frågan. Han eller hon vet också vem i Stockholm du kan prata med. Tjänstemännen på svenska reppen uttalar sig bara som bakgrund och låter sig inte citeras. Deras motsvarigheter i Stockholm gör det däremot.

Andra EU-länder

Ring till de andra *EU-ländernas representationer** för att kartlägga EU-ländernas ståndpunkter i en viss fråga. Deras pressfolk och tjänstemän är lika vana som svenskarna att få frågor på knagglig engelska. Så det är klart lättare att ringa hit än att försöka luska ut vem man ska prata med på regeringskanslierna i Budapest, Valletta och Köpenhamn.

Länk till...

* ...Sveriges ständiga representation vid EU: www.regeringen.se/sverige-i-eu/eu-representationen/

Länk till...

* ...EU-ländernas representationer: https://op.europa.eu/webpub/wiw/pdf/EUWhoiswho_consilien.pdf

Ministerrådets presstjänst

Om du har procedurfrågor kan du också vända dig till *presstjänsten på ministerrådets kansli**. De har delat upp de olika rådsmötena mellan sig – det finns alltså en expert på jordbruksfrågor och en på ekonomi, till exempel. Ring hit för att ta reda på hur en fråga beslutas, när beslutet ska tas i ministerrådet och hur man får tag på ett visst dokument.

Ordförandelandet

Ett EU-land i taget är ordförande i ministerrådet, enligt ett roterande schema. Två gånger om året, den 1 januari och den 1 juli, lämnas stafetten över till nästa land. Det är ministern från ordförandelandet som leder rådmötet, och det är tjänstemannen från samma land som leder arbetsgruppsmötet.

Bara på högsta nivån – möten mellan stats- och regeringscheferna – ser det lite annorlunda ut. Toppmötena leds sedan 2019 av belgaren Charles Michel.

Ibland kan man som journalist behöva kontakta ordförandelandet. Ordförandelandet har mest information om alla informella kontakter och förhandlingar som sker, till exempel lagstiftningsförhandlingar med EU-parlamentet. Kontakta då ordförandelandets EU-representation.

Det halvårslånga ordförandeuppdraget är mestadels administrativt och praktiskt: Någon måste styra upp mötena, skissa på alla utkast, dra i alla parter kring mötesbordet, kanske slå näven i det och begära ordning.

Ordförandelandet har inte mer makt än något annat land i förhandlingarna. Men landet brukar kunna få upp en eller ett par hjärtefrågor

Länk till...

* ...Ministerrådets presstjänst: www.consilium.europa.eu/en/press/contacts

Magdalena Andersson: Nej till EU:s nya digitalskatt

13 nov 2019, kl 19:08

Sverige står fast vid sitt motstånd mot EU:s förslag om beskattning av digitala företag, som Google och Amazon.

"Då får man en närmare koppling till folkhållan än idag. Det tycker jag man ska titta på i så fall", sade hon.

En annan del av punktlistan förslaget för alkohol är att undanta mycket små tillverkare från skatt. Men Magdalena Andersson tyckte att EU:s ordförandeland Rumänien förespråkar en alltför hög gräns: 150 liter per år.

"Dessa siffror framstår som helt orimliga. Det skulle kunna påverka Sverige om icke-beskatad alkohol för eget bruk kommer i omlopp", sade hon.

Ofta nämns "EU:s ordförandeland" i artiklar. Det handlar då om ministerrådets ordförande, de övriga EU-institutionerna påverkas inte. Här i Breakit.

på dagordningen, genom att anordna tematiska möten och diskussioner. Det kan därför vara värt att prata med ordförandelandet innan det tar över, och fråga vilka frågor landet vill driva.

Se bilaga 1 om kommande ordförandeländer.

EU-valbevakning

Två olika EU-val

Ibland kallar vi valet till EU-parlamentet för ”EU-valet”. Men faktum är att vi i Sverige och i alla andra EU-länder har två EU-val, inte ett. Vi väljer nämligen representanterna i EU:s två lagstiftande församlingar – EU-parlamentet och ministerrådet – i två separata val. Det ena är valet till EU-parlamentet. Det andra är det svenska riksdagsvalet, då vi indirekt utser den svenska regeringen som, tillsammans med de andra EU-regeringarna, utgör ministerrådet.

Om man skulle försöka sig på att rangordna vikten av de båda svenska EU-valen, skulle egentligen riksdagsvalet komma först, eftersom ministerrådet har mer att säga till om än vad EU-parlamentet har. Men trots detta tenderar medier att spara sina EU-relaterade spörsmål till EU-parlamentsvalet. Det är väldigt sällan som journalister ställer EU-frågor till partiledarna före riksdagsvalen.

Faktum är att de svenska partierna ofta saknar en tydlig ståndpunkt i de frågor som behandlas på EU-nivå. Inför riksdagsvalet 2018 undersökte en grupp Lundaforskare om det ens var möjligt för en superintresserad väljare att luska ut var partierna stod i en rad konkreta frågor som just då diskuterades på EU-nivån. En genomgång av riksdagspartiernas program och hemsidor gav ett nedslående resultat: av 52 sakfrågor var det bara tre där man kunde ta reda på partiets åsikt.

Samtidigt som medier tenderar att ignorera brännande EU-frågor

Vad tycker de svenska partierna om ett planerat EU-förbud mot vissa engångsartiklar av plast eller det mycket omdiskuterade förslaget att omfördela flyktingar mellan EU-länder? Faktum är att partierna sällan har någon officiell hållning, visar statsvetare.

i riksdagsvalet, så gäller det omvända för EU-parlamentsvalet. Då ställer vi journalister alla möjliga EU-frågor till de tilltänkta EU-parlamentarikererna, också frågor som rör nationen Sveriges relation till EU och som alltså bara den svenska regeringen kan avgöra.

Ska Sverige tillhöra EU:s kärna eller periferi? Ska vi pusha för nya europeiska samarbeten eller inte? Ska Sverige så småningom gå med i euron? Delta i arbetet med en europeisk åklagare? Detta är frågor som Sveriges EU-parlamentariker faktiskt inte kan påverka alls, utan just den svenska regeringen. Spar frågorna till riksdagsvalet!

Tumregeln är att EU-parlamentarikernas inställning i specifika sakfrågor är viktigare. Och kanske allra viktigast: vilka frågor vill kandidaten jobba mest med. En sverigedemokratisk kandidat till EU-parlamentet som vill arbeta med transportfrågor bör alltså få fler frågor om nya europeiska trafiksäkerhetslagar än om Sverige borde stanna kvar eller lämna EU – de frågorna ställs lämpligen till SD:s riksdagsmän.

Val till EU-parlamentet

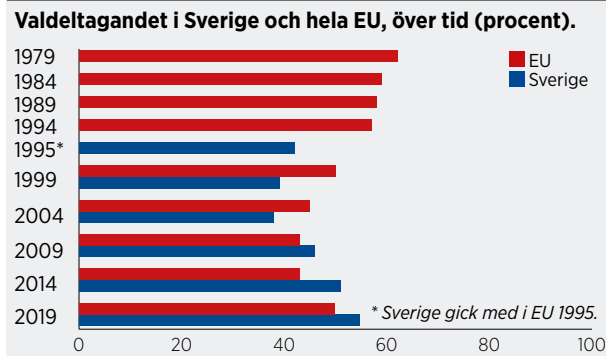
Var femte år är det val till EU-parlamentet. Nästa gång blir 2024. Det handlar i själva verket om 27 olika val, ett för varje EU-land, som föregås av 27 olika valkampanjer. Ofta domineras dessa av nationella debatter, sällan om de frågor som Europaparlamentet faktiskt sysslar med.

De som förespråkar ett federalistiskt EU ogillar den nationella prägnen på kampanjerna och med jämna mellanrum kommer förslag om

City Malmö gjorde en bra granskning inför EU-valet 2014 när tidningen redovisar partiernas hjärtefrågor och samtidigt låter statsvetare förklara om EU-parlamentet över huvud taget kan besluta i dessa frågor.

EU-fakta

EU-parlamentet väljs i direkta val sedan 1979. Dessförinnan var EU-parlamentet inte ett "riktigt" parlament i meningen direktvald lagstiftande församling. Det bestod i stället av representanter från EU-ländernas nationella parlament, som då och då sammanträdde i Bryssel och Strasbourg.
Källa: EU-parlamentet.

att EU-parlamentet hela tiden har fått mer makt i förhållande till de andra EU-institutionerna och trots att allt fler beslut avgörs på EU-nivån. Men 2019 ökade faktiskt valdeltagandet för första gången.

Det är inte ovanligt att mindre partier gör bra ifrån sig i EU-valen. Dels på grund av det relativt låga valdeltagandet, dels för att EU-parlamentsvalet upplevs som mindre viktigt och folk vågar testa ett nytt parti. Svenska Junilistan, Piratpartiet och Feministiskt initiativ har till exempel valts in i EU-parlamentet men aldrig i svenska riksdagen. Glöm därför inte bort att också bevaka mindre partier inför EU-valet.

Röstreglerna i EU-parlamentsvalet skiljer sig något åt mellan EU-länder. I Sverige har vi en enda valkrets och kandidaterna på val-listorna kan få personkryss.

Det är vanligare att politiker personkryssas in i EU-parlamentet än i riksdagsvalet. I valet till EU-parlamentet ska man alltså inte stirra sig blind på partiernas egna listor, särskilt inte när det gäller mindre partier som kan få ett eller två mandat. Namnkunniga och karismatiska personer längre ner på listorna kan vara väl så intressanta, särskilt om de bedriver en personvalskampanj.

Sverige har 4 procents-spärr både i riksdagsvalet och EU-parlamentsvalet; andra länder har 5 eller 3 procent, och några länder har ingen tröskel alls. Detta spelar roll för om små, ofta extrema partier, eller enfrågepartier har någon chans att få en plats i EU-parlamentet eller inte.

att skapa så kallade transnationella listor, alltså att vissa EU-parlamentariker skulle röstas in på ett "Europamandat", och inte på ett svenskt, tyskt, eller spanskt mandat. Det finns inte ännu, men frågan lär komma upp i framtiden.

Valdeltagandet i EU-parlamentsvalet har de senaste 20 åren legat på 40–50 procent, alltså rejält lägre än i de flesta nationella val. Valdeltagandet har sjunkit kontinuerligt sedan det första EU-valet 1979, trots

EU-kommission som utses efter EU-parlamentsvalet kan också välja att dra tillbaka vissa förslag och börja på en helt ny kula, för att spegla en ny politisk inriktning.

Och så finns det naturligtvis en massa politiska förslag som inte planeras åratals i förväg utan som är en reaktion på händelser i omvärlden.

Vad tycker EU-parlamentskandidaterna?

Säg att du skriver om miljöfrågor och nu börjat få koll på vilka stora miljöfrågor som kommer att avgöras under de kommande åren. Då vill du veta: Var står kandidaterna i just dessa frågor?

Viktigt är då att ta reda på hur det svenska moderpartiet ställer sig i frågorna, men som tidigare nämnts saknar svenska partier ofta en tydlig ståndpunkt. Det är också viktigt att ta reda på hur den europeiska partifamiljen ställer sig i frågan, eftersom EU-parlamentarikerna i de allra flesta fall kommer att rösta som deras partigrupp bestämt.

Titta på de europeiska politiska familjernas hemsidor, för att läsa om deras ståndpunkter i olika brännande frågor. Hemsidorna finns länkade från EU-parlamentets sajt: www.europarl.europa.eu → Om parlamentet → Organisation och regler → Organisation → De politiska grupperna.

Generellt sett är EU-parlamentariker friare än riksdagsledamöter. En ambitiös svensk politiker som satsar på ett enda politikområde kan ha långt större inflytande i EU-parlamentet än i den svenska riksdagen. Detta beror framför allt på att en enskild ledamot kan bli rapportör (formellt heter det föredragande, läs mer i kapitel 4), alltså få huvudansvaret för ett lagförslag och därmed få stor makt att påverka det.

De europeiska partigrupperna har också svagare partipiska än de nationella partierna. I EU-parlamentet finns det heller inte någon fast opposition, utan majoriteterna ändras hela tiden och en skicklig rapportör söker brett stöd för sin linje. Kort och gott: I valet till riksdagen är parti viktigare än person; i EU-parlamentet är det ofta tvärtom.

Vem vill de samarbeta med?

Förutom sakfrågorna och ideologin, finns det gott om journalistiska vinklar på det politiska spelet. Direkt efter valet till EU-parlamen-

Direkt efter valet till EU-parlamentet kommer svenska Vänsterpartiet, tyska CDU och hundratals andra partier att slungas in i en vem-tar-vem-dans, där ingen vill stå ensam kvar när musiken har tystnat. Tänk hela havet stormar, ungefär.

tet kommer nämligen svenska Vänsterpartiet, tyska CDU och hundratals andra partier att slungas in i en vem-tar-vem-dans, där ingen vill stå ensam kvar när musiken har tystnat. Tänk hela havet stormar, ungefär.

De olika ledamöterna från olika partier samlas i partigrupper. För många partier och enskilda kandidater är det självklart vilken partigrupp man tillhör. Svenska Socialdemokraterna väljer givetvis den europeiska S-gruppen och har gjort det sedan tidernas begynnelse. Men för andra partier är valet svårare. Man viktar ideologi mot maktabitioner. I vilket gäng får man mest gehör för sin politik? Är det bättre att vara ett stort parti i en liten partigrupp, och på så sätt lättare få genomslag för sin egen linje och göra den till hela gruppens? Eller är det bättre att vara med i den största gruppen, ger det mer makt?

Svenska Piratpartiet var 2009–2014 medlem i den gröna partigruppen i EU-parlamentet, 2014–2019 var tyska Piratpartiet det, och sedan 2019 en ledamot från tyska och tre från tjeckiska Piratpartiet. I den miljöpartistiska partigruppen har Piratpartiet getts stort inflytande i internet- och integritetsfrågor, i utbyte mot att piraterna följer gruppens linje i övriga frågor. Om piratpartister från fler länder – det krävs minst 25 ledamöter från en fjärdedel av alla EU-länder för att bilda en partigrupp – skulle väljas in i EU-parlamentet, skulle de förmodligen bilda en egen partigrupp, och då skulle den gröna gruppen förmodligen bli lite mindre ”piratpartistisk” i sin politik.

Här finns det mycket för journalister att gräva i. Eftersom alla partier måste göra en avvägning mellan ideologisk renlärighet och makt, öppnas för intressanta frågor.

Frågan är såklart extra känslig för vissa partier. Sverigedemokraterna avkrävs till exempel ofta svar på frågan om de kan tänka sig sitta i samma partigrupp som franska Nationell samling och andra partier som uppfattas som extrema eller odemokratiska.

Tänk bara på att det inom alla partigrupper finns något parti som man skäms över. I partigruppen EPP samsas Moderaterna och Kristdemokraterna med Ungerns kritiserade regeringsparti Fidesz. I EU-parlamentets S-grupp finns korrupsionsanklagade socialdemokratiska partier från Rumänien och Malta. Och i den liberala grup-

Här finns det mycket för journalister att gräva i. Eftersom alla partier måste göra en avvägning mellan ideologisk renlärighet och makt, öppnas för intressanta frågor.

pen sitter det tjeckiska missnöjespartiet Ano, vars ledare miljardären Andrej Babiš anklagas för korruption. Och så vidare.

Var vill de svenska kandidaterna sitta? Var är de välkomna? Finns det några partier de absolut inte kan tänka sig att samarbeta med? Planerar de att sitta i en partigrupp vars övriga medlemmar driver en politik som går helt på tvärs mot det svenska partiets vallöften? Se här några frågor som man som journalist kan fundera på, och ställa till politiker som söker väljarnas stöd i valet.

Efter att EU-parlamentet har valts tilldelas ledamöterna sina utskott och förtroendeuppdrag. Också här finns det ett antal artiklar att skriva om spelet om de viktigaste posterna. Förutom talman och vice talmän, är viktiga poster utskottsordförande, vice utskottsordförande, samordnare för partigruppen i utskotten, ordförande och vice ordförande i partigrupperna, och rapportör för tunga lagstiftningsbetänkanden.

Vilka är deras toppkandidater?

Valet till det nya EU-parlamentet utgör startskottet på en stor lägga-pussel-exercis med en handfull andra EU-toppjobb. EU-parlamentsvalet påverkar nämligen vem som blir EU-kommissionens ordförande, i och med den så kallade Spitzenkandidat-processen.

Före EU-parlamentsvalet presenterar de europeiska partifamiljerna sina kandidater till jobbet som EU-kommissionens ordförande. Dessa försvarar sina politiska program för Europas framtid i direktsända debatter.

Tanken är att den partigrupp som blir störst i EU-parlamentsvalet ska få utse kommissionsordförande, även om regeln varken är huggen i sten eller inskriven i EU-fördragen.

I och med att det har etablerats en koppling mellan EU-parlamentsvalet och utnämningen av EU-kommissionens ordförande, är det journalistiskt relevant att fråga de svenska kandidaterna vem de vill ska bli kommissionsordförande och varför. För många svenska politiker är det en känslig fråga eftersom toppkandidaterna tenderar att vara mer EU-federalistiska än svenskarna.

VALKUNNERT

Pa detta kunnert får inte göras någon utskrift eller något annat som kan ge uppgift om innehåll i kunnert.
Endast en kopia ska lämnas in i kunnert.
Valkunnert får inte göras.

Det är EU-kommissionen, och bara EU-kommissionen, som kan föreslå ny EU-lagstiftning. Men varifrån kommer då idéerna i de lagförslag som kommissionen lägger fram? De breda penseldragen målar de tre huvudinstitutionerna: kommissionen, parlamentet och rådet. De deltar i ett ständigt pågående politiskt samtal som ger upphov till lagförslagen.

Ibland kommer direkta uppmaningar från medlemsländerna i Europeiska rådet. Andra gånger hör sammar kommissionen krav från EU-parlamentet. I teorin ska även vanligt folk kunna uppmana EU-kommissionen att lägga fram ett lagförslag inom ett visst område, genom så kallade medborgarinitiativ. Och ibland uppstår lagförslag helt och hållet på kommissionens eget initiativ, efter egna analyser och efter att ha lyssnat på nationella myndigheter och olika intressegrupper.

Från politiska visioner till ett konkret lagförslag

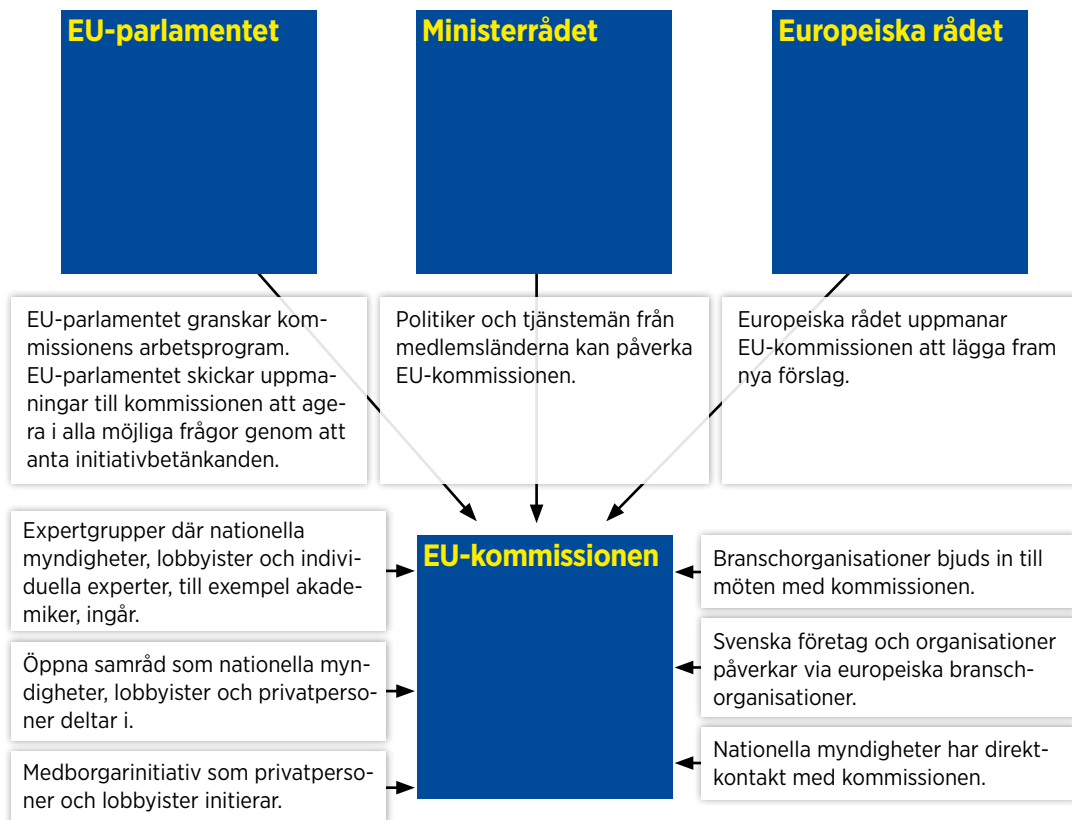
Vallöften och politiska prioriteringar

EU-kommissionens ordförande väljs av Europaparlamentet på förslag av Europeiska rådet, det vill säga EU-ländernas stats- och regeringschefer. Inför valet till EU-parlamentet 2014 ställde sig EU-parlamentets största partigrupper bakom var sin kandidat till kommissionsordförandeposten. Kandidaterna möttes i debatter och bedrev regelrätta valkampanjer på EU-nivå.

Högergruppen EPP, som samlar kristdemokrater och moderater i hela EU, blev största partigrupp i EU-parlamentsvalet och Europeiska rådet valde då att föreslå EPP:s kandidat Jean-Claude Juncker till kommissionsordförande. Därmed skapades för första gången en direktlänk mellan valet till EU-parlamentet och utnämningen av EU-kommissionens ordförande. Kritikerna menade att man i praktiken fått en EU-premiärminister, en regeringschef med ett parlament i ryggen, men att unionens 500 miljoner invånare aldrig fått frågan om de önskade sig detta.

För första gången föregick alltså utnämningen av EU-kommissionens ordförande av en valkampanj med vallöften. Efter att Juncker utsetts till kommissionsordförande blev dessa vallöften ett dokument med politiska prioriteringar inom tio områden, som han och de andra

Påverkan på EU-kommissionen

27 kommissionärerna skulle fokusera på under mandatperioden. Dokumentet presenterades i det nyvalda EU-parlamentet i juli 2014.

Fem år senare försökte de europeiska partifamiljerna göra samma sak. Men EU-ledarna ratade den kandidat som EPP, största partigruppen efter valet, hade föreslagit. I stället nominerade de den tyska kristdemokraten Ursula von der Leyen, också hon från EPP-gruppen. Hon fick stöd i EU-parlamentet för ett politiskt program med en rad löften.

En klassisk journalistgren är att jämföra politikernas vallöften med vad de verkligen lyckas uppnå. Detta är någonting som numera alltså låter sig göras för EU-kommissionen.

Det 20-sidiga dokumentet innehåller kommissionsordförandens vällöften. Bland annat att EU ska bli klimatneutralt till 2050.

Talet om tillståndet i EU brukar analyseras och rapporteras i många medier. (Altringet och Arbetsvärlden)

Tal till unionen

En gång om året, i september, håller EU-kommissionens ordförande ”State of the European Union”-talet, ett linjetal om tillståndet i unionen. Formatet är stulet från USA, där presidenten inför kongressen diskuterar hur läget är i landet, en gång om året. EU-talet brukar analyseras och rapporteras i många medier.

I sitt tal till unionen 2011 sade José Manuel Barroso att ”det är dags för finanssektorn att ge tillbaka ett bidrag till samhället” och aviserade en skatt på finansiella tjänster. Jean-Claude Junckers första tal om tillståndet i unionen, 2015, dominerades av flyktingfrågan och han flaggade för ett framtida kvotssystem för uppdelning av asylsökande mellan EU-länderna. I sitt 2018-tal argumenterade Juncker för att EU borde fatta fler beslut inom skattepolitiken och utrikespolitiken med kvalificerad majoritet i ministerrådet – alltså att inte varje EU-land har vetorätt.

EU-kommissionens arbetsprogram

De politiska prioriteringarna omsätts i EU-kommissionens arbetsprogram, som klubbas i oktober varje år. I arbetsprogrammet listar kommissionen allt den planerar att göra under det kommande året.

Arbetsprogrammet listar information om vilka nya lagförslag kommissionen planerar att lägga fram, information om vilka gamla lagförslag som har fastnat i maskineriet och ska dras tillbaka, och information om vilka befintliga EU-lagar som måste uppdateras.

I en bilaga finns alla nya lagstiftningsinitiativ listade. Den är värd

2.	Finansiering av en hållbar omställning	Investeringsplanen för gröna given (icke-lagstiftning, första kvartalet, 2020) Fonden för en rättvis omställning (lagstiftning, artikel 175 i EUF-fördraget, första kvartalet, 2020) Förnyad strategi för hållbar finansiering (icke-lagstiftning, tredje kvartalet, 2020) Översyn av direktivet om icke-finansiell rapportering (lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, artikel 114 i EUF-fördraget, fjärde kvartalet, 2020)
13.	Digitalt för konsumenter	Gemensamma laddare för mobiltelefoner och liknande enheter (lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, artikel 114 i EUF-fördraget, tredje kvartalet, 2020) Översyn av roamingförordningen (lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, artikel 114 i EUF-fördraget, fjärde kvartalet, 2020)
18.	Ett socialt Europa	Ett starkt socialt Europa för en rättvis övergång (icke-lagstiftning, första kvartalet, 2020) Rättvisa minimilöner för arbetstagare i EU (artiklarna 153.1 b, 153.2 och 154 i EUF-fördraget, första kvartalet/tredje kvartalet, 2020) Stärka ungdomsgarantin (icke-lagstiftning, andra kvartalet, 2020) Europeiskt arbetslöshetsförsäkringssystem (lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, fjärde kvartalet, 2020)
26.	Strategi för Afrika	Mot en övergripande strategi för Afrika (icke-lagstiftning, första kvartalet, 2020)
32.	En ny pakt om migration och asyl	En ny pakt om migration och asyl, och tillhörande lagförslag (icke-lagstiftning och lagstiftning, artiklarna 78 och 79 i EUF-fördraget, första kvartalet, 2020)
37.	Initiativ för jämlikhet och icke-diskriminering	Europeisk jämställdhetsstrategi (icke-lagstiftning, första kvartalet, 2020), samt bindande åtgärder för linetransportens (lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, artikel 157 i EUF-fördraget, fjärde kvartalet, 2020) Strategi för jämställdhet för hbt-personer (icke-lagstiftning, fjärde kvartalet, 2020) EU-ramverk om strategier för jämlikhet för och integration av romer efter 2020 (icke-lagstiftning, fjärde kvartalet, 2020)

EU-kommissionens arbetsprogram för 2020. Mycket handlar om EU:s klimatpolitik. Här finns också planer på lagförslag om minimilöner, gemensamma telefonladdare och ett europeiskt asylsystem, liksom en strategi för EU:s relation med Afrika och en jämställdhetsstrategi.

att ögna igenom när *arbetsprogrammet** har antagits, för att ha koll på om något stort initiativ planeras under det kommande året inom det område man bevakar.

Punkterna i arbetsprogrammet är ganska allmänt hållna, och det finns inte någon tydlig tidsplan för när lagförslagen ska läggas fram. Mer detaljer finns i generaldirektoratens färdplaner (roadmaps) för vart och ett av lagstiftningsinitiativen.

För att inte missa om en ny *färdplan** lagts fram inom ditt bevakningsområde kan du prenumerera på mejl med uppdateringar.

Alla nya färdplaner och samråd (remissförfaranden) meddelas i mejlen. Fyll i de ämnen du vill bli uppdaterad om.

EU-kommissionen fattar beslut

Kommissionärerna (kollegiet) fattar gemensamma beslut på ett mor-

Länk till...

* ...EU-kommissionens arbetsprogram: https://ec.europa.eu/info/publications/european-commission-work-program-me_sv

Länk till...

* ...uppdateringar av färdplaner: <https://webgate.ec.europa.eu/notifications/homePage.do?locale=sv#sv>

EU-fakta

Paraplyorganisationer för några stora intressen:

Jordbruk

▶ www.copa-cogeca.be

Paraplyorganisation för Europas bönder.

Miljö

▶ www.eeb.org

EEB, den största miljöorganisationen på EU-nivå.

Arbetsmarknad och näringsliv

▶ www.business-europe.eu

▶ www.svenskt-naringsliv.se/english/brusselsoffice

▶ www.etuc.org

▶ www.fackligt.eu

Business Europe samlar arbetsgivarorganisationer, bland annat Svenskt näringsliv.

Etuc representerar 85 europeiska fackförbund, bland annat LO, TCO och Saco.

Jämställdhet

▶ www.womenlobby.org

Europeiska kvinnolobbyn EWL.

Konsumenter

▶ www.beuc.eu/

HBTQ-frågor

▶ www.ilga-europe.org

gonmöte varje onsdag. Därför brukar onsdagens lunchpresskonferens vara veckans mest matnyttiga och välbesökta.

Innan ett beslut klubbas på denna högsta nivå har förslaget utarbetats i det ansvariga generaldirektoratet. Tjänstemännen i generaldirektoratet gör konsekvensanalyser, konsulterar andra berörda generaldirektorat, pratar med tjänstemän på nationella departement och myndigheter, näringsliv och civilsamhälle, och formulerar den text som blir EU-kommissionens lagförslag.

Beslut om att sedan formellt lägga fram förslaget eller inte fattas vanligtvis genom handuppräckning på kollegiets onsdagsmöte.

Lobbypåverkan på EU-kommissionen

Lobbying är institutionaliserat i EU:s beslutsfattande. EU-kommissionen är beroende av lobbyister för att få del av den tekniska expertis den själv saknar. Den tillfrågar också europeiska paraplyorganisationer för att legitimera sin politik. Det är helt enkelt kommissionens sätt att få reda på vad ”hela EU” tycker i olika frågor – det finns ju inte någon arena för politiska samtal inom EU, som i medlemsländerna där det finns nationell press och tv som lyfter fram problem och som politikerna kan inspireras av.

Europeiska paraplyorganisationer

Vad tycker den europeiska bilindustrin om förslaget om krocktester? Vad anser jämställdhetsorganisationer bör göras för att fler kvinnor ska komma ut på arbetsmarknaden? Hur drabbas den mäktiga plastindustrin av ett förbud mot plastpåsar i mataffären? För att få svar på sådana frågor bjuder EU-kommissionen in olika intresseorganisationer och lyssnar på deras synpunkter. Om det inte finns någon europeisk paraplyorganisation inom ett viktigt område, så finansierar kommissionen själv en sådan för att alla intressen ska bli representerade i beslutsprocessen.

Stora paraplyorganisationer och stora företag har mycket makt i EU-kommissionens beslutsfattande, bland annat genom att bedriva forskning och hålla sig med experter som kommissionen bjuder in att delta i olika expertgrupper (se nedan).

Det finns europeiska paraplyorganisationer inom alla tänkbara

intresseområden, både vinstdrivande och ideella. De är självklara källor för journalister. De följer EU-lagstiftningen på nära håll, har åsikter om den och försöker påverka den. Paraplyorganisationerna rapporterar ut till sina nationella enheter i de enskilda EU-länderna för att dessa ska påverka de nationella regeringarna.

Motsvarande organisationer eller företag i Sverige har sällan lika stor insikt och insyn i EU-processerna. Börja därför med att kontakta den europeiska paraplyorganisationen med frågor om EU-politiken och -proceduren. När du har koll kan du kontakta den svenska medlemsorganisationen för att prata om det specifika med Sverige eller få hjälp att hitta svenska case.

EU-institutionernas lobbyregister

Hur hittar man de här organisationerna? Oftast räcker det med att googla det område man är intresserad av (banker, pälsdjur, copyright, historielärare) samt "EU federation", "EU organisation" eller "Brussels office".

Man kan också söka i *EU-institutionernas lobbyregister**.

De som vill påverka EU-institutionerna uppmanas att registrera sig här. Men det är många som struntar i det. I april 2020 fanns det drygt 12 000 organisationer i registret.

Sök på nyckelord (till exempel "tobak") för att få fram en lista på intresseorganisationer, företag, tankesmedjor och fackförbund som alla uppgett att de vill påverka institutionerna inom just detta område. Använd också registret för att kartlägga vilka som vill påverka EU-politiken, till exempel efter sektor.

Granska lobbying

På svenska är lobbying ett negativt laddat ord. När "snälla" intressen försöker påverka kallas det inte för lobbying på svenska, men det gör det på EU-nivå.

I Bryssel kallas Amnesty Internationals och Röda Korsets konsulter för lobbyister lika väl som tobaksbolagens eller vapenfabrikanternas. Var medveten om den skillnaden när en svensk EU-parlamentariker berömmar sig själv för att ha lyssnat på det civila samhället, men beskyller motståndaren för att gå lobbyisters ärenden.

Länk till...

* ...EU-institutionernas lobbyregister:
ec.europa.eu/transparencyregister/public/homePage.do

Oskarshamns-Tidningen 2019. LRF lobbjar för svenska bönder, både själva och genom den europeiska bonde-lobbyen Copa-Cogeca.

Det är viktigt att förstå och hålla i minnet att lobbypåverkan inte är något det smusslas med eller anses vara fullt inom EU. Därmed inte sagt att EU-lobbying inte kritiseras. Framför allt får lobbyregistret kritik för att vara ofullständigt, och att politiker går med på att träffa och lyssna på lobbyister som inte vill skriva in sig i registret.

Flera av EU-kommissionens expertgrupper domineras av industri-företrädare, och flera höga kommissionstjänstemän har efter avslutad tjänst i EU-institutionen tagit jobb i industrin och då använt gamla kontakter och insyn för att lobba mot sin förra arbetsgivare ("revolving doors", svängdörrsfenomenet).

Det finns en hel del granskningar av EU-lobbying men mer bör göras, och kan enkelt göras. Den lobbygranskande kampanjorganisationen *Corporate Europe Observatory**, COE, gör ofta intressanta granskningar och publicerar rapporter på sin hemsida. Bland annat har organisationen analyserat vilka intressen som främst påverkar EU:s banklagstiftning, handelsavtal och klimatpolitik. Titta på deras hemsida för inspiration.

Länk till...

* ...den lobbygranskande kampanjorganisationen Corporate Europe Observatory: www.corporateeurope.org

Expertgrupper – institutionaliserad lobbying

EU-kommissionen är den av EU:s institutioner som lobbyister främst riktar in sig på. Kommissionen har ju ensamrätt på att lägga fram lagförslag. Lobbyinsatser mot kommissionen ger därför mer utdelning än om man kommer in i senare skeden av lagstiftningsprocessen; bättre att ett förslag man inte gillar aldrig kommer ut än att man ska behöva bråka om det i efterhand, tänker lobbygrupperna.

Men EU-kommissionen söker också aktivt upp och är beroende av organiserade intressen. Byråkratin kan inte hålla sig med egen expertis om alla detaljregler i lagförslagen den spottar ur sig. EU-kommissionens omkring 30 000 anställda är inte särskilt många, om man tänker på att lagar som stiftas i Bryssel ska gälla för hundratals miljoner invånare i ett tjugotal länder och tusentals regioner och branscher. EU-kommissionen får helt enkelt själv fråga runt ordentligt.

Expertgrupper är grupper med olika experter som kommissionens generaldirektorat tillsätter. Vanligtvis består de av såväl tjänstemän från nationella myndigheter som lobbyister från industri- eller intressegrupper. Kommissionen har ett register med de cirka 700 *expertgrupperna**.

Länk till...

* ...EU-kommissionens register med 700 expertgrupper: ec.europa.eu/transparency/regexpert

I registret ser man vilka gruppens medlemmar är, vilket gruppens mandat är, och kan läsa deras rapporter och rekommendationer.

Expertgrupperna kan ha fått väldigt olika mandat från generaldirektoratet. När en expertgrupp har fått i uppgift att komma med konkreta förslag till lagstiftning kan gruppens rekommendationer ha ett stort nyhetsvärde. Rekommendationer från en expertgrupp ger nämligen en fingervisning om kommande lagförslag från EU-kommissionen, även om kommissionen inte alls är skyldig att följa rekommendationerna.

Överlag är det journalistiskt viktigt att granska sammansättningen av dessa grupper, som har ett stort informellt inflytande över EU-kommissionens förslag och därmed över EU-lagstiftningen.

Öppna samråd – EU-kommissionens idéer på remiss

EU-kommissionens ansvariga generaldirektorat brukar också be om input från organisationer, branschintressen och enskilda genom så kallade öppna samråd, en slags remissrunda. I dessa vänder sig kommissionen till ett bredare urval organisationer än dem som de valt ut till expertgrupperna.

EU-kommissionen är bara skyldig att ha *öppna samråd** för lagförslag, men praxis är att kommissionen gör det betydligt oftare, till exempel när man diskuterar planer på framtida lagförslag.

På hemsidan finns det en sammanfattning som berättar vad syftet med samrådet är, vilka frågor EU-kommissionen vill ha svar på, och vilka svar kommissionen fått in.

Alla som är intresserade får svara, men språket är ofta så tekniskt att det nästan uteslutande är Brysselbaserade lobbyister som tar möjligheten. Ibland tar ett samråd verkligen fart. Till exempel kom häpnadsväckande 4,6 miljoner svar in när EU-kommissionen 2018 frågade européerna om sommartiden: Skulle man fortsätta byta mellan vinter- och sommartid två gånger om året, eller ha en och samma tid året runt?

Som journalist kan det vara intressant att kartlägga vad olika intressenter tycker om ett EU-förslag, särskilt de stora och omdebatterade förslagen. Det kan också i vissa fall vara en poäng att avsluta en artikel med en länk till ett aktuellt samråd, om man vill ge sina läsare möjlighet att påverka i frågan. Ingen offentlig aktör i Sverige har tagit på sig

*Ibland är kommissionens samråd själva nyheten.
Här: Tidningen ATL.*

Länk till...

* ...EU-kommissionens alla pågående och avslutade samråd:
ec.europa.eu/info/consultations_sv

(DN)

Länk till...

* ...uppdateringar om samråd, inom ditt bevakningsområde:
<https://webgate.ec.europa.eu/notifications/homePage.do?locale=sv#sv>

Länk till...

* ...alla registrerade medborgarinitiativ:
europa.eu/citizens-initiative/home_sv

2019 registrerades ett medborgarinitiativ som kräver att EU-kommissionen ska föreslå en europeisk flygskatt. (Aktuell Hållbarhet)

att upplysa svenskar om möjligheten att göra sin röst hörd i EU genom de öppna samråden. Informationen går nästan bara mellan europeiska paraplyorganisationer och deras svenska medlemsorganisationer.

*Prenumerera på uppdateringar** om samråd inom ditt bevakningsområde.

Medborgarinitiativ

Det europeiska medborgarinitiativet innebär att om minst en miljon människor från minst sju EU-länder uppmanar EU-kommissionen att föreslå gemensam EU-lagstiftning i en fråga så måste kommissionen beakta det. Syftet är att öppna en direkt kanal för vanligt folk att påverka EU-politiken och främja debatt på Europainivån.

På EU-kommissionens sida för medborgarinitiativ finns alla *registrerade initiativ**.

Sedan starten 2012 och fram till 2020 har bara fem initiativ lyckats få ihop en miljon godkända underskrifter: Right2Water, som uppmanar EU-kommissionen att garantera att vatten inte privatiseras, One of Us, som vill hindra EU-stöd från att användas till stamcellsforskning, Stop Vivisection, som vill ha ett EU-förbud för invasiva ingrepp på levande djur, ett initiativ för att förbjuda bekämpningsmedlet glyfosat samt ett initiativ för att stärka och skydda minoriteters kultur och språk.

Medborgarinitiativet har en viss tyngd genom att vara inskrivet i Lissabonfördraget och flera av de ovanstående initiativen har fått stor mediebevakning. Men faktum kvarstår att det är EU-kommissionen som väljer om det ska bli ny lagstiftning eller inte – det sker inte automatiskt efter ett medborgarinitiativ.

De är heller knappast gräsrotsrörelser det handlar om, de skulle aldrig kunna organisera en sådan jätteapparat. De medborgarinitiativ som har lyckats samla ihop över en miljon underskrifter har startats av välorganiserade grupper som är etablerade i alla EU-länder, och som alltså även har andra kanaler för att påverka EU-institutionerna: Right2Water organiserades av fackförbund för offentligan-

ställda, One of Us av olika katolska organisationer och Stop Vivisection av djurrättsorganisationer.

Order från Europeiska rådet

All EU:s makt kommer från medlemsländerna. När alla nationella regeringar är överens om någonting så blir det också så. I själva verket har ganska mycket av det EU-kommissionen producerar initierats av Europeiska rådet, alltså ländernas stats- och regeringschefer.

När EU-ledarna träffas på toppmöten (läs mer om det i nästa kapitel) brukar slutsatserna från toppmötet innehålla en och annan uppmaning till kommissionen att fixa fram ett visst förslag. Kommissionen utarbetar och antar det konkreta förslaget, som sedan medlemsländerna får ta ställning till i den vanliga lagstiftningsprocessen, tillsammans med EU-parlamentet.

Under flyktingkrisen 2015 ombads exempelvis EU-kommissionen av EU:s stats- och regeringschefer att ta fram nya regler för fördelning av asylsökande mellan EU-länderna. Under eurokrisen fick EU-kommissionen i uppdrag att ta fram nya bankregler.

Det är viktigt att hålla detta i bakhuvudet när svenska politiker går ut hårt mot ett förslag från EU-kommissionen. Har förslaget i själva verket tillkommit efter uppmaning från Europeiska rådet?

Slutsatser – 15 oktober 2015

- b) I enlighet med fördelningen av befogenheter inom ramen för fördraget, med full respekt för medlemsstaternas nationella behörighet, utvidga Frontex mandat i samband med diskussioner om utarbetandet av ett europeiskt gräns- och kustbevakningssystem, bl.a. när snabba gränsinsatsenheter ska sättas, i samarbete med den berörda medlemsstaten, in i de fall där Schengenutvärderingar eller riskbedömningar visar att det behövs kraftfulla och skyndsamma åtgärder.
- i) Ta fram tekniska lösningar för att stärka kontrollen över EU:s yttre gränser så att både migrations- och säkerhetsmålen nås utan att smidig rörlighet hindras.
- j) Välkomna kommissionens avsikt att snabbt lägga fram ett åtgärds paket i syfte att förbättra förvaltningen av de yttre gränserna.

Hantera tillströmningen av flyktingar till Europa och säkerställa återvändande

- k) I enlighet med hittills fattade beslut skyndsamt fortsätta med inrättandet av ytterligare hotspots inom den överenskomna tidsramen för att se till att personer som ansöker om

På ett EU-toppmöte om flyktingkrisen den 15 oktober 2015, gav EU-ländernas ledare i uppdrag åt EU-kommissionen att utarbeta ett förslag om förstärkt gränsbevakning vid EU:s yttre gränser.

border control tasks, and together they constitute the European Border and Coast Guard.

• Consistency with existing policy provisions in the policy area

This draft Regulation responds to the calls of the European Parliament and the European Council to effectively manage the external borders of the European Union. Clear orientations were set out by the European Council in October 2015² to strengthen the external borders of the European Union namely by working towards the establishment of an integrated management system for the external borders, and by enhancing the mandate of Frontex in the context of discussions over the development of a European Border and Coast Guard System, including as regards the deployment of Rapid Border Intervention Teams in cases where Schengen evaluations or risk analysis demonstrate the need for robust and prompt action, in cooperation with the Member State concerned. The European Council also considered

Dessa insatser måste kompletteras med en stark och fullt operativ europeisk gräns- och kustbevakning (Frontex) som står i centrum för en helt integrerad förvaltning av EU:s yttre gränser. Kommissionen föreslår att det ska ha inrättats en permanent kär med omkring 10 000 gränsvakter mot slutet av budgetramens period. Den ska också ge ekonomiskt stöd och utbildning för att stärka medlemsstaternas nationella gränsvakning. Detta kommer också att

EU-kommissionens lagförslag om förstärkt gränskontroll, den 15 december 2015, som följde på uppmaningen från Europeiska rådet. Och EU-kommissionens förslag från 2018 till EU-budget för 2021–2027, som innehåller ett förslag på att EU ska finansiera 10 000 gränsvakter.

Kika då i slutsatserna från toppmötet för att se hur Europeiska rådet har formulerat sig och vad exakt den svenska statsministern har ställt sig bakom.

Slutsatser från toppmöten finns i ministerrådets arkiv för pressmeddelanden. Eller googla ”European Council” + ”conclusions” + det datum toppmötet hölls.

Önsknings från EU-parlamentet

EU-parlamentet då? Kommer EU-parlamentet också med uppmaningar till EU-kommissionen? Ja, det gör det. Men kommissionen lyssnar inte lika mycket på EU-parlamentarikerna som på medlemsländernas regeringar.

EU-parlamentet och ministerrådet är nästan likvärdiga som lagstiftare, alltså utarbetandet av en lag, men de har inte tillnärmelsevis samma tyngd när det gäller problemformuleringen. När vi journalister nyhetsvärderar tenderar vi att både underdriva EU-parlamentets betydelse som lagstiftare och överdriva dess betydelse som agendasättare.

EU-parlamentet antar ofta så kallade initiativbetänkanden (own-initiative reports, till skillnad från lagstiftningsbetänkanden, legislative reports). Ett initiativbetänkande ska ses som en viljeyttring från EU-parlamentet, ett inspel, en del av det offentliga samtalet. Som sådant kan det ha ett nyhetsvärde. Men det ska aldrig nyhetsvärderas och beskrivas som om det innebar ett steg på vägen mot bindande lagar och regler i EU-länderna. EU-parlamentarikerna själva däremot kommer att slå på stora trumman om de är ansvariga för initiativbetänkanden. Det gäller att som journalist passa sig så att man inte överdriver dess betydelse.

Parlamentet kan säga vad det vill, men så länge inte EU-kommissionen föreslår en lag på det området leder yttrandena ingenvart. Bara i de fall som parlamentet antar ett initiativbetänkande i en fråga som faktiskt ligger i kommissionens pipeline spelar det roll, eftersom det då ger en fingervisning om hur parlamentet kommer att rösta i skarpt läge, när förslaget ligger på bordet.

EU-kommissionen väger in dessa åsikter när den utformar sitt förslag. Därför anses initiativbetänkanden om nära förestående lagförslag vara viktiga, och brukar bli föremål för rapportering.

Kommuner och regioner i EU

Eftersom en så stor del av EU-budgeten utgörs av regionstöd, är EU en viktig politisk arena för Europas kommuner och regioner, inklusive de svenska.

Svenska kommuner och regioner har egna lobbykontor i Bryssel. De bevakar den lagstiftning som kan påverka deras invånare och företag, försöker påverka EU:s beslutsfattare, och snackar ihop sig med andra europeiska regioner för att gemensamt söka pengar till olika EU-finansierade projekt.

För en lokalreporter kan det vara värt att ha koll på, och kontakt med, ”sin” kommuns/regions EU-kontor, för att inte missa EU-beslut eller -satsningar som är viktiga för kommunen.

EU-fakta/Svenska kommuner och regioner lobbyar i Bryssel

► Sveriges Kommuner och Regioner, SKR

skr.se/demokratiledningstyrning/euinternationellt/skrbryssel.1646.html

► Dalarna, Gävleborg och Örebro län (Central Sweden)

www.centraweden.se

► Östergötland (East Sweden)

www.regionostergotland.se/Regional-utveckling/Internationell-samverkan/EU-kontoret/

► Malmö stad

malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omvarld/EU-samarbetet/Malmo-stads-kontor-i-Bryssel.html

► Skåne

skane.eu

► Norrbotten, Västerbotten, Jämtland-Härjedalen och Västernorrland (North Sweden)

www.northsweden.eu

► Småland, Blekinge och Halland (South Sweden)

www.sbhss.eu

► Stockholm (Stockholm Region)

www.stockholmregion.org

► Västra Götalandsregionen

www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/externa-relationer/brysselkontoret

► Göteborgs stad

goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/internationellt-samarbete/omvarlds--och-intressebevakning/goteborgs-representationskontor

MITT BÄSTA TIPS

”Lär dig besluts-gången och ansvars-områdena så hamnar du inte fel”

Sara Johansson, ATL.

Sara Johansson, politikreporter, ATL

Vilka är dina bästa tips för att lyckas med EU-bevakningen?

– Häng i. Jag har bevakat en begränsad del av EU, jordbrukspolitiken och överlappande områden, i flera år och jag lär mig nya saker hela tiden.

– Lär dig beslutsgången och de olika institutionernas ansvarsområden så riskerar du inte att hamna fel när du beskriver var en fråga ligger och vad som faktiskt blivit beslutat. EU-parlamentariker, och intressegrupper som vill påverka EU, överdriver gärna betydelsen av viljeyttringar.

– Att bara beskriva vad svenska ministrar/EU-parlamentariker tycker ger en dålig grund för att förstå vart något baskar.

Hur gör du för att ha koll på vad som är på gång i EU-institutionerna inom ditt bevakningsområde?

– Jag har kontakt med tjänstemän på relevanta departement i Sverige, på den svenska representationen i Bryssel, i EU-parlamentet och i EU-kommissionen, och med relevanta politiker, förstås. Jag håller koll på vad som står på dagordningarna i EU-parlamentets utskott och i plenum, i ministerrådet, för EU-kommissionen och i tjänstemannagrupper där frågor bereds. Jag pratar också med representanter för intressegrupper på mitt område. Det finns en del register som kan ge utdelning, som EU-domstolens och EU-kommissionens över deras överträdelseärenden.

Är det svårt att bevaka EU från Sverige?

– Det är nog lite lättare om man är i Bryssel och har institutionerna som arbetsplats. Men alla har telefon. EU-parlamentets utskottsmöten går att följa på nätet, liksom en hel del debatter i ministerrådet. Jag reser till Bryssel, Strasbourg och Luxemburg flera gånger om året för det ger ändå en bättre bild av helheten att vara på plats när det händer något.

Vilken missuppfattning om EU skulle du vilja räta ut?

– Franska bönder är inte de enda mottagarna av EU:s jordbruksstöd. De får dem på samma villkor som svenska bönder. Den gemensamma jordbrukspolitiken är en snårskog, men alla EU:s bönder plockar bären i den, inte bara de franska.

MITT BÄSTA TIPS

”Ring till EU-parlamentets presstjänst – de förklarar eller skickar dig till rätt person”

*Teresa Küchler,
Svenska Dagbladet.*

Teresa Küchler, Svenska Dagbladets medarbetare i Bryssel

Vilka är dina bästa tips för att lyckas med EU-bevakningen?

– Var inte rädd att ringa till Bryssel! Ring till EU-parlamentets presstjänst och även om det visar sig att frågan inte gäller EU-parlamentet, utan till exempel kommissionen, finns det ingen illvilja hos pressfolket här. De förklarar eller skickar dig till rätt person.

– Stäng av alla förutfattade meningar om europeiska länder och kulturer. Även om man tror att man själv inte har sådana fördomar, kommer de fram ibland. Som när man (under eurokrisen) skrev att grekerna inte jobbar så mycket, trots att greker jobbar fler arbetstimmar och har färre röda dagar än i Sverige.

– Läs på! Det går inte att skriva om EU utan en viss grundkunskap. Annars får vi sådana där märkliga artiklar där man skriver om fel institution eller om saker som EU inte kan bestämma.

Hur tar du reda på vad som är på gång?

– Jag har två dagliga rutiner. Den ena är att titta på EU-parlamentets, EU-kommissionens, och ministerrådets agendor. Och EU-domstolens! Jätteviktigt. För varje gång det kommer ett utslag blir det ju prejudicerande. EU-domstolen är underbevakad.

– Det andra är det breda nyhetsflödet, helst flera länders medier och helst på flera språk. Eftersom man bevakar 27 länder, som alla påverkar varandra inbördes.

Är det något annat du tycker är underbevakat?

– Det talas mycket om hur mycket Sverige betalar till EU, men inte så mycket om vad vi tjänar i export. Sverige betalar in si och så mycket till budgeten och får tillbaka si och så mycket. Man tittar på plus och minus, men ställer sällan frågan: Varför gick vi ens med?

Vilken missuppfattning om EU skulle du vilja rätta ut?

– Ibland får jag frågan: Hur funkar det där i EU? Min följdfråga blir: Menar du i Berlin, Aten, Riga?

– Det är ett vanligt tankefel att man tänker att EU är som ett eget litet land, en egen jurisdiktion. Det finns ju ett par hus här i Bryssel där det sitter politiker, kommissionen, parlamentet och rådet, men det är ju inte detta som är EU, de är bara redskapen i samarbetet. Om jag skulle säga en person som är EU, är det snarare Emmanuel Macron eller Angela Merkel än EU-parlamentets talman.

MITT BÄSTA TIPS

”Bloomberg har ett bra nyhetsbrev som går igenom de viktigaste nyheterna”

*Fredrik Haglund,
Europaportalen.*

Fredrik Haglund, reporter på Europaportalen

Hur får du koll på vad som är på gång i EU-institutionerna?

– Det finns enorma mängder nyhetsbrev: institutionerna, tanke-smedjor och partigrupper. Kalendrarna är också bra, till exempel EU-parlamentets och utskottens.

– Jag prenumererar på många RSS-flöden: nyheter om vissa politikområden i EU-parlamentet, olika regeringars hemsidor, Eurostats utskick, alla svenska ledamöters Twitter och ledamöternas aktiviteter, till exempel om de får rapportörskap. På deras hemsidor finns en länk om att skapa RSS-flöde.

Vad läser du till morgonkaffet för att förbereda jobbdagen?

– Politico Playbook och Financial Times nyhetsbrev. Bloomberg har också ett bra nyhetsbrev som går igenom de viktigaste nyheterna i EU och Europa och vad som kommer att hända under dagen, med tider. Det är något som de andra kalendrarna saknar. Till exempel är EU-domstolen dålig på att berätta när de ska presentera saker, men Bloomberg har koll på det.

Du jobbar mycket med grafik. Vad har du för källor?

– Eurostat har en databas som man kan leka runt med. De har också dagliga uppdateringar. Det kan vara allt från återkommande, halv-tråkiga saker som siffror för arbetslöshet och sådana saker. Men de har också mer eller mindre roliga grejer: Vilket EU-land har flest får? Var produceras det mest öl? Mycket av statistiken finns på regionnivå, så om man skriver för en lokaltidning kan man ofta hitta regionala siffror.

– Det finns också en dataportal som samlar in all EU-data som genereras, till exempel EU:s miljöbyrås mätningar om utsläpp. Dataportalen är visserligen lite svårnavigerad men där finns väldigt mycket.

– Eurobarometern är en annan bra källa. De vinklar ofta själva på något EU-positivt, som att ”nu ökar stödet för EU” eller att ”så här många procent vill att EU ska jobba mer med område x, y, z”. Men de ställer frågor om allt möjligt. I själva materialet finns det hur som mycket som helst intressant, även historiskt.

MITT BÄSTA TIPS

”Bygg upp bra kontakter med nyckelpersoner inom det område du bevakar”

*Charlotta Asplund
Catot, frilansjournalist.*

Charlotta Asplund Catot, frilansjournalist som bevakar EU

Hur lyckas man med EU-bevakningen?

– Det är ju egentligen självklart, men en grundlig kunskap om hur EU faktiskt fungerar är nödvändigt. När man väl har koll på vem som gör vad och hur beslutsprocesserna fungerar; se till att ha en överblick över vilka frågor som är på gång, i allmänhet och inom ditt specialområde. Där kan man planera sin rapportering och redan börja sälja in artiklar på olika ämnen. Slutligen, se till att bygga upp bra kontakter med nyckelpersoner inom det område du bevakar.

Hur gör du för att ha koll på vad som är på gång?

– I EU-institutionernas kalendrar får man koll på de stora dragen. Sedan går jag på pressträffar, prenumererar på olika nyhetsbrev (från institutionerna men också från intresseorganisationer med mera), håller kontinuerlig kontakt med nyckelpersoner inom mina bevakningsområden, följer utskottsmöten, läser EU-medier men också nationella medier på de språk jag kan, går på konferenser, pratar med folk i korridorerna ...

Finns det något särskilt som du tycker saknas i EU-bevakningen?

– De personliga historierna som gör att politiken i Bryssel blir levande. Både att visa på konsekvenserna av politiken i medlemsländerna och i världen och att teckna personliga historier från maktens korridorer. Det här finns men det skulle behövas mer.

Vad önskar du att du hade vetat innan du blev EU-journalist?

– Att EU-bevakning inte nödvändigtvis behöver handla om de stora frågorna som brexit eller migrationskrisen. De är så klart jätteviktiga, men samtidigt stiftas dagligen lagar om allt från livsmedel och transporter till klimat och djurhållning som påverkar vår vardag direkt – och som behöver bevakas.

Hur gör man för att sälja in EU-nyheter till svenska medier?

– Hitta de nyheter som inte får plats i den dagliga EU-rapporteringen (eller en unik vinkel av den) – och hitta medier som kan vara intresserade av de här frågorna. Var ute tidigt i beslutsprocessen så att du är först på bollen, och dessutom eventuellt kan följa upp frågan senare i processen. Utmaningen är att många redaktioner tycker att EU är svårt och krångligt och inte alltid ser ”grejen” – var tydlig med hur den här frågan påverkar just deras bevakningsområde.

Den vanliga lagstiftningsprocessen

För att rekapitulera: När EU-kommissionen har klubbat sitt lagförslag så skickas det till EU-parlamentet och ministerrådet. På var sitt håll ändrar parlamentet och rådet i lagförslaget som de behagar. Efter ett tag finns det alltså tre versioner av samma lagförslag: kommissionens, parlamentets och ministerrådets.

Därefter förhandlar de tre institutionerna med varandra. Nu jämkas tre lagtexter ihop till en fjärde text, en kompromiss. När lagstiftarna har enats om den slutliga versionen, så klubbas den i parlamentet och rådet och blir därefter lag.

Undantag från den vanliga lagstiftningsprocessen

I och med att Lissabonfördraget trädde i kraft 2009 tillämpas den vanliga lagstiftningsprocessen (formellt det ordinarie lagstiftningsförfarandet) inom de allra flesta politikområden. Exempelvis miljö, jordbruk och fiske, polisiära och rättsliga frågor, asyl- och migration, konsument- och transportpolitik, allt som rör den inre marknaden, utbildning, kultur, bistånd, energipolitik och mycket mer.

I undantagsfall är inte ministerrådet och parlamentet jämbördiga. Då spelar EU-parlamentet andrafiolen. Det gäller till exempel nya lagar och regler inom skatte- eller utrikespolitiken – då bestämmer EU-ländernas regeringar själva. Och när EU ingår internationella handelsavtal, såsom CETA-avtalet med Kanada eller det framtida partnerskapsavtalet med Storbritannien, är det EU-länderna själva som utformar avtalen, men EU-parlamentet har veto över slutprodukten.

Samma sak gäller sjuårsbudgeten. Det är ministerrådet som ensamt utformar budgetramen utifrån ett förslag från EU-kommissionen, men EU-parlamentet kan när det hela är förhandlat, jämkat och klart, dra i bromsen. Den årliga budgeten däremot bereds och antas av både EU-parlamentet och ministerrådet, som här har samma formella makt.

I ytterligare några fall, till exempel när länderna i ministerrådet beslutar om hur EU-budgeten ska finansieras, har EU-parlamentet överhuvudtaget ingen lagstiftningsmakt utan agerar bara som en remissinstans. Ministerrådet ändrar och antar lagen, men måste vänta in ett icke-bindande yttrande från EU-parlamentet.

Om du är osäker, ring till EU-parlamentets presstjänst och fråga vilken procedur som gäller. Eller titta i EU-parlamentets lagdatabas Ögat (Oeil), där alla lagstiftningsbetänkanden har en kod:

COD står för ordinarie förfarande (alltså att ministerrådet och parlamentet bestämmer tillsammans), APP står för godkännandeförfarande (ministerrådet utformar förslaget men EU-parlamentet har veto över slutprodukten) och CNS står för samrådsförfarande (parlamentet får tycka till om förslaget, men ministerrådet bestämmer ensamt).

Det här kan verka tekniskt och det är ingenting man bör tynga en nyhetstext med, men det är viktigt att veta vilken institution som bestämmer vad för att kunna nyhetsvärdera olika händelser.

Den vanliga lagstiftningsprocessen – i teorin

Den vanliga lagstiftningsprocessen går till så här: Lagförslaget från EU-kommissionen bereds först av EU-parlamentet. Den ansvariga EU-parlamentarikern (rapportören, formellt föredragaren) utarbetar ett ändringsförslag som utskottet röstar om. Detta är EU-parlamentets ståndpunkt.

Sedan är det ministerrådets tur. Om ministerrådet gillar parlamentets ändringsförslag, antas det. När de två lagstiftarna kommer överens den första gången de behandlar frågan (första behandlingen) heter det att de har nått en första behandlingsöverenskommelse.

Om parlamentet och rådet däremot är oeniga efter första behandlingen, ändrar ministerrådet i lagtexten. Denna text har nu parlamentet att ta ställning till. Proceduren upprepas en gång till, alltså en andra behandling. Skulle de fortfarande inte vara överens, tillsätts en förlikningskommitté som har sex veckor på sig att komma överens, i annat fall faller förslaget. Om förlikningskommittén når fram till en kompromiss måste denna sedan fortfarande godkännas i både ministerrådet och parlamentet.

Som journalist är det viktigt att veta var i processen ett lagförslag befinner sig, så att man inte braskar på med löpsedlar om att en ny EU-lag ska införas, när det i själva verket ”bara” är så att en av lagstiftarna tyckt till om en ännu ofärdig version av lagförslaget.

Det är viktigt att veta var i processen ett lagförslag befinner sig, så att man inte braskar på med löpsedlar om att en ny EU-lag ska införas.

Den vanliga EU-lagstiftningen i praktiken

...och i praktiken

I åtta av tio fall i den vanliga lagstiftningsprocessen antas EU-lagen i den första behandlingen. Det betyder inte att ministerrådet älskar EU-parlamentets ståndpunkt i åtta fall av tio. Det betyder att de båda lagstiftarna har suttit i förhandlingar och hamrat ut en kompromiss, tidigt i processen.

När EU-parlamentet röstar i den första behandlingen röstar det oftast om ett ändringsförslag som redan har vägt in ministerrådets ståndpunkt, alltså en kompromisstext som man fått fram efter långa förhandlingar. När parlamentet har antagit den antas den också av ministerrådet utan någon vidare diskussion.

De här förhandlingarna mellan lagstiftarna kallas för treparts-samtal, eller trilog. På en trilog deltar de viktigaste spelarna från de tre institutionerna, mellan fem och 20 från vardera. Från parlamentet är det rapportören, skuggrapportörerna och ibland

Article 17	Article 17 Amendment 112	Article 17	Article 17
<i>Right to be forgotten and to erasure</i>	<i>Right to be forgotten and to erasure</i>	<i>Right to erasure and to be forgotten and to erasure</i>	<i>Right to erasure ("right to be forgotten")</i>
1. The data subject shall have the right to obtain from the controller the erasure of personal data relating to them and the abstention from further dissemination of such data, especially in relation to personal	1. The data subject shall have the right to obtain from the controller the erasure of personal data relating to him or her and the abstention from further dissemination of such data,	1. The data subject shall have the right to obtain from the controller shall have the obligation to erase the erasure of personal data relating to them and the abstention	1. The data subject shall have the right to obtain from the controller the erasure of personal data concerning him or her without undue delay and the controller shall

utskottets ordförande. Från ministerrådet är det de ansvariga tjänstemännen eller EU-ambassadören från det land som för tillfället är ordförande i ministerrådet, flankerade av juridiska experter från rådskansliet. Från EU-kommissionen kommer de tjänstemän från generaldirektoratet som utformat lagförslaget, i stora ärenden kommer kommissionären själv. Ibland deltar någon från institutionernas presstjänster för att kontinuerligt kunna hålla journalister underrättade om varje steg i utvecklingen av ett särskilt viktigt lagförslag.

De här personerna sitter runt ett bord och betar av artiklar i lagtexten, en efter en, under ett par, tre timmar. Ofta utifrån ett papper med fyra kolumner: EU-kommissionens ursprungsförslag, EU-parlamentets ändringsförslag, rådets ändringsförslag och ett kompromissförslag. Trilogerna handlar helt enkelt om att jämka ihop tre texter till en, de är inte en arena för politisk debatt. Ett större lagförslag kan kräva ett 20-tal sådana sittningar.

Triloger kan pågå när som helst under lagstiftningsprocessen, alltså även före den första behandlingen. De förs i slutna rum – inte ens de andra EU-parlamentarikerna får ta del av vad som sägs innanför dörrarna. Trilogerna finns inte med i några offentliga dagordningar och det tas heller inga anteckningar från dem. Systemet kritiserats för sin slutenhet.

Visserligen dömde EU-domstolen 2018 att "fyrakolumnsdokumentet" – alltså själva förhandlingsunderlaget – ska betraktas som ett "lagstiftningsdokument" och att det måste lämnas ut om någon frågar efter det. Men att som journalist, i ett nyhetsläge, gå den officiella vägen och begära ut handlingen och därefter snällt sitta och

Trepartssamtalen i EU går ut på att jämka ihop kommissionens, parlamentets och rådets olika önskemål. Ovan är "fyrakolumnsdokumentet" från en förhandling om EU:s dataskyddsförordning, gdpr. I tur och ordning listas EU-kommissionens förslag, EU-parlamentets ståndpunkt, ministerrådets ståndpunkt och sist kompromissförslaget om förslaget artikel 17, som inför "rätten att bli glömd" på internet.

5 EU-parlamentet röstar. I mars 2019 beslöt parlamentet med 410 röster mot 192 att avskaffa den årliga tidsomställningen.

När alla klockor i EU ställs om till sommartid i mars 2021 blir det sista gången. Därefter kan de länder som önskar behålla sommartiden året runt. Övriga återgår i oktober till normaltiden - för alltid.

Men EU:s ministerråd, alltså ländernas regeringar, måste godkänna förslaget om det ska bli verklighet.

Nej, klockorna ställs inte om för sista gången 2021. Att EU-parlamentet har röstat för att avskaffa sommartiden betyder inte att det per automatik blir så. I artikeln saknas den viktiga uppgiften att frågan har fastnat i ministerrådet, eftersom ingen EU-regering driver på, och förmodligen aldrig kommer att se dagens ljus som en färdig EU-lag. (Landskrona Posten)

vänta i några veckor – det är ofta ganska ointressant. Texten i den fjärde kolumnen, kompromissförslaget, kommer ju att ha hunnit ändras till dess.

Men eftersom det trots allt är ett 40-tal personer med på mötet är det ändå inte särskilt svårt att få fram vad det är som har sagts, eller få tillgång till fyrakolumnsdokumentet. Bäst chans har man om man pratar med de EU-parlamentariker som deltagit och deras assistenter. Som tidigare påpekats är EU-parlamentet den mest öppna och journalistvänliga av EU:s stora institutioner.

Nationella parlament kan säga stopp

Samtidigt som EU-kommissionen skickar sitt lagförslag till EU-parlamentet och ministerrådet, går det också till svenska riksdagen och till de andra nationella parlamenten. De har åtta veckor på sig att protestera om de anser att förslaget bryter mot subsidiaritetsprincipen, det vill säga principen om att EU bara ska besluta om frågor som inte kan skötas lika bra på nationell eller lokal nivå.

Om en tredjedel av parlamenten i EU:s medlemsländer protesterar, måste EU-kommissionen ompröva förslaget och kan sedan besluta att behålla, ändra eller dra tillbaka det. Det kallas för gult kort. Svenska riksdagen gör en subsidiaritetsprövning av samtliga kommissionsförslag, vilket inte är fallet med alla andra nationella parlament.

EU-parlamentets beredning

Utskott

Det är i EU-parlamentets utskott mycket av det politiska arbetet sker.

Marita Ulvskog avskaffar sommartiden

Socialdemokraternas Marita Ulvskog har blivit utsedd till huvudförhandlare för lagstiftningen kring sommartidens avskaffande. Efter flera s k medborgarinitiativ beslutade EU-kommissionens ordförande Juncker att sommartiden skulle ses över. Frågan landade för behandling i EU-parlamentets utskott för transport och turism, där Ulvskog är ledamot.

Den här typen av pressmeddelanden bidrar till att journalister misstolkar EU-skeenden och överdriver vikten av omröstningar i EU-parlamentet. Detta från Socialdemokraternas kontor i EU-parlamentet.

EU-fakta/EU-parlamentets 20 ständiga utskott

- ▶ Utrikesfrågor (AFET)
Har två underutskott: Mänskliga rättigheter (DROI) och Säkerhet och försvar (SEDE)
- ▶ Utveckling (DEVE)
- ▶ Internationell handel (INTA)
- ▶ Budget (BUDG)
- ▶ Budgetkontroll (CONT)
- ▶ Ekonomi och valutafrågor (ECON)
- ▶ Sysselsättning och sociala frågor (EMPL)
- ▶ Miljö, folkhälsa och livsmedels-säkerhet (ENVI)
- ▶ Industrifrågor, forskning och energi (ITRE)
- ▶ Transport och turism (TRAN)
- ▶ Inre marknaden och konsument-skydd (IMCO)
- ▶ Regional utveckling (REGI)
- ▶ Jordbruk och landsbygdens ut-veckling (AGRI)
- ▶ Fiskeri (PECH)
- ▶ Kultur och utbildning (CULT)
- ▶ Rättsliga frågor (JURI)
- ▶ Medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (LIBE)
- ▶ Konstitutionella frågor (AFCO)
- ▶ Kvinnors rättigheter och jäm-ställdhet mellan kvinnor och män (FEMM)
- ▶ Framställningar (PETI)

Här debatterar och röstar ledamöterna om ändringar i lagförslaget från EU-kommissionen. Dessa ändringar röstar sedan hela EU-parlamentet om i plenum. Eftersom utskotten har samma politiska fördelning som hela parlamentet, ger omröstningen i utskottet en fingervisning om hur hela parlamentet så småningom kommer att ställa sig, även om det finns exempel på uppgörelser i utskottet som fått tummen ner i plenum.

Rapportören för ett lagförslag lägger fram ett betänkande i utskottet, med förslag på modifikationer av kommissionens förslag. Skuggrapportörerna från de andra politiska grupperna föreslår egna ändringsförslag och man debatterar och antar ändringarna.

Det politiskt mest intressanta sker tidigt i lagstiftningsprocessen, när EU-parlamentet och minister-rådet mejslar ut de ståndpunkter som de kommer att ha i de kommande förhandlingarna dem emellan. I EU-parlamentet sker detta i utskottet. När parlamentet klubbar den slutgiltiga texten är det oftare mindre spännande.

Socialdemokraternas Jytte Guteland i Europaparlamentets plenarsal.

FOTO: FREDRIK PERSSON/TT/ARKIV

Hon blir EU:s nya "klimat-general"

EU
EU:s arbete för klimatneutralitet

"En annan flyktingpolitik"

Europaparlamentarikern Malin Björk (V) hoppas på en ändrad kurs

När svenska Europaparlamentariker är rapportörer blir det ofta en nyhet. Här ovan en TT-intervju med Jytte Guteland (S) som utsetts till ansvarig i EU-parlamentet för en ramlag om klimatneutralitet i EU till år 2050. Tidningen Dagen intervjuar Malin Björk (V), som är rapportör för en EU-lag om kvotflyktingar.

Det finns sju partigrupper, men deras antal och beteckningar ändras sig hela tiden, även under en mandatperiod. Särskilt på yttersta högerkanten splittras och ombildas partigrupper ofta.

Mycket av utskottsarbetet består av sådant som inte är direkt kopplat till lagstiftning, eller ens till EU. Ledamöterna i utskotten antar rapporter och initiativbetänkanden om allt mellan himmel och jord, som situationen för de mänskliga rättigheterna i Saudiarabien, delfindöden i världshaven, europeiska filmmakares ekonomiska situation eller nyttan av homeopati. De organiserar utfrågningar av beslutsfattare från andra EU-institutioner och av experter – många med stort nyhetsvärde, även om det inte just då pågår lagstiftning på området. Och de granskar de andra EU-institutionerna. Därför finns det nästan alltid någonting av nyhetsvärde som pågår.

Det finns 20 ordinarie utskott och en handfull tillfälliga utskott som skapats för att titta närmare på en specifik, för tillfället aktuell fråga. Ledamöterna är ordinarie medlemmar i ett eller två utskott och ersättare i ytterligare något.

Debatter och omröstningar i utskotten är öppna. Oftast direktsänds de på utskottets hemsida. För journalister på plats är det bara att promenixa in och lyssna.

Gå in på respektive utskotts hemsida för att hitta planeringen för kommande möten. Här finns också uppgifter om hur ledamöterna har röstat (tyvärr bara i pdf-format) och kontaktuppgifter till presssekreterare och tjänstemän som är knutna till utskottet.

På EU-parlamentets hemsida kan man välja att prenumerera på uppdateringar från just de utskott man är särskilt intresserad av. Alla utskotten har också Twitterkonton.

Partigrupper

De flesta EU-parlamentariker tillhör partigrupper, ett slags partier på EU-nivån. För närvarande (april 2020) finns det sju partigrupper, men deras antal och beteckningar ändras sig hela tiden, även under en mandatperiod. Särskilt på yttersta högerkanten splittras och ombildas partigrupper ofta.

För att skapa en partigrupp krävs minst 25 ledamöter från en fjärdedel av EU-länderna (det vill säga sju länder).

Partigrupperna styr i mångt och mycket EU-parlamentets arbete. På partigruppernas möten hamras en gemensam hållning ut i de frågor som behandlas i utskotten.

Ständig resa mellan EU-parlamentets säten

► EU-parlamentet har tekniskt sett tre säten:

► **Bryssel** där det mesta dagliga jobbet sköts (utskotts- och partigruppsmöten).

► **Strasbourg** där hela parlamentet har plensession.

► **Luxemburg** där den mesta administrationen och översättning- en finns.

► EU-parlamentariker- na är på ständig resa, mellan Bryssel, Stras- bourg och sin hem- mavalkrets. Dessutom åker de ibland med parlamentsdelegatio- ner till olika delar av världen.

► Vissa ledamöter har sin bostad i hemlandet och arbetspendlar till Bryssel/Strasbourg. Andra har bosatt sig i Bryssel och åker i stäl- let hem till valkretsen av arbetsskäl.

► Det är av förklarliga skäl rätt svårt att veta exakt var de befinner sig. Kolla i parlaments- kalendern för att ha ett hum, så du inte bokar en Brysselresa i onö- dan, och för att veta vilket telefonnummer du ska ringa till.

2020

01					02					03					
1	2	3	4	5	5	6	7	8	9	9	10	11	12	13	14
	6	13	20	27		3	10	17	24		2	9	16	23	30
	7	14	21	28		4	11	18	25		3	10	17	24	31
1	8	15	22	29		5	12	19	26		4	11	18	25	
2	9	16	23	30		6	13	20	27		5	12	19	26	
3	10	17	24	31		7	14	21	28		6	13	20	27	
4	11	18	25		1	8	15	22	29		7	14	21	28	
5	12	19	26		2	9	16	23		1	8	15	22	29	
04					05					06					
14	15	16	17	18	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
	6	13	20	27		4	11	18	25		1	8	15	22	29
	7	14*	21	28		5	12	19	26		2	9	16	23	30
1	8	15*	22**	29**		6	13	20	27		3	10	17	24	
2	9	16	23	30		7	14	21	28		4	11	18	25	
3	10	17	24		1	8	15	22	29		5	12	19	26	
4	11	18	25		2	9	16	23	30		6	13	20	27	
5	12	19	26		3	10	17	24	31		7	14	21	28	
07					08					09					
27	28	29	30	31	31	32	33	34	35	36	36	37	38	39	40
	6	13	20	27		3	10	17	24	31		7	14	21	28
	7	14	21	28		4	11	18	25		1	8	15	22	29
1	8	15	22	29		5	12	19	26		2	9	16	23	30
2	9	16	23	30		6	13	20	27		3	10	17	24	
3	10	17	24	31		7	14	21	28		4	11	18	25	
4	11	18	25		1	8	15	22	29		5	12	19	26	
5	12	19	26		2	9	16	23	30		6	13	20	27	
10					11					12					
40	41	42	43	44	44	45	46	47	48	49	49	50	51	52	53
	6	13	20	26		3	9	16	23	30		7	14	21	28
	7	13	20	27		4	10	17	24			8	15	22	29
	8	14	21	28		5	11	18	25			9	16	23	30
1	9	15	22	29		6	12	19	26		3	10	17	24	31
2	9	16	23	30		7	13	20	27		4	11	18	25	
3	10	17	24	31		8	14	21	28		5	12	19	26	
4	11	18	25		1	8	15	22	29		6	13	20	27	

Under de röda veckorna är det plensammansträde, vanligtvis i Strasbourg. De rosa och ljusblå veckorna i kalendern innebär arbete i utskotten respektive partigrupperna, i Bryssel. Och under turkosa veckor är EU-parlamentarikererna på resa, antingen i hemlandet eller någon annanstans i världen. I och med coronakrisen har en hel del av det parlamentariska arbetet skett på distans (markerat med gult i kalendern)

EU-fakta

Partigrupperna i EU-parlamentet i storleksordning, april 2020

► EPP

Största partigrupp efter valet 2019 blev högergruppen EPP (Europeiska folkpartiets grupp), med 187 ledamöter. EPP är en bred, EU-positiv högerpartigrupp, som samlar både liberala och socialkonservativa partier. Från Sverige: fyra moderater och två kristdemokrater.

► S&D

Näst största partigrupp är socialdemokratiska S&D (Gruppen Progressiva förbundet av socialdemokrater), med 147 ledamöter, varav fem är svenska socialdemokrater. Den här breda vänstergruppen är övervägande EU-positiv.

EPP och S&D är de stora maktgrupperna. De gör upp om de viktigaste posterna, bland annat vem som ska bli EU-parlamentets talman.

► RE

Den liberala gruppen Renew Europe, eller Renew helt kort (tyvärr har det svenska namnet Förnya Europa inte fastnat) är EU-parlamentets tredje största partigrupp, med 98 ledamöter. Tre svenska ledamöter är med i gruppen: två från Centerpartiet och en från Liberalerna. Partigruppen domineras av det franska partiet La République En Marche! som har ungefär en fjärdedel av platserna. Gruppen är EU-federalistisk och vill ha mer överstatlighet. EU-liberalerna brukar vara vågmästare och röstar både med EPP och S&D – ofta till höger i ekonomiska frågor och till vänster i miljöfrågor.

► ID

Partigruppen Identitet och demokrati samlar 76 ledamöter från EU-kritiska, nationalistiska och högerpopulistiska partier. Flest kommer från italienska Lega och franska Nationell samlings. Det finns inga svenskar i gruppen.

► EFA

Gröna EFA (Gruppen De gröna/Europeiska fria alliansen) har 67 ledamöter. Här sitter tre svenska miljöpartister. Gruppen är EU-federalistisk, med svenska Miljöpartiet som ett av få undantag.

► ECR

EU-skeptiska högergruppen ECR (Gruppen Europeiska konservativa och reformister) var tidigare parlamentets tredje största partigrupp, men blev decimerad när brittiska Tories lämnade gruppen vid brexit. Partigruppen har i dag 61 ledamöter och domineras av det polska regeringspartiet PIS. Från Sverige är Sverigedemokraternas tre ledamöter medlemmar.

► GUE/NGL

Vänstergruppen GUE/NGL (Gruppen Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster) har 39 ledamöter, bland annat en svensk vänsterpartist. Gruppen har svagare sammanhållning än de större partigrupperna och är klart mer EU-skeptisk än vänsteralternativen S&D och De gröna.

► Grupplösa

29 ledamöter är inte medlemmar i någon partigrupp alls. De kallas för grupplösa. Där finns en del ledamöter som driver så specifika frågor att de har svårt att hitta samarbetspartners från andra länder, till exempel katalanska separatister. Där finns också ledamöter som är för extrema för någon av de befintliga partigrupperna. Och så finns där ett par ledamöter från det tyska sätirpartiet Die Partei och en handfull knasbollar som ingen kan eller vill samarbeta med. Eftersom så mycket av EU-parlamentets arbete styrs via partigrupperna, är det en stor nackdel för parlamentariker att vara grupplösa. Partigrupperna får också mer talartid i kammaren och bidrag till partigruppsskassen.

Ledarna för partigrupperna möts i talmanskonferensen (conference of presidents). Där delas parlamentets toppjobb upp mellan dem, till exempel vem som ska vara ordförande i vilket utskott. Det är också de politiska grupperna som bestämmer vem som ska vara rapportör för olika betänkanden, enligt ett poängsystem där störst partigrupp får flest och finast uppdrag.

I de stora partigrupperna i mitten – konservativa EPP, socialdemokratiska S&D och liberala Renew – följer ledamöterna nästan alltid partigruppens linje i omröstningarna, hela nio fall av tio, visar organisationen Votewatch. De mindre partigrupperna, särskilt de längst ut på högerflanken, har lösare sammanhållning och svagare partipiska.

På EU-parlamentets förstasida finns partigrupperna listade. På deras respektive hemsidor finns deras idéprogram och kontaktuppgifter till deras pressekreterare.

Debatter och omröstningar i plenum

En vecka i månaden tar EU-parlamentet sitt pick och pack och åker de 35 milen till franska Strasbourg. Där hålls parlamentets plenarsammanträden. Det är alltså här som hela kammaren debatterar och röstar om lagförslag och annat. Ibland hålls också ”mini-plenarer” under ett par dagar i Bryssel, för att lätta på arbetsbördan.

Plenarveckan i Strasbourg håller på mellan måndag eftermiddag och torsdag kväll. De viktigaste debatterna och omröstningarna brukar förläggas till tisdag och onsdag mitt på dagen.

Efter att det ansvariga utskottet röstat om ett betänkande, går det till omröstning i plenum. Där presenterar rapportören förslaget. Alla partigrupper, eller minst 40 ledamöter, får nu också lägga ändringsförslag. Partigrupperna förhandlar också med varandra och lägger fram kompromissändringsförslag.

Precis som i utskotten sker det debatter i plenum som inte bara handlar om lagstiftning. Faktum är att EU-parlamentet är den viktigaste arenan för Europadebatt. Därför är det hit som europeiska politiker och världspolitiker kommer när de vill tala direkt till hela Europa. Till exempel brukar premiärministern från det land som tagit över ordförandeskapet i ministerrådet komma till EU-parlamentet för att berätta om sina visioner för Europa.

En vecka i månaden tar EU-parlamentet sitt pick och pack och åker de 35 milen till franska Strasbourg. Där hålls parlamentets plenarsammanträden. Det är alltså här som hela kammaren debatterar och röstar om lagförslag och annat.

Länk till...

* ...EU-parlamentets plenarinformation:
www.europarl.europa.eu/plenary/en/home.html

Länk till...

* ...sida där svenska journalister kan söka stipendium för att bevaka plenarsessionen:
europarl.europa.eu/sweden/sv/press_media/resestipendier-till-strasbourg.html

Länk till...

*Votewatch:
www.votewatch.eu

Under plenarveckan finns all nödvändig information på en särskild *hemsida**. Där finns allt som man behöver för att följa omröstningarna: dagordningen, betänkanden och alla ändringsförslag som ledamöterna ska rösta om. Här kan du också följa plenarverksamheten via videolänk.

Fredagen före plenarveckan hålls en pressbriefing i Bryssel, där partigrupperna förklarar vilka frågor som deras partigrupp anser vara särskilt viktiga och hur de tänker rösta. Presskonferensen kan man se på parlamentets egen tv-kanal EP TV.

EU-parlamentets Stockholmskontor har *stipendier** för resa och boende för svenska journalister som vill bevaka plenarsessionen.

Hur har EU-parlamentarikerna röstat?

*Votewatch** är ett öppenhetsprojekt och en hemsida där man kan se hur EU-parlamentariker har röstat i plenum. Här finns EU-parlamentets omröstningar från 2009 och framåt, för alla omröstningar med namnupprop (roll call votes). Detta sätt att rösta används för alla slutgiltiga omröstningar om lagförslag, samt när minst en partigrupp eller 40 ledamöter kräver det. Det rör sig alltså om de flesta omröstningar av stort medialt intresse.

Efter varje plenarsession i Strasbourg sammanfattar *Votewatch* röstsiffrorna från de mest intressanta omröstningarna och lägger upp dem på sin hemsida. *Votewatch* producerar också en mängd rapporter, som man som journalist kan låta sig inspireras av för egna gräv.

Använd *Votewatch* för att snabbt kolla hur ledamöterna röstat i plenum i den fråga du skriver om, eller för att göra större granskningar. Men vill man ta reda på hur ledamöter har röstat i parlamentets utskott, så får man kolla direkt på utskottens hemsidor eller på EU-parlamentets lagstiftningsdatabas Ögat (Oeil). Eller ringa till EU-parlamentets pressjänst och be dem skicka dokumentet.

Hur mycket jobbar ledamöterna?

Det går också att använda *Votewatch* data för att se hur ofta ledamöterna röstar och använda det som ett sätt att mäta skolk i EU-parlamentet. På sajten finns färdigpaketerad information om hur ofta ledamöterna är på plats och trycker på röstknappen, inga egna uträk-

tar på häften av Strasbourgsammanträdena, utan att vara sjukskriven eller föräldraledig, är däremot uppseendeväckande.

När EU-parlamentarikerna arbetar i utskotten tas det också upp närvaro, men – tamtaratam – den information finns bara i pdf-filer på utskottets respektive hemsidor. Så de får man räkna för hand.

På Votewatch hemsida finns mycket mer information om man själv vill räkna statistik och jämföra ledamöterna. Söker man på var och en av ledamöterna finns upplysningar om i princip allt som går att mäta. Till exempel hur många frågor ledamoten har ställt till EU-kommissionen, hur många tal hen har hållit i kammaren och hur ofta ledamoten röstat likadant som andra ledamöter från sitt hemmaparti ("loyalty to national party") och från partigruppen ("loyalty to political group").

På EU-parlamentarikernas egna hemsidor kan man hitta ungefär samma information om uppdrag och aktiviteter. Dessutom finns cv, redovisning av ekonomiska intressen, och kontaktuppgifter till ledamoten och hans assistenter. (www.europarl.europa.eu/portal/sv → ledamöter → hela listan)

Om närvaro är enkelt att kvantifiera så är det svårare att kvantifiera hur tungt ledamöterna väger. Vilken svensk har viktigast uppdrag? Vem jobbar mest?

Också här kan man använda sig av Votewatch. Då klickar man så här: Votewatch.eu → European Parliament → MEP:s → MEP rankings → Ranking by activities. Då får man upp en lista på EU-parlamentarikerna utifrån hur många betänkanden och yttranden de har skrivit.

Ett betänkande kan vara allt från en paketlag som tagit årtal att baxa igenom, till en liten bagatell. Det innebär att en ledamot som varit ansvarig för fem rapporter inte alltid gjort mer än den som haft fyra. Fem myror är fler än fyra elefanter, men de väger mindre.

Däremot är rapportförfattarskap en indikation på vilka ledamöter som håller sig framme, tar plats och nått status som experter inom något fält.

Rapporter delas ut till partigrupperna efter storlek. Därför har ledamöter från små partigrupper per definition en mindre chans att bli rapportörer.

liggöra alla möten med lobbyister. Men det finns ännu inga bindande regler för detta. En del europeiska partigrupper (till exempel de gröna), vissa nationella partier och enskilda EU-ledamöter gör det ändå.

EU-parlamentariker som har sidouppdrag måste uppge det i en förklaring om ekonomiska intressen. Den ligger på deras respektive hemsidor, i pdf-format. Informationen har gjorts sökbar av öppenhetsorganisationen Transparency International, som lagt ut den på hemsidan *Integrity Watch**.

Länk till...

* ...till Integrity Watch:
www.integritywatch.eu/mepincomes

Ministerrådets beredning

Parallellt med att EU-parlamentet utser ett ansvarigt utskott och en ansvarig ledamot (rapportör) för ett lagförslag från EU-kommissionen, bestämmer ministerrådets rådskansli vilken arbetsgrupp inom rådet som ska behandla förslaget. Om det inte redan finns någon lämplig grupp så skapas en ny.

Under beredningen i ministerrådet rör sig frågor upp och ner i hierarkin. Tjänstemän i arbetsgrupperna kommer överens om alla teknikaliteter, och skickar vidare de mer politiskt känsliga frågorna till EU-ambassadörerna. Dessa förhandlar om allt som är för politiskt för tjänstemännen men för bagatellartat för EU-ländernas ministrar.

När ministrarna så småningom flyger in till Bryssel för en eller två dagars möten är det alltså bara de verkliga knäckfrågorna som finns kvar att debattera och förhandla om. Dessa frågor kallas b-punkter. Allt annat har i princip redan beslutats och klubbas av ministrarna som en ren formalitet. Dessa frågor kallas a-punkter.

Arbetsgrupper

Den största delen av förhandlingarna mellan EU-länderna sker i ministerrådets arbetsgrupper. Det finns några hundra sådana grupper. Vissa arbetsgrupper träffas intensivt när de arbetar med ett stort lagpaket och upplöses efteråt. Andra är fasta grupper som träffas kontinuerligt.

Ring till rådskansliet eller svenska EU-representationen för att ta reda på vilken arbetsgrupp som arbetar med den lag du är intresserad av. Och ring till svenska reppen eller det ansvariga regeringsdeparte-

Idén om att det finns ett EU som på något sätt står utanför svenskt inflytande, som man ibland kan ana bakom rubriker som "EU tvingar oss att...", är felaktig.

mentet för att få reda på vem som representerar Sverige i den aktuella arbetsgruppen.

Coreper

Coreper är en förkortning av kommittén för de ständiga representanterna, på franska. Det finns två olika Corepergrupper: Coreper II som består av ländernas EU-ambassadörer (högsta chefen på ländernas EU-representationer) och behandlar utrikespolitik, ekonomisk politik, rättsliga och inrikes frågor, samt förbereder toppmöten. Och Coreper I som består av de 27 viceambassadörerna och behandlar alla andra frågor, det vill säga inre marknadslagstiftning, miljö osv.

Coreper II jobbar med det som traditionellt beslutas mellanstatligt, det som är prestigefyllt och av diplomatkaraktär. Coreper I jobbar med frågor som brukar beslutas överstatligt och där det finns mer EU-lagstiftning.

Några veckor före ett ministerråd antar Coreper en provisorisk dagordning för mötet. Coreper träffas varje vecka och inga frågor hamnar på ministrarnas bord utan att först ha passerat Coreper.

Ring svenska EU-representationens presstjänst för att prata med Coreper I- och Coreper II-ambassadörerna.

Ministerrådet

Det är alltså på ministrarnas möten som besluten klubbas. Tidigare var det vanligaste att beslut i ministerrådet skulle fattas med enhällighet. Men EU:s utveckling – med geografisk utvidgning och politisk fördjupning – har lett till att majoritetsomröstningar numer är norm, för att inte beslutsmaskineriet ska klegga igen av alla olika viljor och spridda veton inom en myriad politikområden.

Kvalificerad majoritet gäller för alla beslut i den vanliga lagstiftningsprocessen, det vill säga för omkring 80 procent av alla EU-lagar. Kvalificerad majoritet i ministerrådet innebär en ”dubbelmajoritet”: både 55 procent av alla EU-länder och en andel länder som tillsammans utgör minst 65 procent av EU:s totala befolkning måste rösta ja för att förslaget ska gå igenom. Ministerrådet har en *röstkalkylator** som man kan använda för att simulera olika majoriteter och blocke-rande minoriteter.

EU-fakta

Kvalificerad majoritet är norm när ministerrådet fattar beslut. Det gäller för beslut inom alla områden, förutom följande undantag.

Ministerrådet måste rösta med enhällighet (varje land har veto) i följande fall:

- ▶ Utrikes- och säkerhetspolitik
- ▶ Nya rättigheter som kommer av EU-medborgarskapet
- ▶ Ifall ett nytt land ska få bli EU-medlem
- ▶ Sjuåriga budgeten
- ▶ Viss rätts- och inrikespolitik, till exempel familjerätt och polissamarbete
- ▶ Harmonisering av nationell lagstiftning inom socialpolitiken.

Rådet kan rösta med enkel majoritet (minst 15 av 28 länder) i följande fall:

- ▶ I procedurfrågor som rör institutionen
- ▶ För att be kommissionen lägga fram ett förslag eller undersöka en fråga.

Länk till...

▶ ...Ministerrådets röstkalkylator: www.consilium.europa.eu/en/council-eu/voting-system/voting-calculator

På ett möte i ministerrådet i november 2019 gick ministerrådet runt för att säga hur de ställde sig till ett E U-förslag om att tvinga stora multinationella företag att offentliggöra vinst och bolagsskatt i respektive EU-land, i syfte att bekämpa skattefusk. Med röstkalkylatorn ser man att förslaget inte har tillräckligt stöd.

Men bara ett par månader senare har läget förändrats: Österrikes regering har svängt och står bakom E U-förslaget. Framför allt har ministerrådet ett nytt ordförandeland. Eftersom Finland inte längre är ordförande behöver landet inte lägga ned sin röst, som är praxis, utan kan nu rösta ja, som regeringen uppgett att den ville. Dessutom "borde" det nya ordförandelandet Kroatien, som tidigare röstat nej, nu lägga ned sin röst. Skulle samma omröstning ske i april 2020, skulle E U-förslaget antagligen antas.

Men trots att de formella reglerna vanligtvis bara kräver kvalificerad majoritet tas de flesta beslut ändå med enhällighet. Man pratar sig fram till en kompromiss som alla kan leva med. När ministrarna sedan röstar brukar det vara om ett kompromissförslag som jämkat ihop alla skilda ståndpunkter, och samtliga länder röstar för kompromissförslaget.

Alla omröstningar är offentliga. Statistik från dem finns också hos Votewatch. Men eftersom ministerrådet bara röstar när de har förhandlat klart – bakom lyckta dörrar – säger inte röstsiffrorna särskilt mycket.

Toppmöten

Europeiska rådet består av EU-ländernas stats- och regeringschefer, samt Europeiska rådets ständige ordförande och EU-kommissionens ordförande. När utrikespolitik är på dagordningen är också utrikeschefen med på mötet. Vanligtvis tas beslut med enhällighet, men i den mån det blir omröstning är det bara EU-ländernas ledare som har rösträtt.

Europeiska rådet är inte en lagstiftande institution, så som ministerrådet är. I stället är det här som EU:s politiska inriktning slås fast och de stora principbesluten tas.

Ibland debatteras lagstiftningsärenden om det är en lösning i ministerrådet. Då kan premiärministrarna och presidenterna förhandla och därefter instruera sina fackministrar hur de ska agera i ministerrådet.

EU-toppmötena brukar pågå i två dagar. Varje år planeras det för fyra ordinarie EU-toppmöten, men i själva verket brukar det bli fler än så, och under brinnande kriser många fler. Under 2019 hölls elva EU-toppmöten, däribland några extrainsatta toppmöten för att diskutera brexit.

Eurogruppen och Eurotoppmöten

Under eurokrisen började euroländerna anordna toppmöten för att hantera den akuta situationen. 2011 beslöt de att institutionalisera eurotoppmötet. Numera ska det hållas minst två om året, helst i anslutning till EU-toppmöten.

Hittills har eurotoppmötena letts av ordföranden för Europeiska rådet. EU-kommissionens ordförande deltar också, liksom chefen för ECB, och ibland även ordföranden för eurogruppen.

Eurogruppen består av ekonomi- och finansministrarna från de EU-länder som har euron som valuta. Eurogruppen brukar träffas före ekofinrådsmötena (ekonomi- och finansministrarna), normalt

Europeiska rådet är inte en lagstiftande institution, så som ministerrådet är. I stället är det här som EU:s politiska inriktning slås fast och de stora principbesluten tas.

Statsminister Stefan Löfven samråder med EU-nämnden inför ett EU-toppmöte som börjar dagen efter. Det är bara EU-nämndens möten med statsministern som webbsänds.

Svenska regeringen och riksdagens EU-nämnd

Det är den svenska regeringen som bestämmer vilken linje Sverige ska driva, och som företräder Sverige, i ministerrådet. Men regeringen stämmer hela tiden av med riksdagen. Inför varje ministerrådsmöte kommer den ansvariga svenska ministern till riksdagens EU-nämnd för att berätta vad som händer på EU-nivå och söka stöd för sin linje.

Skulle en majoritet av EU-nämndens ledamöter gå emot regeringen på någon punkt, är det bäst att regeringen ändrar sig. Annars väntar hård kritik, och ytterst riskerar regeringen en mistroendeomröstning. Det är inte ovanligt att statsråd som underlåtit att informera EU-nämnden om EU-frågor blir anmälda till riksdagens konstitutionsutskott.

EU-nämnden består av ledamöter från alla riksdagspartier och har samma sammansättning som riksdagen. EU-nämnden brukar sammanträda varje fredag och behandla de ministerrådsmöten som hålls den kommande veckan.

sett kvällen innan, och där avhandla de frågor som rör euron. Eurogruppen är inte formellt sett en EU-institution och gruppen röstar inte om lagstiftning så som ekofin gör. Men det är en grupp som har vuxit i inflytande och medieintresse de senaste åren.

Eurogruppens ordförande har också blivit en mäktig spelare, i paritet med Europeiska centralbankschefen. Sedan 2018 leds eurogruppen av portugisen Mário Centeno. Han tog över efter Jeroen Dijsselbloem, som var ordförande sedan 2013.

Eftersom en hel del av EU:s ekonomiska politik nu behandlas på dessa arenor – eurogruppen och eurotoppmötena – gäller det för svenska journalister att också bevaka dem, och arbeta upp källor i de länder som har representeranter i dessa grupper.

Inför EU-toppmöten är det statsministern som kommer dit. Mötena med statsministern är de enda EU-nämndsmöten som är offentliga och kan följas på riksdagens webb-tv.

Men under alla samråd i EU-nämnden görs anteckningar, och dessa blir så småningom allmänna handlingar och läggs ut på riksdagens webbplats. Vissa uppgifter maskas dock: de andra ländernas ståndpunkter och vad den svenska regeringen kan tänka sig som andrahandsalternativ om den inte får igenom sitt favoritalternativ i förhandlingarna.

Innan ett EU-förslag har tagits upp för beslut i ministerrådet, och innan det debatterats i riksdagens EU-nämnd, kan man hitta den preliminära svenska ståndpunkten i en promemoria från regeringen till riksdagen.

Dessa fakta-pm redogör för EU-förslaget, ger en preliminär bedömning av hur svenska lagar och regler kommer att påverkas, och förklarar regeringens syn på saken. Som journalist är det här man snabbt och lätt tar reda på hur regeringen ställer sig till nya EU-förslag.

Under 2019 skrevs drygt tvåusen fakta-pm om EU-förslag. Så du kan räkna med att alla viktiga EU-processer har analyserats av regeringen. Du hittar dem på riksdagens hemsida: www.riksdagen.se → dokument & lagar → sök på "fakta-PM om EU-förslag" i dokument-typ.

"EU tvingar oss..."

Det finns EU-beslut som kan fattas utan att EU-parlamentet varit med i processen, men det finns inga beslut som fattas utan att ministerrådet varit med på ett hörn. Sveriges regering har alltså varit inblandad i varje beslut som fattats på EU-nivå. Den kanske

Regeringskansliet
Faktapromemoria 2017/18:FPM124

2017/18:FPM124

Direktiv om minskning av plastprodukters miljöpåverkan

Miljö- och energidepartementet

2018-06-26

Dokumentbeteckning

COM (2018) 340 final
Förslag till Europaparlamentets och Rådets direktiv om minskning av vissa
plastprodukters inverkan på miljön

Sammanfattning

Förslaget till direktiv om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön offentliggjordes den 28 maj 2018 och innehåller olika åtgärdsförslag som medlemsstaterna ska vidta för att minska vissa plastprodukters inverkan på miljön samt underlätta övergången till en cirkulär ekonomi. Förslaget är en del av kommissionens strategi för plast i en cirkulär ekonomi vilken har sin utgångspunkt i den handlingsplan för den cirkulära ekonomin som kommissionen presenterade i december 2015. Direktivet omfattar åtgärdsförslag för de tio mest dominerande produkterna av plast som förekommer i marin nedskräpning. Åtgärdsförslagen omfattas av såväl förbud, krav om freibitrad avfallsinsamling, nationella mål om minskad koncentration, krav på märkning, designkrav, kostnadsutjäkning i enlighet med principen om att förorenaren betalar samt medvetandebärande åtgärder.

Regeringen är positiv till EU-gemensamma åtgärder som syftar till att minska plastens negativa miljöpåverkan och samtidigt förbättra möjligheterna för en cirkulär ekonomi.

I ett fem-tio sidor långt fakta-pm förklarar regeringen sin syn på lagförslag som kommer från EU-kommissionen. Ovan regeringens fakta-pm om den föreslagna plastlagen som hade presenterats en månad tidigare.

Ministerns besked: Åldersgräns på sociala medier

29 januari

Konsumentminister Per Bolund (MP) säger till SVT att Sverige inom två år har infört åldersgräns på sociala medier. FOTO: TT

Sverige kommer att få en åldersgräns för sociala medier. Det är beskedet från regeringen. Barn måste be föräldrar om lov för att få använda till exempel Facebook, Snapchat och Instagram. Åldersgränsen kan komma att bli som 16 år.

Konsumentminister Per Bolund (MP) bekräftar för SVT Nyheter att åldersgränser kommer att finnas med när Sverige införlivar EU:s nya [dataskyddsförordning](#) i svensk lag.

Så det kan bli en 16-årsgräns för sociala medier i Sverige?

– Ja, den förordning som man tagit på EU-nivå säger att det ska vara en 16-årsgräns med möjlighet att gå ner till 13-årsgräns. Det är en bindande förordning så nästan där kommer det svenska regelverket att hamna.

Inom två år

När det gäller åldersgränser kommer regeringen nu att tillsätta en utredning, där man bland annat ska titta närmare till

Dåvarande konsumentminister Per Bolund fick det i intervjuer att låta som att beslutet har fattats utan att Sverige varit med. Kompromissen mellan EU-parlamentet och ministerrådet om dataskyddsförordningen, där åldersgräns på sociala medier sätts till mellan 13 och 16 år, nåddes den 15 december 2015, en och en halv månad före artiklarna skrevs. Ett par dagar efter uppgörelsen godkändes kompromisstexten av EU-ländernas ambassadörer (Coreper), också den svenska. Dessutom röstade samtliga svenska EU-parlamentariker från dåvarande regeringspartierna S och MP för kompromissen, när EU-parlamentets rättsliga utskott (Libe) röstade ungefär samtidigt som Coreper.

Sport Nöje TV Ledare Kultur A till Ö Q Fåljiftvaka Logga in Köp

Startsidan / Nyheter

Sverige ska införa åldersgräns för sociala medier

Men snart kommer Sverige att införa en lagstadgad åldersgräns. Den är en del av EU:s nya dataskyddsförordning, och kan komma att ligga på 16 år.

- Det handlar om en förordning som EU beslutat om och som nu ska införlivas i ländernas lagstiftningar, säger konsumentminister Per Bolund i en intervju med Aftonbladet Morgon.

Ska utredas

I praktiken innebär åldersgränsen att barn måste ha målsmans godkännande för att använda sociala medier och andra nättjänster. EU hoppas att åldersgränsen ska innebära ett förbättrat skydd för unga på nätet.

LÄS OCKSÅ

PLUS TEST: Bästa apparna för gratis kontakt

Regeringen ska nu tillsätta en utredning som ska avgöra var åldersgränsen ska ligga i Sverige.

– EU tvingar Sverige att utreda åldersgräns för föräldrars godkännande av ungas närvaro på sociala medier. Vi får se vad den utredningen leder till. Grunden från EU är satt till 16 år, men det finns också möjlighet att ha en gräns på 13 år, säger Per Bolund.

Får kritik

Det var SVT som var först med att publicera en intervju med Bolund om åldersgränserna. Nyheten fick människor på sociala medier att gå i taket.

...fälvorna ska kunna orientera sig i en digital miljö, merktion

inte alltid har gillat slutresultatet, men den har alltid haft all information.

Sveriges regering har diskuterat frågan, blivit informerad om den, sökt stöd i EU-nämnden för den linje den tänker driva och så vidare. Idén om att det finns ett EU som på något sätt står utanför svenskt inflytande, som man ibland kan ana bakom rubriker som "EU tvingar oss att...", är felaktigt.

Det går alltid att hitta en svensk rep-

resentant som varit delaktig i varje beslut i ministerrådet. Dessa svenskar representerar vår regering, som väljarna kan byta ut om de så önskar. Därför är det viktigt att granska hur de har agerat i frågor som rör EU, och inte låta sig nöjas med omskrivningar om att ett mystiskt, opersonligt "EU" har fattat det ena eller det andra beslutet.

Vilka länder bestämmer i ministerrådet?

Ju större och rikare ett land är desto mer resurser kan det använda för att påverka EU-samarbetet. Därför kanske man tänker att det bara är de stora länderna som bestämmer allt i EU. Men så är det knappast. Den brittiske statsvetaren Robert Thomson har jämfört utfall i ministerrådets omröstningar med EU-ländernas ståndpunkter i olika frågor (genom intervjuer med tjänstemän och diplomater) och kommer till den häpnadsväckande slutsatsen att alla EU-länder får som de vill ungefär lika ofta. Jättestora Tyskland "vinner" alltså inte oftare än pyttelilla Malta.

Att det är så beror på att EU-politiken är driven av sakpolitik. Ländernas intressen varierar i olika frågor och därför varierar också allianserna i ministerrådet. Ofta utkristalliseras två eller tre block med länder som har olika hållning i en viss sakfråga, och de stora länderna befinner sig sällan alla i samma block.

Visserligen kan man se att vissa länder brukar hamna närmare varandra än andra grupper av länder – till exempel utifrån grad av ekonomisk liberalism, geografiskt närliggande länder, eller länder vars regeringar har samma politiska färg eller syn på vad EU ska göra och inte göra. Men dessa faktorer förklarar en regerings ståndpunkt i mycket mindre utsträckning än det rena nationella intresset.

Det vill säga: Ett EU-land som har statligt järnvägsmonopol men avreglerat postväsende röstar emot förslag om privatisering av järnvägar och för förslag om liberalisering av posten. Ett EU-land som har stor olivoljeproduktion röstar för ökade EU-subventioner av olivsektorn. Det är nationella ekonomiska och politiska intressen som avgör – inte vackra principer.

Det här gäller alla EU-länder, Sverige också. Som journalist får man akta sig så att man inte gör sig till språkrör för sitt lands regering och låter den förklara sitt agerande med en principiell hållning, och andra

Den brittiske statsvetaren Robert Thomson kommer till den häpnadsväckande slutsatsen att alla EU-länder får som de vill ungefär lika ofta. Jättestora Tyskland "vinner" alltså inte oftare än pyttelilla Malta.

länders agerande med ekonomiska intressen, vilket tyvärr brukar vara fallet när EU:s långtidsbudget diskuteras.

Delegerad lagstiftning

Det som har beskrivits i det här kapitlet är den välkända och synliga lagstiftningsprocessen, där det är EU-parlamentet och ministerrådet som tillsammans stiftar EU-lagar. Men det finns också ett slags snabbspårlagstiftning, där EU-kommissionen snabbt kan finjustera de lagar som redan antagits av parlamentet och ministerrådet i de fall som lagstiftarna har delegerat den makten till kommissionen.

Om till exempel ny forskning visar att ett visst ämne är farligt, kan EU-kommissionen föra upp den på förbjudetlistan utan att först föreslå detta och låta EU-parlamentet och ministerrådet bestämma.

Varje år tar kommissionen flera tusen tekniska och detaljerade lagstiftningsbeslut, för att kunna genomföra eller komplettera de lagar som parlamentet och ministerrådet har stiftat.

Att den lagstiftande makten delegerar tekniska beslut till den verkställande makten sker i alla politiska system, i Sverige också. Det som är annorlunda på EU-nivå är att EU-kommissionen är mindre fri att fatta delegerade beslut än vad nationella regeringar brukar vara. Kommissionen kontrolleras hela tiden av lagstiftarna.

När EU-kommissionen antar så kallade delegerade akter är det kommissionen själv som beslutar men EU-parlamentet och/eller ministerrådet kan säga stopp. När EU-kommissionen antar så kallade genomförandeaakter fungerar medlemsstaterna som grindvakter, genom att granska beslutet i särskilda kommittéer med nationella tjänstemän. Det finns omkring 300 sådana kommittéer. Ibland, men inte alltid, krävs ett formellt godkännande från kommittén för att lagen ska gå igenom.

Systemet med granskningskommittéerna kallas för kommittéförfarande. Insynen här är så gott som noll. Men du kan ta reda på vilken kommitté som granskat kommissionen, genom att söka i kommissionens *kommittologiregister**.

Därefter kan du ringa till det ansvariga departementet i regeringen, svenska EU-representationen i Bryssel eller EU-kommissionens ansvariga generaldirektorat, för att få reda på vem den svenska tjänstemannen var.

Länk till...

► ...EU-kommissionens kommittologiregister: ec.europa.eu/transparency/regcomitology/index.cfm?CLX=en

Från förslag till lag

Från förslag till lag

Det är tre EU-institutioner som tillsammans stiftar EU-lagar: EU-kommissionen, EU-parlamentet och ministerrådet. Kommissionen föreslår en ny EU-lag (1) och EU-parlamentet (2) och ministerrådet (3) som ändrar i lagförslaget. När de båda lagstiftarna har kommit överens om en och samma lagtext klubbas den (4) och blir lag.

EU-kommissionen företräder hela EU. EU-parlamentet är direktvalt och företräder folket, eller folken. Och ministerrådet representerar de enskilda EU-länderna.

En sak som är lite klurig är att Sveriges regering är den verkställande makten i Sverige och riksdagen är den lagstiftande makten. Men när samma svenska regering tar flyget till Bryssel, är den en del av ministerrådet, alltså EU:s lagstiftande makt.

EU:s lagstiftningsprocess - från ax till limpa

1 EU-kommissionen föreslår en ny lag som förbjuder vissa engångsartiklar i plast. (28 maj 2018)

Varför hänvisar ETC till The Guardian? Presskonferensen då klimatkommissionär Frans Timmermans och näringskommissionär Jyrki Katainen presenterar lagförslaget sänds direkt på nätet och går att titta på i efterhand på Ebs.

3 EU-ländernas regeringar antar sin ståndpunkt. (31 oktober 2018)

Svensk vinkel på EU-förslaget! Sveriges radio analyserar hur svensk skogsindustri kan gynnas.

Det skrevs många fler nyhetsartiklar i svenska medier efter att EU-parlamentet antog sin ståndpunkt än när ministerrådet gjorde det. Det beror på att parlamentet är mycket öppnare och kommunicerar mer.

EU-parlamentets rapportör, belgiska liberala EU-parlamentarikern Frédérique Ries, har presskonferens efter omröstningen.

2 EU-parlamentet antar sin ståndpunkt om engångsplasten. (24 oktober 2018)

I EU-parlamentets ståndpunkt ser man hur parlamentet vill ändra i kommissionens förslag, artikel för artikel.

Förbud mot engångsplast snart i hamn

EU Snart lär det bli dags att säga hejdå till sugrör, bestick och tallrikar i plast för alla EU-medborgare. Förbudet mot engångsplast är en av de centrala punkterna när EU:s medlemsländer nu kommit överens om ett plastavtal.

Medlemsländerna har nått en tekniskt överenskommen med EU-kommissionen och EU-parlamentet om att förbjuda bland annat plastbestick, plasttallrikar, sugrör och matförpackningar av vissa sorters plaster.

– Det som sticker ut är hur snabbt de har kommit överens om detta.

Slut med plast vid picnic

EU-kommissionen har idag tagit ett stort steg mot överenskommen om ett engångsplastförbud som ska gälla i hela EU. Detta är ett av de viktigaste stegen mot att minska plastavfall och förhindra att plastavfall hamnar i havet.

Klart: EU förbjuder engångsartiklar i plast

EU-kommissionen har idag tagit ett stort steg mot överenskommen om ett engångsplastförbud som ska gälla i hela EU. Detta är ett av de viktigaste stegen mot att minska plastavfall och förhindra att plastavfall hamnar i havet.

5 Uppgårelsen klubbas den 27 mars 2019 i EU-parlamentet och den 21 maj 2019 i ministerrådet.

EU approves unprecedented cuts use to single plastics

EU-kommissionen har idag tagit ett stort steg mot överenskommen om ett engångsplastförbud som ska gälla i hela EU. Detta är ett av de viktigaste stegen mot att minska plastavfall och förhindra att plastavfall hamnar i havet.

Den cirkulära ekonomin: EU-kommissionen välkomnar att rådet nu skapar lagstiftning för att begränsa och förbjuda användningen av engångsartiklar i plast. Detta är ett av de viktigaste stegen mot att minska plastavfall och förhindra att plastavfall hamnar i havet.

Återigen rapporteras det mer i media när EU-parlamentet har röstat om kompromisstexten än när ministerrådet gjort det. Från uppe till vänster och medurs kommer artiklarna från Husbil & Husvagn och Expressen samt pressmeddelanden från EU-kommissionen och Greenpeace.

(TT)

4 I november och december 2018 förhandlar representanter från de tre EU-institutionerna för att jämka samman de tre versionerna av direktivet till en och samma lagtext. En uppgörelse nås den 19 december 2018.

EU-länder ense om förbud mot engångsplast år 2021

EU-kommissionen har idag tagit ett stort steg mot överenskommen om ett engångsplastförbud som ska gälla i hela EU. Detta är ett av de viktigaste stegen mot att minska plastavfall och förhindra att plastavfall hamnar i havet.

EU-kommissionen har idag tagit ett stort steg mot överenskommen om ett engångsplastförbud som ska gälla i hela EU. Detta är ett av de viktigaste stegen mot att minska plastavfall och förhindra att plastavfall hamnar i havet.

SVT:s rubrik är missvisande eftersom det alltså är både EU-ländernas regeringar och EU-parlamentet som kommit överens, vilket också står i brödtexten.

Håll tungan rätt i mun

Plastlagen tog ungefär ett år från ax till limpa. Med EU-mått är det racerfart. Direktivet måste nu genomföras i EU-ländernas nationella lagstiftningar senast 3 juli 2021.

EU:s lagstiftningsprocess har många steg. Som journalist är det viktigt att hålla tungan rätt i mun när man skriver om de olika omröstningarna. Det är först den 21 maj 2019 som man kan slå fast att EU-lagen är antagen och först då bör man använda ord som ”EU-beslut”. Innan dess är det bättre att skriva vilken EU-institution det är som har fattat ett beslut och hjälpa läsaren att förstå vad beslutet innebär, alltså om det är förhandlingspositionen eller den slutgiltiga kompromissen man röstat om.

EU-lagen kommer hem

Förordningar och direktiv

När EU-lagen är stiftad kommer den så att säga hem. Nu ska den genomföras i Sverige och de andra EU-länderna.

- ▶ En förordning är en EU-lag som gäller på samma sätt i Sverige och i övriga EU-länder.
- ▶ Ett direktiv är en ramlag som sätter upp ett mål. Riksdagen antar sedan de lagar som krävs för att leva upp till direktivets mål. Regeringen anmäler till EU-kommissionen när anpassningen av den svenska lagstiftningen är klar.

Riksdagsomröstningar om direktiv

Ibland uppmärksammas ett EU-direktiv i Sverige först när riksdagen röstar om de lagar som krävs för att genomföra direktivet. Då blir det en nationell debatt som journalister skriver om. Man kan då få intrycket att det är nu beslutet ska fattas, men det är fel. Riksdagen kan inte ändra i sakfrågan i direktivet. Det tåget har gått.

Tänk på att inte rapportera som om det fortfarande gick att påverka beslutet. Och tänk på att om regeringen eller oppositionen nu kritiserar direktivet

Mentolcigaretter förbjöds i EU:s tobaksdirektiv 2014. Aftonbladets artikel från 2016 handlar om att direktivet ska genomföras i svensk lagstiftning. Frågan om förbud är redan avgjord, den kan riksdagen inte påverka.

tivet, så nöj dig inte med att låta dem kritisera ”EU” lite vagt, utan ta reda på hur konfliktlinjen gick när direktivet antogs i Bryssel. Vilka länder var för? Vilka var emot? Vilka partigrupper i EU-parlamentet tyckte vad? Ta reda på hur den svenska regeringen röstade i ministerrådet och de svenska EU-parlamentarikerna röstade i EU-parlamentet, när det begav sig, och ställ dem till svars för det.

EU-kommissionen granskar medlemsstaterna

EU-kommissionen har i uppgift att övervaka att EU-länderna genomför de lagar och regler man gemensamt har kommit överens om. Det kallas lite högtravande för att kommissionen är ”fördragets väktare”.

När EU-kommissionen kommer på ett land med att bryta mot reglerna (ofta att landet inte genomfört ett direktiv före deadline) påbörjas en brevväxling mellan kommissionen och det utpekade landet där parterna argumenterar för sin sak. Kommissionen försöker ta reda på om landet har brutit mot reglerna och få det att rätta in sig i ledet. Den här proceduren kallas överträdelseförfarande.

Om landet inte kan ge en vettig förklaring och inte gör de ändringar som det ålagts, skickar EU-kommissionen fallet till EU-domstolen. Kommissionen är alltså i denna process ett slags åklagarmyndighet. Men oftast går länderna med på kommissionens krav långt tidigare och man kommer inte till domstolsförhandlingar.

Beslut om de olika stegen i överträdelseförfarandet – att sondera terrängen genom att ställa frågor till landet, ge vänliga rekommendationer eller skarpa order – tas av EU-kommissionen månadsvis, i ett ”överträdelsepaket”, vanligtvis någon gång mellan den 20 och 25 i varje månad. Leta upp överträdelsebesluten på EU-kommissionens sajt för pressmeddelanden, Press Corner. Där kan du filtrera på typ av nyhet, välj ”överträdelsebeslut”.

Tjänstemännen på EU-kommissionens generaldirektorat hanterar tre, fyra tusen överträdelseförfaranden varje år. Att granska medlemsstaterna och se till att de genomför de gemensamt beslutade EU-lagarna på samma sätt i hela EU, är alltså en ganska stor del av kommissionens dagliga arbete.

Sverige tillhör de EU-länder som är bäst i klassen. Under 2018 öpp-

nades bara 21 nya överträdelseförfaranden mot Sverige, jämfört med drygt 600 för hela EU.

Om kommissionen öppnar ett överträdelseförfarande mot Sverige för att Sverige inte har genomfört till exempel en miljölag på rätt sätt, är det EU-kommissionens generaldirektorat för miljö som har ansvar för frågan. Ring då kommissionens miljötalesperson med dina frågor.

Klagomål – EU-parlamentets utskott för framställningar

En del problem med hur medlemsländerna tillämpar eller inte tillämpar gemensam EU-lagstiftning får EU-kommissionen reda på genom EU-parlamentets *utskott för framställningar**.

En privatperson kan vända sig hit med klagomål på tillämpningen av EU-lagstiftningen. De klagomål som går vidare till utredning handlar ofta om att nationella eller lokala myndigheter har brustit i genomförandet av en EU-lag, ofta på miljöområdet. Andra vanliga klagomål är att individers fria rörlighet inom EU inskränkts eller att de inte kunnat ta med sig sociala förmåner, som pension och sjukvård, till ett annat EU-land.

EU-parlamentets utskott för framställningar bjuder in parterna, den klagande och representanter från EU-kommissionen och/eller den berörda nationella myndigheten, och går igenom ärendet för att hitta en lösning. Ofta uppmanar utskottet EU-kommissionen att inleda ett överträdelseförfarande mot ett medlemsland, men kommissionen är inte skyldig att lyda utskottet.

Som journalist kan utskottet för framställningar vara intressant att följa eftersom man serveras verkliga case med människor som på något sätt drabbats av EU-lagstiftningen eller dess tillämpning.

Ganska sällan är svenska fall uppe för diskussion. Men även klagomål som gäller andra länder, kan ge en fingervisning om generella problem med EU-lagstiftning, och ge uppslag till granskningar också i Sverige.

Till exempel har luftbuller från flygplatser varit uppe för diskussion, med exempel från Belgien, Frankrike och Italien. Framställningarna handlar om personer som bor i närheten av flygplatser där de EU-krav och -standarder som finns inte efterföljs. Efterföljs de i Sverige? Det kan vara värt att kolla upp.

Länk till...

* ...till EU-parlamentets utskott för framställningar: europarl.europa.eu/committees/en/peti/home

Dagordning för utskottsmötena och webbsändningar finns på utskottets hemsida.

EU-domstolen dömer

EU-domstolen är EU:s högsta domstol och uttolkare av EU-rätten. EU-domstolen har sitt säte i Luxemburg. Den består av en domare från varje EU-land, som på intet vis får företräda sitt eget land – alltså samma princip som gäller EU-kommissionen.

EU-domstolen dömer ut böter till länder som inte följt de gemensamma EU-bestämmelserna. Det kallas fördragsbrott. Till exempel dömdes Sverige 2014 att betala två miljoner euro i en klumpsumma för att vi inte genomfört ett direktiv om minskade föroreningar på

Den mäktiga men underbevakade EU-domstolen har sitt säte i Luxemburg.

rätt sätt, samt betala 4 000 euro varje dag tills felen rättats till. Under rättsprocessen är det den svenska regeringen som representerar Sverige.

Mycket av det domstolen sysslar med är så kallade förhandsavgöranden. Det innebär att en nationell domstol frågar EU-domstolen hur EU-rätten ska tolkas, för att korrekt kunna döma i den aktuella frågan på hemmaplan.

Varje år begärs drygt 400 förhandsavgöranden från nationella domstolar. Från Sverige rör det sig om något tjugotal fall om året. Dessa domar – många tusentals ackumulerade över åren – är EU:s rättspraxis. Genom dem utformas EU-rätten och hålls någorlunda lik i hela EU.

Domstolen tar aldrig egna initiativ till att granska principiellt intressanta spörsmål, såsom amerikanska högsta domstolen kan göra. Men det betyder inte att den därmed är opolitisk, som den själv vill göra gällande.

EU-domstolen slog 1963 fast principen om att EU-rätt inte bara innebär förpliktelser mellan EU:s medlemsstater, utan också rättigheter för privatpersoner i länderna. Den principen innebär att medborgare kan åberopa EU-lag inför nationella myndigheter och domstolar. Detta till skillnad från internationella konventioner som länderna skriver under på i exempelvis FN eller Europarådet. 1964 slog domstolen fast att EU-rätt går före nationell rätt. Dessa två principiella domar har i mångt och mycket utformat vad EU är i dag, alltså en överordnad rättsinstans som de enskilda länderna och deras domstolar inte kan välja att strunta i.

1979 fastslogs principen om ömsesidigt erkännande, det vill säga att ett EU-land inte får förbjuda en produkt som tillverkas och säljs lagligt i ett annat EU-land. Den domen ligger till grund för EU:s inre marknad.

De senaste åren har EU-domstolen ändrat EU:s policy i frågor om övervakning och integritet. Domstolen ogiltigförklarade 2014 EU:s datalagringsdirektiv, det direktiv som tvingade mobiloperatörer att spara uppgifter om vem som kommunicerar med vem.

Samma år dömde EU-domstolen också att individer kan kräva att sökmotorer tar bort referenser till dem, ”rätten att bli glömd”. Fem år

senare dömde EU-domstolen att Google däremot inte måste införa de här reglerna globalt, utan bara i EU.

2017 slog EU-domstolen fast att det inte bryter mot EU:s diskrimineringslagar att ett företag förbjuder sina anställda att bära religiösa eller politiska symboler, såsom slöja. Och 2018 dömde EU-domstolen att ett EU-land inte får neka homosexuella makar till EU-medborgare uppehålls- och arbetstillstånd, bara för att landet i fråga inte har legaliserat gayäktenskap.

De här domarna, som handlar om hur EU-lag ska tolkas, påverkar hela EU, också Sverige. Trots detta ligger den mäktiga EU-institutionen i nästan total medieskugga. Få journalister är på plats när domar avges, och förhandlingarna filmas inte. För den som vill sitta med på en domstolsförhandling är det bara att mejla till pressavdelningen och man blir ackrediterad till domstolsbyggnaden i Luxemburg.

Domstolen har inga talespersoner som uttalar sig on the record å institutionens vägar så som kommissionen har. Men *presspersonerna** är duktiga på att förklara bakgrunden till olika rättsfall och leta fram domar. En person i presstjänsten har särskild koll på domar som rör de nordiska länderna och Baltikum.

I domstolens kalendarium hittar man den mest nödvändiga informationen: allt bakgrundsmaterial, yttranden från generaladvokater (som ger förslag till avgöranden och som domarna brukar följa – alltså en stark indikation på vad domen kommer att bli) samt domar. Kalendariet visar bara den kommande månadens inplanerade domar.

Domstolen har en sökmotor med alla *rättsfall**. För att hitta svenska mål skriver man in ”Sverige” i fältet ”parterns namn”.

Det finns en bra engelskspråkig blogg där akademiker och jurister från olika EU-länder analyserar *EU-domstolens domar**.

Ett varningens ord: Blanda inte ihop EU-domstolen med Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Europadomstolen tillhör över huvud taget inte EU, utan den mellanstatliga organisationen Europarådet. Domstolen ligger i franska Strasbourg och tar upp fall där en individs mänskliga rättigheter har kränkts i något av de hela 47 länder som skrivit på Europakonventionen för mänskliga rättigheter. Den har inte alls samma möjligheter som EU-domstolen har att se till att länderna följer domarna.

Länk till...

* ...EU-domstolens presskontakter: curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_25870

Länk till...

* ...rättsfall: curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6

Länk till...

* ...blogg om EU-domstolens domar: eulawanalysis.blogspot.com

Det är EU-kommissionen som granskar att medlemsländerna följer de gemensamma lagarna och reglerna. Men vem granskar då att EU-kommissionen och de andra EU-institutionerna sköter sig?

EU-parlamentet granskar EU-kommissionen

Godkänner och avsätter hela EU-kommissionen

Vart femte år tillsätts en ny kommission. De förväntansfulla kommissionärskandidaterna måste då godkännas av EU-parlamentet. I flera timmar grillas de av ledamöter i det parlamentsutskott som har hand om den påtänkta kommissionärens frågor – både om sakfrågan och allmän EU-kunskap. Svenska Ylva Johansson (S) var 2019 föreslagen för jobbet som migrationskommissionär och frågades därför ut av EU-parlamentets utskott för rättsliga och inrikes frågor, medan kandidaten till miljökommissionär frågades ut av parlamentets miljöutskott, och så vidare.

Under grillningarna dras ofta gamla skandaler fram ur gömmorna. Oppositionspolitiker från kandidatens hemland kan exempelvis vilja kasta smuts på sin politiska motståndare. Utfrågningarna är journalistiskt högoktaniga och många medier brukar vara på plats för att rapportera.

Enligt fördragen får EU-parlamentet bara godkänna eller förkasta EU-kommissionen i dess helhet. Men i praktiken är pressen så stor på dem som inte anses hålla måttet att de själva väljer att hoppa av, hellre än att riskera att hela kommissionen faller.

EU-kommissionen som tillsattes 2019 hade svårt att bli godkänd av EU-parlamentet. Hela tre kandidater fick nobben: en liberal fransyska, en socialdemokratisk rumänska och en konservativ ungrare. Samtliga på grund av intressekonflikter eller misstanke om ekonomiska oegentligheter.

När väl EU-kommissionen är på plats kan EU-parlamentet rikta misstroendevotum om kommissionen missköter sig och på så sätt tvinga den att avgå. Sådant misstroendevotum kan bara riktas mot hela kommissionen och aldrig mot en enskild kommissionär.

Parlamentet har hittills aldrig avsatt kommissionen. Men hela kommissionen ledd av Jacques Santer valde att avgå 1999 på grund av

anklagelser om korruption, då det stod klart att parlamentet annars skulle resa misstroendevotum och fälla kommissionen.

Ställer frågor till EU-kommissionen

EU-parlamentariker kan ställa *skriftliga frågor** till kommissionen, och kommissionen måste svara på dem inom tre eller sex veckor. Om det rör sig om muntliga frågor kallas ansvarig kommissionär till kammaren för att svara.

Någon gång kan det gömma sig en verklig nyhet i de skriftliga frågorna från EU-parlamentarikerna. Men ofta handlar det om att parlamentarikerna helt enkelt vill deklarerera sin ståndpunkt i en fråga. Eller vinna poäng på hemmaplan genom att visa att man ryter till mot EU-kommissionen.

Hur som helst kan det vara intressant att skrolla runt i frågehögen för att få uppslag och idéer, eller få en känsla för vilka frågor en ledamot driver i EU-parlamentet.

Granskar och godkänner budgeten

EU-kommissionen verkställer EU-budgeten genom att dela ut pengar ur olika fonder (se kapitel 1). Även om nästan alla pengar används i medlemsländerna är det kommissionen som har ansvar för att pengarna används rätt. Och det är EU-parlamentet som kontrollerar att så är fallet.

Varje år granskar EU-parlamentets budgetkontrollutskott EU-kommissionens räkenskaper. Utskottet väger in Revisionsrättens årsrapport som kommer i november varje år. Revisionsrätten brukar leverera hård kritik eftersom andelen fel i utbetalningarna – må det vara slarvig administration eller rena bedrägerier – alltid överstiger två procent, som anses vara en acceptabel nivå. För 2018 var felsiffran 2,6 procent.

I februari eller mars röstar budgetkontrollutskottet om huruvida EU-kommissionen ska få ansvarsfrihet. Sedan röstar hela kammaren i maj. Parlamentet har nekat ansvarsfrihet för kommissionens budget vid två tillfällen: 1984 för budgetåret 1982 och 1998 för budgetåret 1996. Svenska regeringen har flera gånger de senaste åren röstat mot att ge kommissionen ansvarsfrihet.

Länk till...

* ...EU-parlamentarikernas skriftliga frågor till kommissionen – och svaren: www.europarl.europa.eu/plenary/sv/parliamentary-questions.html

Det är bara EU-kommissionen som kan drabbas av juridiska följder om parlamentet inte beviljar ansvarsfrihet. Men de andra EU-institutionerna (se bilaga 4) granskas också av parlamentets budgetkontrollutskott – såväl EU-domstolen och utrikesjämbudet EEAS som Regi-onkommittén och de många fristående byråerna. De kan drabbas av pinsamma avslöjanden.

Totalt sett skriver EU-parlamentets budgetkontrollutskott omkring 40 rapporter. Kolla igenom dem och kolla också utskottets utfrågningar av höga tjänstemän som tvingas förklara konstigheter i budgeten.

EU-parlamentets mjuka makt

Representanter från andra EU-institutioner, stora som små, kommer med jämna mellanrum till EU-parlamentet. Då kan man med fördel vara på plats eller titta på nätet. EU-parlamentarikerna kräver ofta klarspråk och brukar vilja ha svar på samma saker som journalister intresserar sig för.

Ibland kan det här vara det bästa, eller rentav enda sättet att få höra förklaringar från de mest svåråtkomliga EU-institutionerna. Man kan passa på att titta in när chefen för Europeiska centralbanken lägger fram sin årsrapport i plenum, eller kommer till parlamentets ekonomiutskott och svarar på frågor.

EU-parlamentet tillsätter ibland tillfälliga utskott som under en tid ska granska en särskild fråga, ofta efter något stort paneuropeiskt medialt avslöjande. De senaste åren har EU-parlamentet gång efter annan granskat hur EU-länder skrivit förmånliga (kanske olagliga) skatteavtal med multinationella företag, efter avslöjanden såsom "Panama Papers", "Paradise Papers" och "LuxLeaks". Till slut beslöt EU-parlamentets ekonomiutskott att skapa ett permanent underutskott, som ska arbeta med skattefrågor och finansbrott.

Sådana här granskande utskott kan inte tvinga någon att komma dit och svara på frågor. Men de flesta EU-politiker och representanter för storföretag och länder gör det ändå. Det skulle vara pinsamt annars. Bland annat infann sig dåvarande ordförande i EU-kommissionen Jean-Claude Juncker till förhör i "Luxleaksutskottet". Han hade befunnit sig i den luxemburgska politikens centrum de senaste

30 åren och få trodde att han kan ha varit ovetande om de kontroversiella skatteavtalen.

EU-parlamentets utskott för framställningar (kapitel 5) är ett annat uttryck för parlamentets mjuka makt. Här lyssnar man på och utreder vanligt folks klagomål, ofta riktade gentemot EU-kommissionen.

Den europeiska ombudsmannen

Den europeiska ombudsmannen bistår EU-medborgare som råkat i konflikt med någon EU-institution. I viss mån överlappar ombudsmannens och EU-parlamentets utskott för framställningars arbete och funktion varandra. Men ombudsmannen undersöker bara klagomål som rör EU-administrationen, alltså inte nationella eller lokala myndigheter, även om det rör sig om en EU-fråga.

De flesta fall som tas upp av ombudsmannen gäller EU-kommissionen. Vanliga klagomål rör svårigheter att få ut handlingar, diskri-

Den europeiska ombudsmannen, irländska ex-journalisten Emily O'Reilly.

minering vid rekrytering och för sena utbetalningar av EU-bidrag. Det är hit man som journalist vänder sig när en EU-institution inte svarar eller ger ut handlingar som man har rätt till. Men ombudsmannen kan också vara en källa till EU-nyheter.

Ombudsmannen kan slå fast att en EU-institution har gjort fel, men har inte någon faktiskt makt att kräva ändring. Ombudsmannens rekommendationer brukar dock höras.

Varje gång som ombudsmannen öppnar en utredning eller fattar ett beslut kommuniceras det via pressmeddelanden och Twitter.

Den nuvarande *ombudsmannen**, irländska ex-journalisten Emily O'Reilly, har tuffat till institutionen och gjort den mer synlig. Ombudsmannen startar allt fler granskningar på eget initiativ, vilket har retat upp flera av de EU-institutioner som blivit föremål för granskning. Bland annat har ombudsmannen riktat hård kritik mot systemet med triloger, där parlamentet och ministerrådet förhandlar utan insyn och mot att ministerrådets lagstiftning är sluten.

Länk till...

* ...den europeiska ombudsmannen: www.ombudsman.europa.eu/sv/home

Bedrägeribrån Olaf

Olaf är EU:s antikorrupsionsbyrå. Olaf undersöker korruption och svindel med EU-pengar. Det kan till exempel handla om att EU-stöd till regionala projekt försvunnit. Eftersom en del av importtullarna går in i EU-budgeten räknas smuggling, till exempel av cigaretter, som svindel med EU-medel. Oftast leds undersökningarna av ländernas egen polis i samarbete med Olaf. Därefter tar ländernas rättsväsende vid och nationella domstolar dömer.

Olaf undersöker också korruption i EU-institutionerna. För trots att Olaf i själva verket är en avdelning i EU-kommissionen, ska man enligt reglerna samtidigt vara en oberoende granskare av kommissionen. Många har ifrågasatt om en sådan konstruktion fungerar i praktiken.

För grävande journalister kan *Olafs** undersökningar vara intressant läsning för att få uppslag till historier. Kolla till exempel in årsrapporten. Men institutionen saknar helt ombudsmannens öppenhet och vilja att kommunicera med journalister, och – misstänker man – även viljan att dra fram skandaler i ljuset om det skulle vara pinsamt för EU-institutionerna själva.

Länk till...

* ...bedrägeribrån Olaf: ec.europa.eu/anti-fraud/home_en

EU-beslut” leder tanken till ett slutgiltigt beslut. Nyheten om att EU-parlamentet hade röstat om ett tillägg till EU-budgeten för 2016, i vilket man krävde att jordbruksstöd inte används till uppfödning av tjurar för tjurfäktning, fick stort genomslag i svenska medier. (Till höger: Metro) Men EU-parlamentet är bara en av två lagstiftare och måste kompromissa med ministerrådet, där bland andra tjurfäktningarnationerna Spanien, Frankrike och Portugal finns representerade. I den slutgiltiga budgettexten som båda lagstiftarna antog var tjurfäktningstillägget borta.

EU-beslut: stoppa stöd till tjurfäktning

Under onsdagen beslutade EU-parlamentet för ett tillägg till EU-budgeten för 2016, i vilket man krävde att jordbruksstöd inte används till uppfödning av tjurar för tjurfäktning.

Vem är egentligen EU?

EU är ett bra rubrikord eftersom det är så kort. Men det är inte särskilt precist. ”EU” i tidningsrubriker kan syfta på nästan vad eller vem som helst: Några eller alla EU-länder, EU-kommissionen, EU-parlamentet, ett utskott i EU-parlamentet, ibland till och med en ensam EU-parlamentariker...

EU-beslut, EU-uppgörelse, EU-krav... Prefixet EU berättar för oss att det rör sig om någonting på EU-nivån, ingenting om vilka de politiska aktörerna är.

Hjälp läsaren förstå den politiska konflikten genom att benämna aktörerna hellre än att kalla dem för ”EU”.

EU startar korståg mot skumma skatteupplägg

Ofta kallas EU-kommissionen för EU kort och gott. När den agerar mot EU-länder – här om dess granskning av skatteavtal mellan storföretag och Luxemburg och Nederländerna – blir det tydligare att skriva just EU-kommissionen. Artikeln, liksom den till höger, är från SVD.

Göran Eriksson: Sverige hjälper EU att stänga gränsen

Under coronakrisen 2020 bestämde den svenska regeringen och de andra EU-regeringarna att införa inreseförbud från länder utanför EU. För den här typen av beslut måste alla länder vara med på tåget; då är det bättre att skriva ”EU-länderna” och inte göra en uppdelning mellan å ena sidan Sverige och å andra sidan ”EU”.

EU:s utrikestjänst

EU:s utrikestjänst, EEAS, kan beskrivas ungefär som EU:s utrikesdepartement och diplomatkår. Det är en egen EU-institution, med en egen budget, men den lyder under både EU-kommissionen och ministerrådet. Den högsta chefen för EEAS, utrikeschefen, är på samma gång utrikeskommissionär och ordförande för utrikesministerrådet, alltså EU-ländernas utrikesministrar. På Brysseljargong säger man att utrikeschefen har två hattar.

Sedan 2019 är spanjoren Josep Borrell utrikeschef, eller mer formellt ”den höga representanten för utrikes- och säkerhetspolitiken”. Borrell representerar EU i omvärlden, när EU-länderna enhälligt gett honom uppdraget att göra det i en specifik fråga. Han utformar inte EU:s utrikespolitik på eget bevåg, utan måste invänta tillåtelse från EU-ländernas regeringar. Utrikespolitiken är ju mellanstatlig, det vill säga att varje EU-land alltid har veto.

Kontakta *EEAS:s talespersoner** när det rör frågor om EU:s gemensamma initiativ på utrikesområdet.

Under EEAS lyder ett hundratal *EU-delegationer** (ungefär som EU-ambassader) i olika länder och internationella organisationer. Dessa kan vara bra att kontakta i lägen då någonting händer i ett land där Sverige inte har någon ambassad, och man snabbt behöver få tag på folk på plats som kan förklara vad som händer.

Europeiska centralbanken

*Europeiska centralbanken**, ECB, har säte i Frankfurt i Tyskland. Det är en politiskt oberoende centralbank, precis som svenska riksbanken. Den styr över penningpolitiken (det vill säga mängden sedlar och mynt i samhället samt styrräntan) för de länder som har euron som valuta.

Högsta beslutsorganet i ECB är direktionen. Den har möte två gånger i månaden. Var sjätte vecka sätter direktionen styrräntan. Efter mötena hålls presskonferenser, som livesänds på EBC:s hemsida.

På ECB:s hemsida finns en hel massa matnyttig ekonomisk statistik, och ett kalendarium för kommande händelser.

Regionkommittén och Ekonomiska och Sociala kommittén

*Regionkommittén** och *Ekonomiska och Sociala kommittén** är två rådgivande organ till EU-kommissionen, ministerrådet och parlamentet, som yttrar sig om nya lagförslag från EU-kommissionen.

Regionkommittén representerar lokala och regionala intressen i EU. Kommittén har 329 ledamöter, varav tolv från Sverige. De svenska ledamöterna är till vardags kommun- och regionpolitiker. Det kan vara värt att se efter om det finns någon ledamot från just din landsända, och prata med honom eller henne när något som har lokal bäring beslutas om i EU.

Du hittar de *svenska representanterna** på SKR:s hemsida eller Regionkommitténs.

Ekonomiska och Sociala kommittén representerar arbetstagare, arbetsgivare och andra intressegrupper. Kommittén har 326 ledamöter, varav tolv är svenskar. De kommer för tillfället från Svenskt Näringsliv, Transportföretagen, Almega, LO, Seko, Lärarnas riksförbund, LRF, Forum för frivilligt socialt arbete, LSU och RFSL.

De två kommittéerna är remissinstanser och deras yttranden är rådgivande. Tänk på att inte rapportera om deras ståndpunkter och omröstningar som om det vore ett steg på vägen mot bindande regler. Och på att inte kalla beslut i kommittéerna för "EU-beslut", eftersom det leder tanken till en EU-institution med faktisk makt över lagstiftningen.

Det går att göra intressant journalistik på Regionkommitténs yttranden även om de inte är bindande. Här Dagens Medicin.

Länk till...

* ...EEAS:s talespersoner: eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/789/eeas-press-team---contacts_en

Länk till...

* ...EU-delegationerna: eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/area/geo_en

Länk till...

* ...Europeiska centralbanken: www.ecb.europa.eu

Länk till...

* ...Regionkommittén: cor.europa.eu/sv/members

Länk till...

* ...Ekonomiska och Sociala kommittén: www.eesc.europa.eu

Länk till...

* ...till de svenska ledamöterna i Regionkommittén: skr.se/demokratiledningstyrning/euinternationellt/regionkommitten/svenskadelegationen.1016.html

Eftersom de båda rådgivande kommittéerna inte har någon makt över lagstiftningen brukar de inte vara särskilt eftersökta av medier. Därför kan deras pressavdelningar, som är vana vid att skriva pressreleaser som nästan ingen läser, bli smått panikslagna om man faktiskt vill veta vem som har röstat vad om olika frågor, och av bara farten säga nej. Det kan krävas lite tjat och påminnelser om att ledamöterna faktiskt är folkets representanter (i sista hand hot om att ta frågan till Ombudsmannen) innan de ger med sig.

EU-byråer

Det finns ett 40-tal fristående EU-byråer. De är ungefär som fristående myndigheter, och ska inte blandas ihop med EU-kommissionens generaldirektorat (som är ungefär som regeringsdepartement).

EU-byråerna är skilda från övriga EU-institutioner och har inrättats för att utföra särskilda uppgifter, till exempel lätta på EU-kommissionens arbetsbörda vad gäller genomförandet av EU-politiken eller samla in och sprida kunskap inom ett visst område.

Till exempel handlägger Europeiska läkemedelsmyndigheten ansökningar från företag om att få registrera läkemedel för försäljning på EU:s marknad. EU:s byrå för grundläggande rättigheter, FRA,

I en krönika i Skövde Nyheter refereras en undersökning från EU:s byrå för grundläggande rättigheter, FRA, som visar att nio av tio judar i Europa upplevt en ökning av antisemitism de senaste åren. Expressen och andra medier använde analyser och prognoser från EU:s smittskyddsmyndighet ECDC i sin bevakning av coronaviruset. Sveriges radio rapporterar att antalet asylsökande till Europa ökar 2020 för första gången sedan flyktingkrisen 2015, med hjälp av statistik från EU:s asylbyrå Easo.

rapporterar varje år om hur det står till med rasism och diskriminering i EU-länderna. Bedömningar från EU:s livsmedelsmyndighet Efsa ligger till grund för EU-kommissionens beslut om en viss genmanipulerad gröda ska få säljas i EU.

I *EU-byråerna** finns otroligt mycket teknisk och vetenskaplig expertis. De tre huvudsakliga EU-institutionerna får själva hjälp av byråerna när de utformar lagförslag. Det är värt att stå på mejlinglistan hos byråer som sysslar med ditt ämnesområde för att inte missa deras nya rapporter och statistik. Eftersom EU-byråernas bedömningar ligger till grund för EU-beslut är det också viktigt att granska dem.

Tankesmedjor

Det finns mängder av tankesmedjor i Bryssel. Här hittar man som journalist forskning och rapporter, och framför allt kunniga experter som kan förklara och tolka komplexa skeenden inom EU-politiken.

Forskare knutna till tankesmedjorna är vana vid att bli intervjuade och brukar kunna ställa upp med kort varsel. De är ofta mycket kunniga på EU-procedur, och har ofta själva tidigare jobbat inom någon av EU-institutionerna.

Som journalist bör man ha koll på tankesmedjans politiska linje och förmedla denna i texten. När det gäller EU-tankesmedjor är det kanske främst inställningen till EU som är viktig att förmedla till läsaren. Vissa tankesmedjor är öppet EU-kritiska eller EU-positiva, medan andra verkar vara, eller låtsas vara, neutrala i frågan.

Det kan också vara på sin plats att se efter vem som finansierar tankesmedjan man har tänkt kontakta: Många av dem får betydande summor från EU-institutionerna eller från nationella, politiska partier.

European Policy Center, EPC

www.epc.eu

EU-vänlig tankesmedja i den politiska mittfåran med stenkoll på såväl sakpolitik som lagstiftningsprocedur.

Center for European Policy Studies, CEPS

www.ceps.eu

EU- och företagsvänlig, partipolitiskt obunden tankesmedja.

Länk till...

► ...en lista på samtliga EU-byråer: europa.eu/european-union/about-eu/agencies_en

Bruegel

www.bruegel.org

Ekonomisk tankesmedja med expertis inom EU och ekonomi. Bra källor för att förstå europolitiken. Deras rapporter får stort medialt genomslag.

Notre Europe – Institut Jacques Delors

institutdelors.eu

En av de mest EU-vänliga tankesmedjorna. Forskar inte bara på EU:s sakpolitik, som de ovanstående tankesmedjorna, utan även på mer abstrakta, sociologiska frågor som vad EU-medborgarskap och europeisk identitet innebär.

EU-medier

Det finns en handfull medier som framför allt vänder sig till dem som jobbar med EU. De rapporterar EU-nyheterna utan någon nationell vinkel. I stället handlar det mer om det politiska spelet i EU-institutionerna och i de stora EU-länderna.

Politico

www.politico.eu

Med en amerikansk no-bullshit-attityd och tyska Springers pengar i ryggen startade Politico Europe 2015, och förändrade EU:s medielandskap på bara några månader. Det är snabba nyheter som gäller och fokus är oftast det politiska spelet.

Det dagliga nyhetsbrevet Brussels Playbook dimper ner i många mejlkorgar, med dagens viktigaste händelser och skvaller.

EUobserver

www.euobserver.eu

Före Politicos intåg var EUobserver den enda EU-tidningen med lite fart och fläkt. EUobservers journalister är mycket kunniga och de tar fram egna vinklar, men redaktionen är för liten för att ge en heltäckande bild av allt som händer i Bryssel och EU-världen. En handfull nya artiklar läggs upp varje dag, liksom opinionsmaterial och sponsrat innehåll från lobbygrupper.

EUobservers veckokalendarium är bland de bästa och bygger på ett redaktionellt urval av nyhetsvärda händelser i EU-institutionerna under den kommande veckan. Klicka på fliken Agenda.

Euractiv

www.euractiv.com

Euractiv har rätt tråkiga texter som känns osjälvständiga gentemot de EU-institutioner de ska granska. Ändå är det bästa stället för att snabbt sätta sig in i bakgrunden till ett utspel eller en omröstning. Nättidningen har en mer omfattande bevakning än Politico och EUobserver och följer lagstiftningsprocessens alla små, små steg. Det går att klicka sig successivt bakåt i arkivet för att spåra en lag eller en debattfråga tillbaka till den dag den först viskades i någon korridor i Bryssel.

Dessutom förses artiklarna med många och långa faktarutor, som man kan snegla på för att greppa frågan, listor på institutionernas ståndpunkter i frågan och länkar till alla bakgrundsdokument.

Europaportalen

www.europaportalen.se

Europaportalen är det enda svenska mediet som dagligen följer EU-processer. På sajten finns både raka EU-nyheter och faktablad med bra bakgrundsmaterial.

Statistik

Vill du krydda din artikel med siffror, är *Eurostat** stället att börja leta. Eurostat är EU:s statistikbyrå och också ett eget generaldirektorat i EU-kommissionen. Byrån samlar in all möjlig statistik som rör EU:s politikområden. Både från medlemsstaterna, och ofta även från kandidatländerna.

En tumregel är att om det finns ett EU-samarbete i en fråga finns det också statistik som visar hur läget är i samtliga EU-länder inom detta område. Och det finns som bekant EU-samarbete inom de flesta sektorer.

Siffrorna kommer från de nationella statistikbyråerna. Den mesta statistiken är nedbrytbar på regional nivå.

Det är alltid en nyhet i sig om Sverige är ”bäst i klassen” eller ”sämst i klassen” på någonting. Därför är det värt att skriva upp sig på Eurostats mejllista och få statistikbyråns pressreleaser. Man kan också gå till Eurostat och leta upp specifik statistik när man skriver om ett svenskt fenomen eller politisk debatt, för att sätta frågan i ett större, europeiskt sammanhang.

Bra statistiska sammanställningar hittar du också hos vissa fristående EU-byråer och stora europeiska paraplyorganisationer, såsom europeiska kvinnolobbyn EWL eller europeiska biltillverkares branschorganisation ACEA, och liknande.

Om man letar efter statistik om EU-institutionerna själva och deras

Inom alla politikområden där EU samarbetar finns det europeisk statistik och opinionsundersökningar. Eftersom det är EU som bestämmer om genmanipulerade grödor får säljas eller inte på den inre marknaden, finns det också opinionsundersökningar om vad européer tycker. Här ovan en artikel i tidskriften Filter som använder siffror från Eurobarometern.

...ena lätt till det andra.

Den senaste Eurobarometern som specifikt undersökte européernas inställning till bioteknik gjordes 2010. Den visade att 63 procent av svenskarna var positiva till bioteknik där genmodifiering ingår. Men när det gäller genmodifierad mat tyckte endast 28 procent att det var något som borde uppmuntras. Hur gick det då med den lilla enda svensktodda... etikette...

verksamhetsområden, kan man kolla i deras årsrapporter. Googla ”annual report” och institutionen i fråga.

Opinionsundersökningar

*Eurobarometern** är EU:s opinionsinstitut och lyder under EU-kommissionen. Sedan 1973 kommer den så kallade standardundersökningen ut två gånger om året, med mätningar av, bland annat, EU-invanarnas inställning till olika politiska institutioner, till EU, och till samhället i stort. Undersökningarna genomförs i alla EU-länder, och ibland även i länder som vill gå med i EU.

Andra undersökningar kartlägger opinionen i specifika frågor, såsom framtida pensionssystem eller klimatförändringarna.

På hemsidan kan du skrolla omkring bland de många hundra rapporterna för att leta efter en undersökning om just det ämne som

Länk till...

* ...Eurostat: ec.europa.eu/eurostat

Länk till...

* ...Eurobarometern: ec.europa.eu/comm-frontoffice/publicopinion/index.cfm

intresserar dig. Prenumerera på uppdateringar från Eurobarometern eller följ institutionen på Twitter för att inte missa nya rapporter.

SOM-institutet på Göteborgs universitet kommer också varje år i april/maj med en rapport om den svenska EU-opinionen.

Vilka EU-lagar finns det inom mitt bevakningsområde?

Länk till...

* ...till EU:s ämnesdatabas Scadplus:
eur-lex.europa.eu/browse/summaries.html

Länk till...

* ...EU:s lagdatabas EUR-Lex: eur-lex.europa.eu

Länk till...

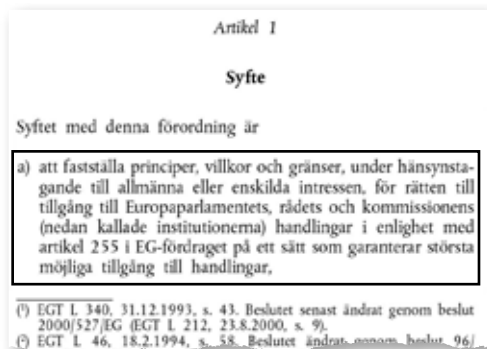
* ...riksdagens EU-upplysning: eu.riksdagen.se

EU:s ämnesdatabas *Scadplus** är en bra första anhalt för den som vill förstå vad det finns för EU-lagstiftning inom en viss fråga. Om man exempelvis klickar sig fram till rubriken jämställdhet så hittar man 23 olika sammanfattningar, bland annat om EU-lagstiftning för att utjämna löneskillnaden mellan män och kvinnor, och EU-lagstiftning om trafficking. På hemsidan finns det sammanlagt omkring 3 000 sådana sammanfattningar.

Om man vill ge sig i kast med själva lagtexterna finns de på EU:s lagdatabas *EUR-Lex**, ordnade efter politikområde. Här får man upp en lista på rättsakterna, alltså inga lättförståeliga sammanfattningar som i Scadplus.

Ett annat bra ställe att kika på är *riksdagens EU-upplysning**. Där finns pedagogiskt förklarade och korrekta fakta om EU.

Svenska nättidningen Europaportalen har samlat bakgrundsfakta och artiklar utifrån olika teman.

EU:s öppenhetsförordning 1049/2001.

29 europeiska journalister har i en gemensam aktion begärt ut handlingar från EU-parlamentet om ledamöternas reseersättningar. De fick nej med motiveringen att det är en privatsak. Journalisterna drog fallet till EU-domstolen, som i september 2018 dömde att parlamentet gjort rätt att neka journalisterna handlingarna.

Länk till...

* ...öppenhetsprojektet Ask the EU: www.asktheeu.org

Länk till...

* ...till EU-kommissionen för att få ut handlingar: ec.europa.eu/transparency/reg-doc/index.cfm?fuse-action=how

Länk till...

* ...till EU-parlamentet för att få ut handlingar: www.europarl.europa.eu/RegistreWeb

Länk till...

* ...till ministerrådet för att få ut handlingar: www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/public-register

Länkar...

* ...för foto och ljud samt att boka radio- och tv-studio.

EU-kommissionen:
audiovisual.ec.europa.eu/en

EU-parlamentet:
multimedia.europarl.europa.eu/en/home

Ministerrådet: news-room.consilium.europa.eu

Öppenhetsprojektet *Ask the EU** publicerar mejl där journalister och aktivister begär ut handlingar från EU-institutionerna, och sedan rankar svaren de får.

Här kan man kolla för att se om någon redan har begärt ut samma dokument som man själv letar efter och för att se vilken institution tidigare sökande då vänt sig till. Eller för att se hur andra har formulerat sig eller vilka svar man kan förvänta sig.

Man behöver inte veta exakt vad det är för dokument man är ute efter, utan kan kasta ut ett brett nät. Man kan till exempel be att få en lista över alla möten som har hållits mellan en kommissionärs kansli och ett visst företag eller organisation. När man har listan i handen, och får syn på ett möte som verkar vara av intresse, kan man begära fram dagordningen, mötesanteckningarna och alla handlingar som behandlades. Det är en tidsödande metod, men den fungerar.

För att få fram dokument om frågor som behandlas i ministerrådet måste man ofta också begära ut handlingarna i huvudstäderna eller i ländernas EU-representationer i Bryssel. Återigen är det en bra idé att fråga runt i fler länder än i Sverige. En fråga kan vara känslig i ett land, men inte i ett annat.

Ljud, bild och film i de tre huvudsakliga EU-institutionerna

*Ladda ner** foton, ljudfiler och videosnuttar, gratis, på respektive EU-institution. Här kan du också boka radio- och tv-studior ifall du vill göra inslag på plats i Bryssel.

EU-begrepp på svenska

Mycket av EU-informationen finns bara på engelska. Att hitta det svenska ordet är inte alltid helt lätt. Leta efter en språkmeny på sidan eller prova att byta ut "EN" till "SV" i webbsidans adress.

Om sidan inte finns på svenska kan du googla det engelska ordet och begränsa sökningen till EU-parlamentet, som är den EU-institution som översätter klart flest dokument till alla EU-språk. Skriv då "site:europarl.europa.eu" i sökrutan. Då kommer det bara upp träffar från EU-parlamentet. Sedan byter du språket till svenska.

*EU:s översättningsbyrå** har också en databas med EU-begrepp: Iate. Här kan man ofta hitta den korrekta svenska EU-termen.

Länk till...

* ...EU:s översättningsbyrå: iate.europa.eu

Akreditering

För att bli permanent ackrediterad till EU-institutionerna ska du vända dig till *EU-kommissionens ackrediteringsbyrå**. De kräver bevis på att du är bosatt i Bryssel, bevis på professionell aktivitet samt ett brev från en redaktör som uppger att du arbetar för dem. Det sista kravet har luckrats upp i takt med att allt fler av EU-journalisterna är frilansar.

För en tillfällig ackreditering, säg en dag eller en vecka, ska man mejla en kopia på pass och nationellt presskort, till respektive institution, senast ett dygn före. Om du inte har något presskort, kan du skicka ett brev från en redaktör som intygar att du jobbar för denne. Om du är frilans och inte har någon redaktör i ryggen, skriv det och skicka eventuellt med ett par gamla artiklar.

Leta upp mejladresserna för tillfällig ackreditering genom att googla: ”media accreditation” + respektive EU-institution.

Länk till...

* ... EU-kommissionens ackrediteringsbyrå: ec.europa.eu/info/about-european-commission/contact/press-services/media-accreditation/annual-media-accreditation-eu-institutions_en

EU-fakta

Några vanliga EU-ord och hur man kan skriva i stället:

generaldirektorat	avdelning i EU-kommissionen, departement
direktiv	EU-ramlag
förordning	EU-lag
icke-papper/non-paper	testballong, förslag utan officiell status, till exempel ”Den franska regeringens non-paper om digitalskatt avhandlades på mötet.”
inre marknaden	gemensam marknad mellan EU-länderna
kollegiet	de 28 kommissionärerna, kommissionen
medborgarinitiativ	petition, en miljon namnunderskrifter, krav på EU-kommissionen
ministerrådet	EU-ländernas regeringar, ministrarna, medlemsländerna
ordinarie lagstiftningsförfarande	bestäms av både EU-parlamentet och EU-länderna
plenarsession	hela EU-parlamentet
rapportör	ansvarig EU-parlamentariker, EU-parlamentets huvudförhandlare
samråd	remiss
ständiga representationen	regeringskansliets förlängda arm i Bryssel, Sveriges EU-ambassad
subsidiaritetsprincipen	närhetsprincipen, att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt
tredje land	land utanför EU
trilog	trepartsmöte, lagstiftningsförhandling, förhandling mellan kommissionen, parlamentet och rådet

EU på nätet

EU newsroom

europa.eu/newsroom/home_en

Senaste pressreleaser och kalendarium från de olika EU-institutionerna. Mest från EU-kommissionen och EEAS.

Press Corner

ec.europa.eu/commission/presscorner/home/en

Arkiv för EU-kommissionens pressreleaser. Gå dit för att hitta sådant som kommissionsordförande Ursula von der Leyens alla tal, underlag för hur konkurrenskommissionären motiverade ett beslut att bötfälla ett företag, eller annat från EU-kommissionens alla arbetsområden.

Ministerrådets ordförandeskap

www.consilium.europa.eu/sv/home

Varje ordförandeland skapar en ny webbsida för det halvår som det är ordförandeland i ministerrådet. Länken finns i högerspalten på ministerrådets förstasida.

EU-parlamentets veckokalender

www.europarl.europa.eu/news/en/agenda/weekly-agenda

Öppna sammanträden i riksdagens EU-nämnd

www.riksdagen.se/sv/Utskott-EU-namnd/EU-namnden

Europe by Satellite, EbS

audiovisual.ec.europa.eu/en/ebs/both

EU-institutionernas gemensamma tv-kanal och samlingsplats för webbsändningar. Man kan titta på videosändningar direkt eller i efterhand. Här sänds alltid EU-kommissionens dagliga presskonferens, Midday briefing. Stora händelser i de andra EU-institutionerna finns också här. EbS används av många EU-korrespondenter som en kalender. Det är helt enkelt smidigare att kolla i tablån när en viss presskonferens eller tal ska äga rum än att leta runt på institutionernas kalendarier.

EuroParlTV

multimedia.europarl.europa.eu/en/home

EU-parlamentets egen tv-kanal. De största händelserna i EU-parlamentet sänds också på EbS, men för mindre debatter är EuroParlTV ett säkrare kort. Här finns också alla tal i plenum lagrade, från 2006 och framåt.

MITT BÄSTA TIPS

”Våga bevaka EU – min bild är att många drar sig för att rapportera om EU-frågor”

*Andreas Liljeheden,
Sveriges radio.*

Andreas Liljeheden, Sveriges radios Brysselkorrespondent

Hur lyckas man med EU-bevakningen?

– Våga bevaka EU. Min bild är att många i Sverige drar sig för att rapportera om EU-frågor och instinktivt tycker att det är krångligt. EU omfattar så otroligt mycket så du kan inte veta och ha koll på allt hela tiden. Men faktum är att många gånger har politikerna inte heller full koll.

– Prata bakgrund. Du behöver inte alltid ha citat med namngiven person. Det finns väldigt många inom EU-maskineriet som kan ge dig matnyttig information ”off the record”.

Hur gör du för att ha koll på vad som är på gång i EU-institutionerna?

– Det finns en hel drös med agendor från olika institutioner. ”Ordförandeskapskalendern”, den halvårslånga agendan med möten som planeras under ett lands ordförandeskap, är en väldigt bra översikt.

Hur gör du som korrespondent för SR när du väljer vad du ska bevaka en enskild dag?

– Mycket av min EU-rapportering är agendastyrd. Jag detaljkollar dagens agenda och aktuella frågor och försöker välja ut det som jag tycker är tyngst och viktigast. Sedan har jag dagliga morgonsamtal med hemmaredaktionen på Ekots utrikesdesk för att bolla idéer.

– Jag försöker så klart också att rapportera om andra saker utöver agendan som jag tycker är intressanta. Men det är en utmaning, det svåra att hitta en balans mellan att rapportera dagliga agendanyheter och göra egna nyheter.

Finns det något som är särskilt knepigt som radiojournalist?

– Generellt är EU en ganska svårjobbade miljö för etermedia. Det är möten med damer i dräkt och herrar i kostym. Och i Bryssel kan du inte gå ut och prata med vanligt folk på gatan, för de är troligtvis inte insatta i frågan och är de det, så är de sannolikt EU-tjänstemän.

– Men har man bara ljumma uttalanden från politiker och miljöljud i form av kamerablixtrar går det ofta att hetta upp det med intervjuer från intressenter. Någon som tjänar på eller drabbas av ett EU-beslut.

Vad saknas i EU-bevakningen?

– Röster och åsikter från andra EU-länder. De finns alltid de som tycker annorlunda jämfört med ”den svenska hållningen”. Ofta har de också rimliga argument baserat på läget i just deras länder.

BILAGOR

1) Kommande ordförandeskap

Juli–december 2020	Tyskland
Januari–juni 2021	Portugal
Juli–december 2021	Slovenien
Januari–juni 2022	Frankrike
Juli–december 2022	Tjeckien
Januari–juni 2023	Sverige
Juli–december 2023	Spanien
Januari–juni 2024	Belgien
Juli–december 2024	Ungern

2) Återkommande nyhetsvärda händelser

En hel del nyhetsvärda EU-händelser kan schemaläggas. Här är några sådana händelser samlade. Ibland är datumen ungefärliga. Se det separata kalendariet för hur EU:s årliga budget antas.

SEPTEMBER

Kommissionen

Kommissionens ordförande håller tal i EU-parlamentet om tillståndet i EU.

Parlamentet

EU-parlamentet har sitt första plenarsammanträde efter sommaruppehållet.

OKTOBER

Kommissionen

Kommissionen klubbar sitt arbetsprogram för nästa år.

Utvidgning

I oktober/november antar EU-kommissionen sitt ”utvidgningspaket”. I rapporterna – en för varje kandidatland och varje ”potentiellt kandidatland” – beskrivs vilka reformer landet har gjort under året och vilka reformer som ska prioriteras nästa år.

Toppmöte

Ordinarie EU-toppmöte.

Mänskliga rättigheter

Vinnaren av EU-parlamentets Sacharovpris tillkännages. Det är EU-parlamentets talmanskonferens (ledare för de politiska grupperna) som bestämmer vem som ska få detta EU:s egna Nobel-fredspris.

Regionpolitik

Open days – European week of regions and cities. Varje år i oktober hålls en veckolång konferens om och för EU:s regionalpolitik. Många lokal- och regionalpolitiker från hela EU kommer.

NOVEMBER

Budgetkontroll

Revisionsrätten presenterar sin årsredovisning med granskning av EU-institutionernas bokföring och budget.

Opinion

En av Eurobarometers två årliga standardmätningar kommer ut i november/december.

Planeringstermin

Den europeiska planeringsterminen är EU-kommissionens granskning av medlemsländernas (särskilt euroländernas) ekonomiska politik. Terminen börjar i november, då kommissionen lägger fram den årliga tillväxtöversikten och försvarningsrapporten. Försvarningsrapporten är hetast ur ett nyhetsperspektiv. I den kan kommissionen kritisera enskilda EU-länders ekonomiska politik.

DECEMBER

Toppmöte

Ordinarie EU-toppmöte.

Mänskliga rättigheter

EU-parlamentets Sacharovpris delas ut.

JANUARI

Ministerrådet

Ett nytt EU-land tar över ordförandeklubban i ministerrådet den 1 januari.

Parlamentet

Många av EU-parlamentets utskott anordnar debatter med fackministern från det land som just tagit över ordförandeklubban i ministerrådet, och alltså kommer att leda institutionens arbete sex månader framöver. Till exempel ordnar EU-parlamentets jordbruksutskott en debatt med ordförandelandets jordbruksminister. Samma sak gäller i juli.

Statistik

Budgetbalans och statsskulder (K₃) från Eurostat.

FEBRUARI

Budgetkontroll

I februari eller mars röstar EU-parlamentets budgetkontrollutskott om EU-kommissionen och de andra EU-institutionerna ska få ansvarsfrihet för det gångna budgetåret. EU-parlamentet i sin helhet röstar i maj.

Toppmöte

Ordinarie EU-toppmöte.

MARS

Utrikespolitik

EU-kommissionen och utrikestjänsten EEAS publicerar årsrapporter om de länder som deltar i EU:s grannskapspolitik (grannländerna i öst och i söder). En rapport för varje land.

Regering

Sveriges regering presenterar sin årsbok om EU. I årsboken redogör regeringen för utvecklingen inom EU och hur regeringen har agerat inom olika sakområden. Riksdagens utrikesutskottet behandlar den och hela kammaren debatterar.

Toppmöte

Ordinarie EU-toppmöte i mars eller april. Fokus på ekonomi. Stats- och regeringscheferna i medlemsländerna utfärdar politiska och ekonomiska riktlinjer.

Utrikespolitik

EU-ländernas utrikesministrar träffas, utöver sina vanliga möten i Bryssel, två gånger om året i ett informellt utrikesministermöte, i det land som är ordförandeland i ministerrådet. Det här mötet kallas för "gymnich", efter det tyska slottet Gymnich där det första mötet hölls på 70-talet. Eftersom mötet är informellt och inga dokument publiceras är det ofta här som nya idéer prövas. Mötena ligger inte fast i kalendern men vårterminens gymnich brukar hållas i mars eller april.

APRIL

Opinion

I april/maj kommer Göteborgs universitets SOM-instituts rapport om den svenska EU-opinionen.

Planeringstermin

Medlemsländerna lämnar in redogörelser för sin budgetpolitik på medelfristig sikt och nationella reformprogram med fokus på tillväxt och sysselsättning.

Statistik

Siffror från Eurostat om preliminär budgetbalans och statsskulder (föregående år)

MAJ

Planeringstermin

EU-kommissionen utvärderar de nationella handlingsprogrammen, där länderna redogör för sin budget- och tillväxtpolitik och föreslår rekommendationer för varje land.

Budgetkontroll

Hela EU-parlamentet röstar om ansvarsfrihet för kommissionen och övriga EU-institutioner.

Statistik

Preliminära BNP-siffror (K₁) från Eurostat.

Rapport

EU:s årliga badvattenrapport kommer ut. Varje år publicerar EU-kommissionens miljögeneraldirektorat och miljöbyrån EEA gemensamt en granskning av omkring 20 000 sjöar och kuster, inom ramen för EU:s badvattendirektiv.

Miljö

I slutet av maj eller början av juni hålls varje år den veckolånga konferensen "European green week". Flera tusen deltagare från EU-institutionerna, företag, organisationer, akademien och medier kommer till Bryssel för att visa upp sina nya gröna innovationer, hitta samarbetspartners till miljöprojekt, hålla workshops och mycket mer. För miljöjournalister kan man slå många flugor i en smäll och hitta intressanta intervjupersoner och vinklar samlade på ett ställe.

EU-institutionerna

Den 9 maj är EU-dagen och EU-institutionerna har öppet hus. Då kan man passa på att ta sig en titt i de rum man annars inte får tillgång till, till exempel det mötesrum där alla EU-kommissionärerna har möten. I Sverige hålls också seminarier om EU på olika håll.

JUNI

Opinion

Den andra av Eurobarometerns två årliga standardmätningar kommer ut i juni/juli.

Toppmöte

Ordinarie EU-toppmöte.

Statistik

Statistik om sysselsättning (K1) från Eurostat.

Mänskliga rättigheter

EU:s byrå för grundläggande rättigheter, FRA, ger ut sin årsrapport om de grundläggande rättigheterna i EU.

Utveckling/bistånd

De europeiska utvecklingsdagarna, European Development Days, samlar utvecklingsaktörer från hela världen, däribland många statschefer och internationella utvecklingsprofiler, för två dagars konferenser, workshops och informella möten. Bra intervjuutifälle.

JULI

Ministerrådet

Ett nytt EU-land tar över ordförandeklubban i ministerrådet den 1 juli.

Parlamentet

Många av EU-parlamentets utskott anordnar debatter med fackministern från det land som just tagit över ordförandeklubban i ministerrådet, och alltså kommer att leda institutionens arbete sex månader framöver.

Parlamentet

Andra halvan av juli och första halvan av augusti är EU-parlamentet på semester.

Korruption

Vanligtvis brukar korruptionsgranskande organisationen Transparency International publicera sin årsrapport om korruption i världen, någon gång i juli.

3) Hur antas den årliga budgeten?

● I mars varje år skickar alla EU-institutioner in sina beräkningar till EU-kommissionen på hur mycket de tror att de kommer spendera under nästa år. EU-parlamentet

och ministerrådet har en ”gentlemens’ agreement” att inte gå in och granska varandras beräkningar. Här finns det såklart stoff till artiklar om slösaktiga satsningar.

● I maj brukar EU-kommissionen lägga fram sitt budgetförslag (även om de formella reglerna säger september).

● I juni antar ministerrådet sin ståndpunkt om budgeten. Den brukar innebära en nedskärning av EU-kommissionens förslag.

● I september, efter sommaruppehållet, börjar EU-parlamentets olika utskott förhandla om budgeten och i oktober röstar hela parlamentet i plenum.

● I november förhandlar de tre EU-institutionerna i en förlikningskommitté som tröskar igenom punkt för punkt. Oftast vill EU-parlamentet ha mer pengar till alla budgetposter och ministerrådet vill ha mindre. Förhandlingarna pågår bakom stängda dörrar. Bästa chansen att få läckta uppgifter och handlingar är att lära känna de ledamöter som företräder EU-parlamentet. Prata med budgetutskottets pressekreterare för all teknisk information.

● Uppgörelsen klubbas sedan formellt i de båda institutionerna.

4) EU-institutionerna

● EU-kommissionen (Kommissionen har flera avdelningar: 33 generaldirektorat som ansvarar för olika politikområden, och elva tjänster såsom rättstjänsten och bedrägeribekämpning (Olaf)). Här listas de: ec.europa.eu/info/departments_sv

● EU-parlamentet (det korrekta namnet är Europaparlamentet)

● Ministerrådet (det korrekta namnet är Europeiska unionens råd)

● Europeiska rådet (EU-toppmöten)

● EU-domstolen

● Europeiska centralbanken, ECB

● Europeiska revisionsrätten

● Europeiska utrikes tjänsten, EEAS

● Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, EESK

● Regionkommittén

● Europeiska investeringsbanken

● Europeiska ombudsmannen

● Europeiska datatillsynsmannen

● Specialiserade byråer och decentraliserade organ (ett 40-tal till antalet, ungefär som fristående myndigheter). Här finns de listade: europa.eu/european-union/about-eu/agencies_sv.